

Muusikkona kirkon palveluksessa Kanttoreiden osaamiskartoituskysely 2017

*Katarina Engström, Veli-Matti Salminen &
Teija Tuukkanen*

**Muusikkona kirkon
palveluksessa
Kanttoreiden
osaamiskartoituskysely 2017**

*Katarina Engström, Veli-Matti Salminen
& Teija Tuukkanen*

Muusikkona kirkon palveluksessa.
Kanttoreiden osaamiskartoituskysely 2017
Katarina Engström, Veli-Matti Salminen & Teija Tuukkanen

© Kirkon tutkimuskeskus

Kirkon tutkimuskeskuksen verkkojulkaisuja 59

Taitto: Grano Oy

ISBN 978-951-693-386-6

ISSN 2341-7641

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
1.1 Kanttorin virka, koulutus ja kelpoisuus	5
1.2 Kanttorin ammatillaisuus ja osaaminen tutkimuksen kohteena	7
1.3 Tutkimusraportin sisältö	8
2 KYSELYAINEISTO	10
2.1 Kyselylomakkeen teemat ja suunnittelu	10
2.2 Aineistonkeruu	10
2.3 Vastaajat ja edustavuus	11
3 KOULUTUKSEN JA TYÖN VASTAAVUUS	17
3.1 Kirkkomusiikkikoulutuksen ja työelämän vastaavuus	17
3.2 Työn todellisuuden ja opiskeluaikaisten mielikuvien vastaavuus	20
3.3 Mitä osaamisalueita pitäisi opetuksessa ottaa enemmän huomioon?	22
3.4 Mitä opintoihin kuuluva ei ole tarvittu viranhoidossa	23
3.5 Yhteenveto	24
4 KANTTOREIDEN MUSIIKILLINEN OSAAMINEN	26
4.1 Instrumenttiosaaminen ja eri instrumenttien käyttö työssä	26
4.2 Harjoittelu	29
4.3 Musiikkityylit	31
4.4 Keskeisen ohjelmiston hallinta	33
4.5 Ohjelmiston käyttö ja kehittäminen	35
4.6 Yhteenveto	36
5 TEOLOGINEN OSAAMINEN KANTTORIN TYÖSSÄ	37
5.1 Teologinen osaaminen	37
5.2 Kirkkomusiikki ja kirkkotila	38
5.3 Kirkkovuoden merkitys ohjelmistovalinnassa	39
5.4 Yhteenveto	39
6 PEDAGOGINEN OSAAMINEN KANTTORIN TYÖSSÄ	41
6.1 Ryhmä- ja yksilöpedagoginen osaaminen sekä erilaiset oppimiskäsitykset	41
6.2 Jumalanpalveluskasvatus	42
6.3 Eri-ikäisten musiikkikasvatus	43
6.4 Instrumentin/ laulun pedagogiikka	45
6.5 Osaaminen innostajana, ohjaajana ja mahdollistajana	46
6.6 Yhteenveto	47

7	YHTEISÖLLINEN JA KEHITTÄMISOSAAMINEN	48
7.1	Vuorovaikutus- ja kohtaamistaidot, ryhmätyöosaaminen.....	48
7.2	Suunnittelu- ja raportointiosaaminen, kehittämis- ja johtamisaosaaminen sekä taloushallinnon osaaminen	49
7.3	Oman osaamisen kehittäminen	51
7.4	Projektinhallinta, konsertti- ja tapahtumajärjestelyt	51
7.5	Kehittymis- ja koulutustarpeet	53
7.6	Ajankäytön hallinta.....	53
7.7	Yhteenveto.....	54
8	HENGELLISYYS OSANA KANTTORIN TYÖTÄ	56
8.1	Hengellisyden merkitys	56
8.2	Yhteenveto.....	58
9	JOHTOPÄÄTÖKSET	59
9.1.	Koulutus.....	59
9.2.	Kirkon musiikin ammattilaisuus: muusikko/ kirkkomuusikko	61
9.3	Seurakunta kanttorin työympäristönä	62
	KIRJALLISUUSLUETTELO	64
	LIITE: KYSELYLOMAKE JA SAATEKIRJE	66

1 JOHDANTO

1.1 Kanttorin virka, koulutus ja kelpoisuus

Luterilaisen kirkon kanttorin virka on muodostunut kahdesta toisiinsa sulautuneesta kehityslinjasta: tehtäväkuvaltaan monipuolisesta itseoppineesta lukkarin (*klockare* = kellonsoittaja) ja musiikillisiin tehtäviin keskittyneen urkurin virasta. Lukkarin tehtäviin on vuosisatojen varrella kuulunut virsilaulun johtamisen lisäksi muun muassa kellojensoitto, lukutaidon edistäminen sekä papin liturgisen avustajan ja palvelijan tehtävät. Suomen ensimmäiset urkurit olivat ulkomailta muuttaneita ammattimuusikoita, jotka yleensä hoitivat koko kaupungin muusikon tehtäviä ja seurakunnan tehtäviä osana tätä kokonaisuutta. Urkurien musiikilliset taidot olivat yleensä lukkarien taitoja paremmat. Pääosin taloudelliset syyt johtivat lukkarin ja urkurin tehtävien yhdistymiseen 1800-luvulla.¹ Vuoden 1869 kirkkolaki määritteli sekä lukkarin että urkurin virat nimenomaan musiikkiviroiksi. Tämä vaikutti myös kirkkomusiikin koulutuksen käynnistymiseen vuonna 1878 Turun lukkari-urkurikoulussa ja seuraavien vuosikymmenien aikana myös Helsingissä, Oulussa ja Viipurissa. Opetusohjelmaan sisältyi ainoastaan musiikkiaineita, ja koulutetut lukkari-urkurit keskittyivät viranhoidossaan koulutuksensa mukaisiin tehtäviin. Viran nimike muuttui 1920-luvulla kanttori-urkuriksi.

Vuonna 1951 keskitettiin kirkkomusiikkialan ammattikoulutus kolmesta kirkkomusiikkiopistosta Sibelius-Akatemian kirkkomusiikkiosastoon, joka aloitti tuolloin toimintansa. Tutkintonimikkeinä olivat käytössä kanttori-urkurin tutkinto, joka antoi kelpoisuuden kaikkiin kanttori-urkurin virkoihin, ja diplomitutkinto. Seurakuntien erilaisten musiikillisten tarpeiden vuoksi kirkkomusiikin koulutusta pyrittiin kehittämään paremmin erilaisia käytäntöjä vastaavaksi. Koulutuksen tason nostamisen ja monipuolistamisen lisäksi uudistukset toivat mukanaan kaksi uutta tutkintonimikettä: ylempi kanttori-urkurin tutkinto ja musiikinjohtajan tutkinto. Kummassakin oli mahdollista suorittaa tutkinto pääaineena joko urut, laulu tai kuoronjohto.

Seurakuntien musiikillinen työvoimatarve oli kuitenkin suuri. Kanttoripulaa ehkäisemään päätettiin kanttori-urkurin koulutus aloittaa vuonna 1960 myös Kuopion musiikkiopiston kirkkomusiikkiosastossa yhteistyössä Sibelius-Akatemian kanssa. Vuoden 1963 kirkolliskokouksessa tehtiin päätös, että myös naiset olivat kelpoisia kanttori-urkurin virkaan. Samoihin aikoihin kirkossa tuli käyttöön myös sivutoimisen kanttori-urkurin tutkinto, jolla pyrittiin turvaamaan

1 Tiitu 2009, 26–45.

kirkkomuusikoiden saatavuus myös pieniin ja vähävaraisiin seurakuntiin. Varsinaista koulutusta tutkintoa varten ei kuitenkaan järjestetty. Sivutoimisen kanttori-urkurin tutkinnon suorittaminen oli mahdollista vuoteen 1981 saakka Sibelius-Akatemiassa ja hiippakunnittain tuomiokapitulien osoittamalla tavalla.

Kanttorin virkaan ja koulutukseen on aika ajoin pyritty yhdistämään myös muita kuin musiikkiin liittyviä tehtäviä. On ollut kokeiluja opettajan ja kanttorin yhdistelmäviroista sekä kanttorin ja seurakunnan muiden virkojen erilaisia yhdistelmiä, kuten esimerkiksi kanttori-nuorisotyönohjaaja. 1900-luvun jälkipuoliskolla tehtiin kanttoripulan vuoksi useita yrityksiä kanttorin viran uudelleen järjestämiseksi. Vuonna 1981 toteutettiin kanttorin viran porrastaminen kolmeen tasoon. Tuolloin korostettiin kirkkomusiikin merkitystä, joka nousi erityisesti kirkon olemuksesta ja tehtävästä sekä seurakuntien käytännön tarpeista. Viran nimikkeeksi tuli kanttori. Seurakunnissa yleisin virka on ylempää korkeakoulututkintoa edellyttävä virka (niin kutsuttu B-virka). Laajaa yliopistotutkintoa edellyttävässä virassa (niin kutsuttu A-virka) vaaditaan yleensä valmiuksia korkeatasoiseen taiteelliseen toimintaan, ja se on tuomiokirkkoseurakunnissa pakollinen virka. Kolmas virka on muuta Kirkkohallituksen hyväksymää tutkintoa edellyttävä virka (niin kutsuttu C-virka). Näihin kaikkiin virkoihin on erilaisia koulutuspolkuja.

Piispaikokous antoi 9.2.2010 nykyisin voimassa olevan säädöksen kanttorin-virkaan vaadittavista tutkinnoista. Kirkon säädöskokoelman nro 108 ensimmäisessä pykälässä määriteltiin tutkinnon sisällöt, jotka muodostavat kelpoisuusehdot kanttorinvirkoihin.

Kanttorinvirkaan vaadittavan tutkinnon, joka suoritettu 31.7.2010 jälkeen tulee sisältää:

- 1. jumalanpalvelusmusiikin, kirkollisten toimitusten ja seurakunnan tilaisuuksien musiikin opintoja, joihin sisältyy eri tyylein toteutettavia lauluun, musiikinjohtoon ja urkujensoittoon sekä soittimien hoitoon ja huoltoon liittyviä opintoja, yhteensä vähintään 90 opintopistettä;*
- 2. raamattutietoon, kirkon tunnustukseen ja jumalanpalveluselämään liittyviä teologisia opintoja vähintään 10 opintopistettä;*
- 3. rippikouluopetukseen ja musiikkikasvatukseen seurakunnassa liittyviä pedagogisia opintoja vähintään 10 opintopistettä;*
- 4. vähintään 20 opintopisteen kokonaisuus, johon sisältyy kirkkomusiikin soveltavia opintoja sekä päätoiminen ohjattu harjoittelu Suomen evankelisluterilaisen kirkon seurakunnassa.*

Tutkinnon lisäksi tulee suorittaa 1 momentissa tarkoitettut opinnot, jolleivät opinnot ole sisältyneet suoritettuun tutkintoon.

Tässä pykälässä määriteltyjen opintojen (130 opintopistettä) tulee sisältyä kaikkiin kanttorin virkoihin vaadittaviin tutkintoihin niiden tasosta riippumatta. Opintojen tulee olla korkeakouluopintoja, eikä niitä pääsääntöisesti voi tehdä

oppilaitoksissa tutkintojen ulkopuolella. Kokonaisuudessaan nämä opinnot voidaan suorittaa ainoastaan kirkkomusiikkikoulutuksissa Sibelius-Akatemiassa ja ammattikorkeakouluissa.²

1.2 Kanttorin ammattilaisuus ja osaaminen tutkimuksen kohteena

Kirkkojärjestyksen mukaan seurakunnassa tulee olla vähintään yksi kanttorin virka. Kanttorin tehtäväksi on määritelty seurakunnan musiikkitoiminnan johtaminen.³ Työn ytimessä katsotaan olevan liturginen musiikki ja jumalanpalvelus. Tästä lähtee liikkeelle kanttorin ydinosamisen sisällöllinen kuvaus, joka käsittää neljä eri osa-alueita: musiikillinen osaaminen, teologinen osaaminen, pedagoginen osaaminen sekä yhteisöllinen ja kehittämisosaaminen.⁴ Sekä kanttorin toimenkuva että tehtävään tarvittava koulutus ovat muuttuneet viime vuosien aikana, minkä vuoksi koulutuksen kehittämistyössä on alettu tarkastella laajemmin muutoksia sekä kanttorinkoulutukseen kohdistuvia kehittämistarpeita. Tutkimusta siis tarvitaan yhtäältä selvittämään kanttoreiden osaamista ja koulutustarpeita ja toisaalta valottamaan kanttoreiden ammatillista identiteettiä ja ammattiin kasvamisen prosessia.

Tähän tarpeeseen vastaamiseksi käynnistettiin *Kirkon musiikin ammattilaisena kasvaminen* -tutkimushanke. Tutkimuksen tavoitteeksi asetettiin tiedon saanti musiikin ammattilaiseksi ja ammattilaisena kasvamisen koko prosessista ja laajan näkökulman tuottaminen kanttoreiden ja muiden kirkkomusiikoiden ammattiin ja osaamiseen. Tutkimus toteutetaan vuosina 2016–2019, ja sitä koordinoi Kirkon koulutuskeskus yhteistyössä Taideyliopiston Sibelius-Akatemian kanssa. Näiden toimijoiden lisäksi hankkeen ohjausryhmässä on toimijoita Kirkon tutkimuskeskuksesta, Kirkkohallituksen Jumalanpalvelus ja yhteiskunta -yksiköstä, Itä-Suomen ja Jyväskylän yliopistoista sekä seurakunnista.

Kanttoreiden tutkimus liittyy laajemmin *Kasvu kirkon työntekijäksi* -tutkimuskokonaisuuden alla kulkeviin kirkollisten ammattien tutkimushankkeisiin, joista 2000-luvulla on toteutettu ainakin diakonien, nuorisotyöntekijöiden, teologien ja lastenohjaajien pitkittäistutkimukset. Aiemmin toteutetut hankkeet keskittyivät paljolti eri alojen opiskelijoihin ja heidän ammatilliseen kasvuunsa opintojen aikana. Kanttoreiden tutkimuksessa huomio on suunnattu ammatilliseen identiteettiin ja tutkittavina ovat työelämässä olevat kanttorit.

Kanttoreiden osaamiskartoituskysely tehtiin sekä meneillään olevan tutkimushankkeen että kanttorikoulutuksen seurantaryhmän työn tueksi. Kanttoreiden koulutuksen haasteena on vastata muuttuviin osaamistarpeisiin ja tarkistaa

² Ohjeistusta kanttoreiden kelpoisuuksien tutkintaan 2013.

³ Kanttorin ydinosaminen 2010.

⁴ Kanttorin ydinosaminen 2010.

ammatin kelpoisuusehtoja samalla kun koulutusta tarjoavien oppilaitosten resurssit niukentuvat. Tällä hetkellä musiikin maisterin ja kandidaatin tutkinnot voi suorittaa Taideyliopiston Sibelius-Akatemiassa joko Helsingissä tai Kuopiossa, mutta muusikon AMK-tutkintoa pääsee opiskelemaan enää vain ruotsinkielisessä Yrkeshögskolan Noviassa. Tampereen ammattikorkeakoulu otti viimeiset kirkkomusiikin opiskelijat sisään vuonna 2013 ja Oulun ammattikorkeakoulu vuonna 2016. Kirkkomusiikin puolelta vuonna 2017 valmistui musiikin maisteriksi 20 opiskelijaa ja muusikoiksi (AMK) 14 opiskelijaa.⁵

Ammatillisen koulutuksen raportissa 2017 todetaan jumalanpalveluselämän olevan edelleen kanttorin työn keskiössä, mutta seurakuntatyön muotojen uudistuminen on nostanut esille kanttorin roolia esimerkiksi kasvattajana, mahdollistajana ja oman alansa moniosaajana. Seurakuntalaisten palveleminen ja osallistaminen vaatii uusia lähestymistapoja sekä jumalanpalveluselämän että musiikkitoiminnan osa-alueilla. Tämä kaikki tulee ottaa huomioon koulutuksessa.⁶ Moniosaajan roolia ja siihen liittyviä näkemyksiä pyrittiin selvittämään myös osaamiskartoituskyselyssä. Tarkastelun kohteena oli se, minkälaiseksi oma osaaminen koetaan ja miten koulutuksen ja opiskeluaikaisten mielikuvien koetaan vastaavan kanttorin työn todellisuutta.

Kyselyllä haluttiin tarkastella myös sitä, minkälaisiksi kanttorit kokevat työtään koskevat vaatimukset ja miten he pystyvät keskittymään esimerkiksi ohjelmiston suunnitteluun ja harjoitteluun. Hallinnollisen työn aiheuttamaa kuormitusta oli myös tarpeen selvittää. Uusin Kirkon Akateemisten teettämä jäsenkysely keväältä 2018 kertoo, että kanttorit ovat tyytymättömämpiä työhönsä kuin papit ja teologit. Vaikka lähes kolme neljästä kanttorista kertookin olevansa ainakin melko tyytyväinen työhön kokonaisuudessaan, tämä osuus on laskenut aiemmista kyselyistä jonkin verran. Huolestuttava trendi on myös se, että kanttoreiden kokemat mahdollisuudet vaikuttaa omaan työmääräänsä ovat reilun kymmenen vuoden tarkastelujaksolla pysyneet samoina tai hieman heikentyneet. Kanttoreista myös lähes kolmannes ilmoittaa työssä jaksamiseen liittyvistä ongelmista tai jopa uupumuksesta. Tämäkin osuus on kasvanut aiempiin kyselyihin verrattuna.⁷

1.3 Tutkimusraportin sisältö

Tämä raportti kokoaa yhteen kanttoreiden osaamiskartoituskyselyn havainnot. Toinen luku esittelee käytetyn kyselyinstrumentin ja kyselyyn vastanneiden kanttoreiden taustatietojen jakaumat. Vastaajien ikä, sukupuoli ja alueellinen jakauma

5 Ammatillisen koulutuksen raportti 2017, 19–20.

6 Ammatillisen koulutuksen raportti 2017, 21.

7 Tervo-Niemelä 2018, 58–60.

edustavat koko seurakuntatyössä olevien kanttoreiden joukkoa kattavasti. Tulokset ovat tämän perusteella varsin hyvin yleistettävissä kaikkiin kanttoreihin.

Kolmas luku esittelee kanttoreiden näkemyksiä työn ja koulutuksen vastaavuudesta eli siitä, miten kirkkomusiikin opinnot ovat antaneet valmiuksia kanttorin työhön ja siitä, miten työn todellisuus vastaa opiskeluaikaista mielikuvaa.

Neljännessä luvussa käydään läpi kanttoreiden musiikillista osaamista ja sen eri osa-alueita. Instrumenttiosaamisen ja työssä käytettävän ohjelmiston käytön ja kehittämisen lisäksi käsitellään myös erilaisten musiikkityylien tuntemusta ja käyttöä. Olennainen osa musiikillisessa osaamisessa on harjoittelu, jonka määrää ja laatua kysely pyrki kartoittamaan monipuolisesti.

Viides luku käsittelee kanttoreiden toista ydinosaamisaluetta, teologista osaamista. Tarkastelun kohteena ovat sekä teologian eri osa-alueiden tuntemus että suhtautuminen kirkkotilassa esitettävään musiikkiin ja musiikin hengellisyyteen.

Kuudennessa luvussa aiheena on pedagoginen osaaminen – selkeästi nouseva osaamisen kokonaisuus, jonka kehittämiseen kanttoreilla on lisääntyviä tarpeita. Käytännön työ antaa valtaosalle kanttoreista nykyään valmiuksia musiikkikasvatustyöhön, mutta opintojen antamista valmiuksista ei ole vastaavaa yksimielisyyttä.

Seitsemäs luku esittelee havaintoja laajasta työyhteisöön, työtapoihin ja kehitettävään työotteeseen liittyvästä osaamiskokonaisuudesta. Tähän liittyvät esimerkiksi vuorovaikutustaidot, ammatillinen yhteistyö, työalan suunnittelu ja johtaminen, taloushallinnollinen osaaminen, projektinhallinta erilaisine järjestelyineen sekä oman osaamisen kehittäminen ja siihen liittyvät koulutus- ja osaamistarpeet.

Kahdeksannessa luvussa tarkastellaan hengellisyyttä osana kanttorin työtä ja kanttoreiden henkilökohtaista uskonnonharjoitusta. Hengellinen ulottuvuus voi olla kanttorin työssä läsnä hyvin monella eri tavalla.

Yhdeksännessä luvussa esitellään johtopäätökset osaamiskartoituksen tuloksista ja käydään keskustelua kanttoreiden työnkuvasta ja koulutuksen suuntaviivoista.

2 KYSELYAINEISTO

2.1 Kyselylomakkeen teemat ja suunnittelu

Osaamiskartoituksen tarkoituksena oli tuottaa tietoa sekä kanttorin toimenkuvasta ja työtehtävistä että kanttoreiden koulutus- ja osaamistarpeista. Tietotarpeita loivat kanttoreiden koulutustilanteen selkiyttäminen ja ylipäänsä kirkkomusiikin koulutuksen kehittäminen. Selvityksen kohteena oli ensinnäkin työn suhde koulutukseen ja näiden kahden vastaavuus. Osaamiskartoituksen kysely kävi läpi myös kanttorille määritellyt ydinosaamisalueet eli musiikillisen, teologisen ja pedagogisen osaamisen sekä yhteisöllisen ja kehittämisosaamisen.¹ Tutkimushankkeen vuoksi oli tarvetta selvittää lisäksi laajemmin kanttorin ammatillista identiteettiä. Kyselylomake laadittiin näitä tavoitteita varten.

Kyselyn suunnittelusta ja toteuttamisesta vastasivat vs. kouluttaja Katarina Engström Kirkon koulutuskeskuksesta, asiantuntija Teija Tuukkanen Kirkkohallituksen Jumalanpalvelus ja yhteiskunta -yksiköstä ja tutkija Veli-Matti Salminen Kirkon tutkimuskeskuksesta. Työryhmä valmisteli kyselyn yhteistyössä sekä Kanttorikoulutuksen seurantaryhmän että *Kirkon musiikin ammattilaisena kasvaminen* -tutkimushankkeen ohjausryhmän kanssa.

2.2 Aineistonkeruu

Kysely toteutettiin sähköisenä Questback Essentials -kyselytyökalulla. Vastajajoukko käsitti kaikki Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnissa toimivat kanttorit ja kirkkomuusikot, joiden sähköpostiosoitteet saatiin kirkon postijärjestelmästä. Kutsu kyselyyn lähetettiin henkilökohtaisena linkkinä sähköpostiin 879 henkilölle. Osa sähköpostiosoitteista oli toimimattomia tai viesti ei muusta syystä mennyt perille, joten kyselykutsun saaneiden kanttoreiden ja kirkkomuusikkojen lopullinen määrä oli 846. Kysely suunnattiin suomen- ja ruotsinkielisille kanttoreille, ja se toteutettiin molemmilla kielillä siten, että vastaaja sai valita kielen ennen kyselyyn siirtymistä. Kysely oli vastattavissa 20.11.–8.12.2017. Vastausaikana lähetettiin kaksi muistutusta niille, jotka eivät olleet vastanneet kyselyyn. Ensimmäinen muistutus lähetettiin viikko vastausajan alkamisen jälkeen ja toinen muutama päivä ennen vastausajan päättymistä.

¹ Kanttorin ydinosaamisalueet 2010.

2.3 Vastaajat ja edustavuus

Yhteensä 291 kanttoria tai kirkkomuusikkoa vastasi kyselyyn. Vastanneiden osuus oli näin ollen 34 prosenttia. Aineiston ikä- ja sukupuolijakaumien vertailu kirkon vuoden 2017 henkilöstötilastoihin osoittaa, että kanttorikyselyyn vastanneet edustavat kirkkomuusikoiden ammattikuntaa melko hyvin. Vastaajista kaksi kolmasosaa on naisia ja yksi kolmasosa miehiä. Koko kirkon henkilöstössä kirkkomuusikoiden sukupuolijakauma on lähes samaa luokkaa (ks. taulukko 2.1). Ikäjakauman osalta 30–39-vuotiaiden ikäluokka on aineistossa lievästi aliedustettuna, kun taas 40–49-vuotiaita valikoitui aineistoon suhteessa enemmän kuin heitä on kirkkomuusikoiden ammattikunnassa. Yli 60-vuotiaita on vastaajajoukossa lähes kymmenesosa, mikä jää kuitenkin hieman ikäluokan osuudesta perusjoukossa.²

Taulukko 2.1 Kanttorikyselyn (N=291) sukupuoli- ja ikäjakauman vertailu kaikkien kirkkomuusikoiden (N=912) jakaumaan.

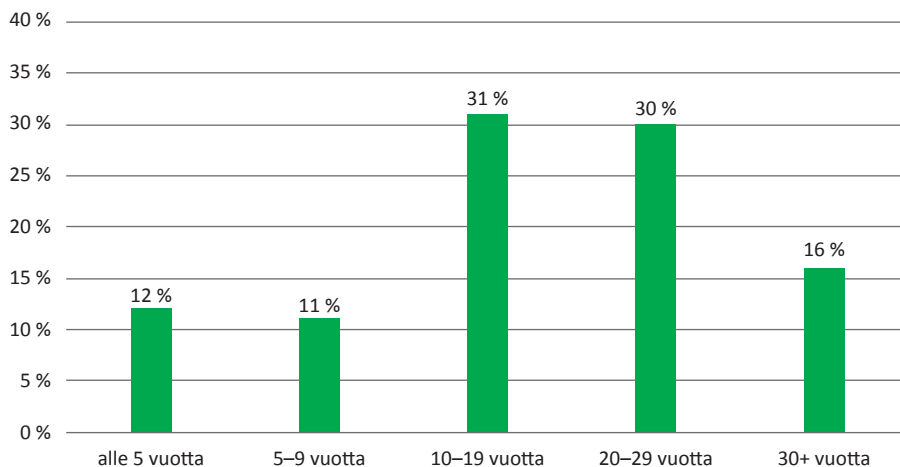
	Kanttorikyselyn 2017 vastaajat, %	Kaikki kirkkomuusikot 2017, %
Sukupuoli		
Nainen	65,7	63,4
Mies	34,3	36,6
Yhteensä	100,0	100,0
Ikäluokka		
alle 30	4,8	4,6
30–39	17,9	20,5
40–49	36,1	30,6
50–59	31,6	32,2
yli 60	9,6	12,1
Yhteensä	100,0	100,0

Vaikka kaikki vastaajat eivät olekaan työskennelleet kanttoreina koko työuransa ajan, työkokemusvuosien jakauma mukaillee silti pääosin ikäjakaumaa. Valtaosa vastaajista on kokeneita kanttoreita, jotka ovat toimineet ammatissaan yli 10 vuotta. Noin kolmannes on työskennellyt kanttorina 10–19 vuotta ja lähes yhtä suuri

² Tilastokatsaus 2017; Kirkon tilastollinen vuosikirja 2016.

osuus 20–29 vuotta. Työkokemusvuosien keskiarvo on 18 vuotta, mutta vaihtelua on muutamasta kuukaudesta 40 vuoden työkokemukseen.

Kuvio 2.1 Kyselyyn vastanneiden kanttoreiden (N=285) työkokemus vuosina.

Vastaajia pyydettiin kyselyssä ilmoittamaan työtehtävänsä, jotta saataisiin hieman tarkempaa kuvaa siitä, minkälaisissa viroissa kanttorit toimivat. Taulukosta 2.2 havaitaan, että selkeästi suurin osa ilmoitti tehtävänimikkeekseen vain kanttorin. Osalla on lisäksi myös maininta A-, B- tai C-kanttorin tehtävästä riippuen siitä, minkälainen koulutus heillä on. Ylempää korkeakoulututkintoa vaativa B-kanttorin tehtävä on näistä yleisin. Lisäksi vastaajien joukossa on johtavia kanttoreita, kirkkomuusikoita sekä muutamia yhdistelmävirassa toimivia. Viimeksi mainitut voivat hoitaa kanttorin tehtäviä jollakin osa-aikaisuusprosentilla tai heillä voi olla jokin erityinen musiikkityön virka, joka on kohdennettu esimerkiksi varhaiskasvatukseen tai nuorisotyöhön.

Seurakunnissa ei ole yhdenmukaista käytäntöä työtehtävien nimeämisessä. Toisissa seurakunnissa toimii vain kanttoreita, toisissa nimikkeet on mahdollisesti jaoteltu koulutustasojen mukaan. Kyselyaineiston kanttoreiden tehtävät jakautuvat jokseenkin eri tavalla kuin Kirkon työmarkkinalaitoksen tilastoissa vuodelta 2017: tilastoinnin mukaan kanttoreina työskenteli 23 prosenttia, A-kanttoreina 12 prosenttia, B-kanttoreina 46 prosenttia, C-kanttoreina 15 prosenttia ja kirkkomuusikkoina tai muilla nimikkeillä neljä prosenttia.³ Kyselyn vastaajat ovat suosineet selvästi enemmän pelkkää ”kanttori”-nimikettä. B-kanttoreiden osuus on kuitenkin tilastoja vastaten suurin koulutustason mukaan luokitelluista. Johtavana kanttorina ja kirkkomuusikkona toimivia on aineistossa enemmän kuin tilastoissa. Tämän

³ Tilastokatsaus 2017.

taustalla on ainakin se, että johtavana kanttorina toimiminen on voitu kirjata tehtävänkuvaukseen mutta ei tehtävänimikkeeseen, mistä johtuen Kirkon työmarkkinalaitoksen tilastoissa ei juuri näy lähiesimiestehtävissä toimivia kanttoreita.

Taulukko 2.2 Kanttoreiden tehtävänimikkeet, % (N=290).

Tehtävä	%
Kanttori	59,0
A-kanttori (laaja yliopistotutkinto)	8,3
B-kanttori (ylempi kk-tutkinto)	15,5
C-kanttori (muu KKH:n määrittämä, AMK)	3,1
Johtava kanttori	8,3
Kirkkomuusikko	3,8
Yhdistelmävirka/tehtävä	2,1
Yhteensä	100,0

Kanttoreiden koulutusväylät ovat moninaiset, ja jo edellä esitellyt eritasoiset virkanimikkeet kertovat eritasoisista tutkinnoista, joihin kanttorikoulutus johtaa. Tästä syystä koulutusta kartoittavan kysymyksen laatiminen kyselyyn oli haasteellista. Koska koulutus ei ollut kattavasti selvitetävissä strukturoiduilla vaihtoehdoilla, päädyttiin kysymään vastaajan suorittamaa koulutusta avoimella kysymyksellä. Vastaajajoukossa oli eri aikakausilla kanttorinkoulutuksen suorittaneita henkilöitä, minkä vuoksi myös tutkintonimikkeet vaihtelivat merkittävästi. Osalla vastaajista kelpoistava koulutus ei käynyt vastauksesta ilmi ja osa jätti kohdan tyhjäksi, joten tiedot koulutuksesta jäivät saamatta noin 30 kanttorilta. Taulukosta 2.3 ilmenee, että yleisin tutkinto vastaajilla on musiikin maisterin (MuM) tutkinto. Kirkkomusiikin alan musiikin maistereita on noin viidennes. Lisäksi merkittävä osa niistä MuM-tutkinnon suorittaneista, jotka eivät ole kertoneet pääainettaan, on todennäköisesti opiskellut pääaineenaan kirkkomusiikkia. Niin sanottu laaja yliopistotutkinto eli A-kanttorin tehtäviin oikeuttava tutkinto on reilulla viidenneksellä vastaajista. Kanttorit ovat myös voineet suorittaa tutkinnon ammattikorkeakoulussa, konservatoriossa tai muussa oppilaitoksessa.

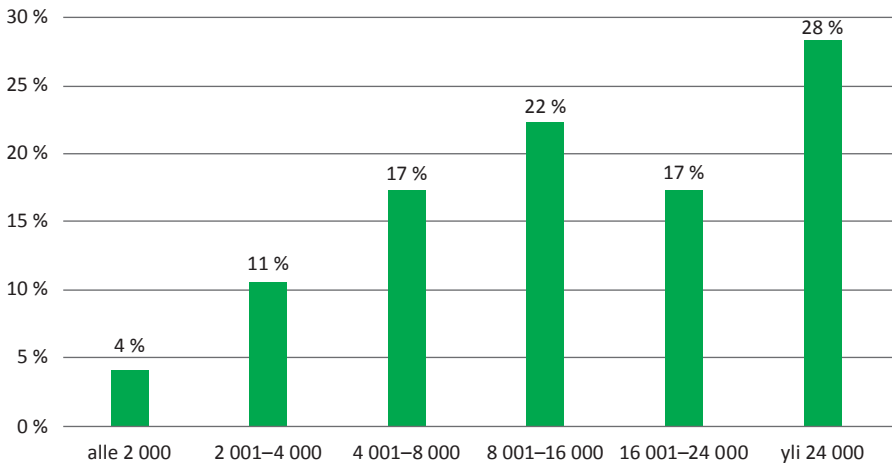
Taulukko 2.3 Kanttoreiden suorittamat tutkinnot, % (N=255).

Koulutus	%
MuM (kirkkomusiikki)	19,2
MuM (joku muu tai ei määritelty)	28,3
Yliopistotutkinto, joka antaa kelpoisuuden A-kanttorin virkaan	22,0
Vanhamuotoinen tutkinto (kanttori-urkuri, diplomiurkuri, musiikin johtaja)	9,0
AMK tai uusi MuK	8,6
Konservatorio / toinen aste / ammattitutkinto	9,4
Muu	3,5
Yhteensä	100,0

Kyselyyn vastanneet kanttorit edustavat varsin tasaisesti eri hiippakuntia. Tampereen hiippakunnassa työskentelee yli 15 prosenttia vastaajista, Oulun, Turun ja Helsingin hiippakunnissa kussakin noin 12 prosenttia. Lapuan hiippakunnassa työskentelee hieman yli kymmenesosa ja Porvoon, Espoon, Kuopion ja Mikkelin hiippakunnissa kussakin hieman alle kymmenesosa vastaajista. Hiippakunnittaiset vastaajaosuudet mukailevat osuuksia koko kirkon henkilöstössä ainakin Turun, Lapuan ja Porvoon hiippakunnissa. Tampereen hiippakunta on kyselyaineistossa hieman yliedustettuna (13 % henkilöstötilastoissa), samoin Espoon ja Helsingin hiippakunnat. Kuopion hiippakunnan kanttorit taas ovat aliedustettuina: heitä on aineistossa kahdeksan prosenttia (11 % tilastoissa).⁴

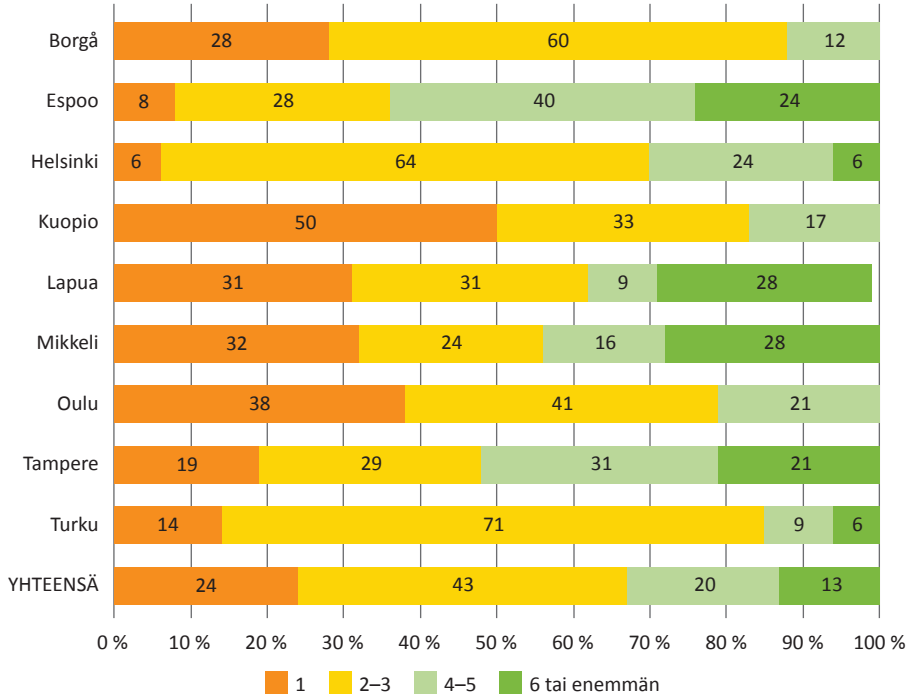
Vastaajista 54 prosenttia työskentelee itsenäisissä seurakunnissa ja 46 prosenttia yhtymiin kuuluvissa seurakunnissa. Vastaajat ovat valikoituneet keskimääräistä enemmän suurista seurakunnista. Yli 24 000 jäsenen seurakunnissa työskentelee reilu neljännes vastaajista. Keskiuurissa seurakunnissa (8 000–24 000 jäsentä) työskentelee yhteensä noin 40 prosenttia, ja alle 8 000 jäsenen seurakunnissa noin kolmannes kanttoreista (ks. Kuvio 2.2). Suurimmissa seurakunnissa työskentelevät kanttorit ovat sijoittuneet pääosin hiippakuntiin, joissa suuria seurakuntia on tilastollisestikin eniten eli Tampereen, Espoon ja Helsingin hiippakuntiin. Vastaavasti pienten seurakuntien kanttoreiden osuus korostuu Porvoon hiippakunnassa, jossa pieniä seurakuntia on eniten.

⁴ Kanttorikoulutuksen seurantaryhmän koulutusraportti 2017.

Kuvio 2.2 Jäsenmäärät kyselyyn vastanneiden kanttoreiden työskentelyseurakunnissa, % (N=281).

Kanttorinvirkojen lukumäärä vastaajien työskentelyseurakunnissa vaihtelee yhden ja 20 välillä. Kuviosta 2.3 ilmenee, että neljännes vastaajista työskentelee seurakuntansa ainoana kanttorina. Yleisimmin seurakunnissa on kaksi tai kolme kanttoria. Vaikka siis merkittävä osa kanttoreista työskentelee jäsenmäärältään suurissa seurakunnissa, työtä saatetaan niissäkin tehdä vain muutaman kanttorin voimin. Suurten seurakuntien hiippakunnissa Espoossa ja Tampereella kanttorinvirkoja on selkeästi muita enemmän. Toisaalta myös Lapuan ja Mikkelin hiippakunnissa työskentelevistä kanttoreista yli kolmanneksella on seurakunnassaan enemmän kuin neljä kanttorinvirkaa. Erityisen paljon ainoana kanttorina työskenteleviä on Kuopion ja Oulun hiippakunnissa.

Kuvio 2.3 Kanttorinvirkojen määrä työskentelyseurakunnissa hiippakunnittain, % (N=275).

Seurakunnan koosta ja henkilöstömäärästä paljolti riippuu myös se, onko kanttorin lähin esimies kirkkoherra, johtava kanttori vai jotakin muuta ammattialaa edustava esimies. Lähes kahdella kolmesta kyselyyn vastanneesta kanttorista lähin esimies on kirkkoherra (63 %). Tämä on tilanne suurimmassa osassa niistä seurakunnista, joissa kanttoreita on enintään kolme, mutta myös neljänneksessä niistä seurakunnista, joissa kanttoreita on neljä tai viisi. Johtava kanttori on esimiehenä noin viidenneksellä (22 %) ja muu lähiesimies alle kuudenneksellä (15 %) kaikista kanttoreista. Kanttoriesimies on yleisin niissä seurakunnissa, joissa kanttoreita on neljä tai viisi. Kuuden tai useamman kanttorin seurakunnissa muun alan esimiehet ovat lähes yhtä yleisiä kuin kanttoriesimiehet.

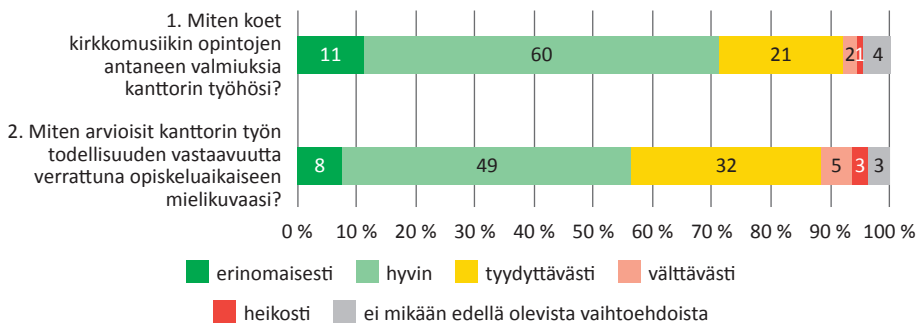
3 KOULUTUKSEN JA TYÖN VASTAAVUUS

3.1 Kirkkomusiikkikoulutuksen ja työelämän vastaavuus

Tämän tutkimuksen yhtenä lähtökohtana oli selvittää kirkkomusiikin koulutuksen ja työelämän todellisuuden vastaavuutta. Kysymykset liittyivät sekä kanttoreiden kokemukseen opintojen antamista valmiuksista että heidän arvioihinsa siitä, miten työn todellisuus on vastannut heidän opintojenaikaisia mielikuviaan. Avoimilla kysymyksillä pyrittiin kartoittamaan tarkemmin niitä työhön liittyviä sisältöjä, joiden etukäteen osaamisesta olisi ollut työtehtävissä hyötyä mutta joita ei opintoihin sisällynyt, ja toisaalta niitä opintosisältöjä, joita ei ole käytännön työssä tarvinnut.

Ympäröivä maailma ja seurakunnat työympäristöinä muuttuvat jatkuvasti yhä nopeammin. Tämä on haastanut ja haastaa kouluttavia laitoksia ennakoitiin ja uusien osaamistarpeiden huomioimiseen kirkkomusiikin koulutuksessa ja opintojen sisällöissä. Tähän kyselyyn vastanneissa on ainakin viiden vuosikymmenen aikana kirkkomusiikkia eri kouluttavissa laitoksissa opiskelleita. Se vaikuttaa vastausten sisältöihin ja vaikeuttaa niiden vertailtavuutta. Kokemukset ja mielikuvat ovat aina subjektiivisia. Mielikuvat tulevan työn sisällöistä saattavat olla myös ruusuisempia kuin työn todellisuus.

Kuvio 3.1 Kirkkomusiikin opintojen antamat valmiudet kanttorin työhön.

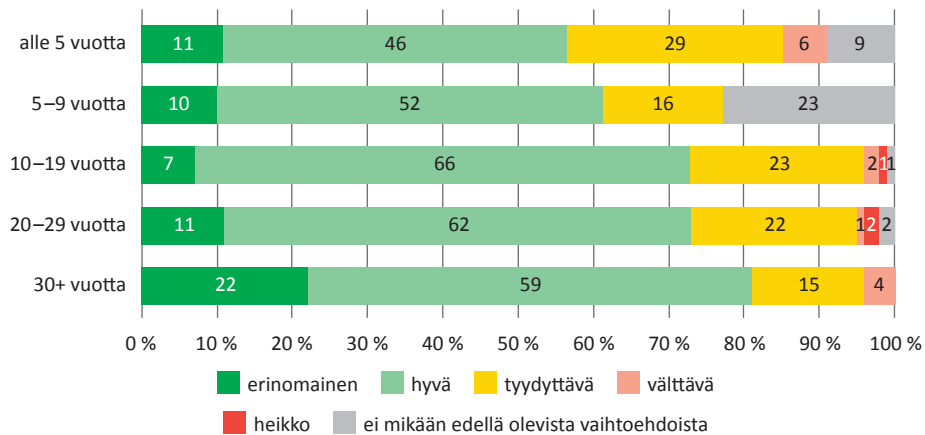
Hyvin suuri osa (71 %) kanttoreista kokee saaneensa kirkkomusiikkiopinnoistaan valmiuksia kanttorin työhön joko hyvin tai erinomaisesti, tyydyttävästi tai välttävästi 23 prosenttia ja heikosti tai ei mikään edellä olevista vaihtoehdoista 6 prosenttia.

Mitä pidempi virkaura kanttoreilla on takanaan, sitä paremmiksi he arvioivat koulutuksen antamat valmiudet työtehtäviin: 81 prosenttia 30 vuotta virassa olleista kokee saaneensa hyvät tai erinomaiset valmiudet viran hoitoon. Kulutaako aika muistoja vai näkykö vastauksissa koulutuksen sisällöissä tapahtuneet muutokset, kun vähemmän aikaa virassa olleet arvioivat saaneensa opiskellessaan vähemmän

valmiuksia kanttorin tehtäviin seurakunnassa? Kuitenkaan kukaan alle viisi vuotta tai 5–9 vuotta kanttorin virassa olleista ei koe saaneensa heikosti valmiuksia työtehtäviin. Lähes neljäsosa 5–9 vuotta kanttorina toimineista ei löytänyt sopivaa vastausvaihtoehtoa kuvaamaan kirkkomusiikin opintojen antamia valmiuksia. Tähän voi olla useita syitä, esimerkiksi kirkkomusiikin koulutuksen puute, koulutuksen sisällöt ja seurakuntatyön muutokset.

Kanttoreiden ikä ja työvuosien määrä antoivat keskenään samansuuntaiset tulokset. Tyytyväisimpiä opinnoista saamiinsa valmiuksiin ovat yli 60-vuotiaat kanttorit, virkavuosien määrästä riippumatta. 21 prosenttia heistä arvioi saaneensa erinomaiset ja 59 prosenttia hyvät valmiudet seurakuntatyöhön. Vastajien sukupuoli vaikuttaa vain hieman kirkkomuusikoiden kokemuksiin siitä, miten opinnot ovat antaneet valmiuksia työelämää varten. Miehistä lähes viidesosa arvioi saaneensa erinomaiset ja puolet hyvät valmiudet työtehtäviin. Kuitenkin heistä hieman useampi arvioi koulutuksen antamat valmiudet välttäviksi, heikoiksi tai heistä mikään edellä olevista vaihtoehdoista ei ollut sopiva. Naisista 65 prosenttia arvioi kokemuksensa mukaan opiskelun antamia valmiuksia työhön hyväksi ja 22 prosenttia tyydyttäväksi.

Kuvio 3.2 Miten kirkkomusiikin opintojen koetaan antaneen valmiuksia kanttorin työhön, työvuosien mukaan.

Kouluttavien laitosten antaman opetuksen sisältöjä kehitetään jatkuvasti työelämän tarpeita vastaaviksi. Taideyliopiston Sibelius-Akatemian maisteriopinnot profiloituvat ja painottuvat toisin kuin ammattikorkeakouluopinnot, jotka ovat sisällöltään käytännönläheisempiä ja enemmän seurakuntaharjoittelua sisältäviä kuin maisteriopinnot. Tämän vuoksi opiskelijat ovat eri aikoina ja eri oppilaitoksissa saaneet erilaisia valmiuksia työhön.

Avoimissa vastauksissa arvioidaan kirkkomusiikkikoulutuksen valmistavan kohtuullisen hyvin korkeatasoiseen ja erikoistuneeseen kirkkomusiikin toteuttamiseen,

jossa oma esittäminen painottuu. Opiskelussa ei vastaajien mielestä ole kuitenkaan otettu riittävästi huomioon seurakuntatyön käytännönläheisyyttä, mikä näkyy erityisesti matalan kynnyksen toiminnan järjestämisen alueella. Käyttömusiikin ohjelmistoa kirkkovuoden ja eri toimitusten tarpeisiin kanttorit toivoisivat tuntevansa paremmin. Työn laaja-alaisuuteen, jatkuviin muutoksiin, ulkopuolelta tuleviin odotuksiin ja vaatimuksiin ei myöskään ole saatu valmiuksia. Osaamisen puutetta koetaan eniten hallinnollisissa tehtävissä ja rytmimusiikin erilaisissa sisällyksissä, kuten bändisoitinten hallinnassa, mikrofonin käytössä, miksaamistaidoissa ja vapaassa säestyksessä. Myös improvisointiin, säveltämiseen ja sovittamiseen kanttorit kokevat tarvitsevansa enemmän valmiuksia kuin opiskelu on heille antanut. Kanttorit kaipaivat myös enemmän pedagogista osaamista erityisesti varhaisiän, lasten ja nuorten musiikkikasvatukseen sekä rippikouluun samoin kuin ryhmädynamiikan ja psykologian parempaa hallintaa.

Kuoronjohto on musiikillisista oppiaineista se, jonka fokus on koettu seurakuntatyön kannalta virheelliseksi. Harjoituskuorossa laulaminen koetaan turhauttavana, sillä harjoiteltava ohjelmisto ja musiikin ammattilaisista koostuva kuoro eivät anna valmiuksia kuorotyön arkeen. Kirkkokuoron tai lapsi- ja nuorisokuorojen johtaminen edellyttää toisenlaisia työkaluja kuin ammattilaiskuoron edessä saadaan. Amatöörikuoron harjoittamisessa, kuoron ryhmädynamiikan hallinnassa, ikääntyvien ihmisten äänenkäytön opastamisessa sekä sopivan ohjelmiston löytämisessä tarvitaan kärsivällisyyttä, pitkäjänteisyyttä sekä osaamista innostajana ja motivoijana. Kuitenkin kuoronjohdon opetukselta toivotaan myös korkeaa tasoa ja mahdollisuutta harjoittaa laajoja teoksia soitinyhtyeiden kanssa.

Tämä kyselytutkimus liittyy *Kirkon musiikin ammattilaisena kasvaminen* -tutkimushankkeeseen, jonka aikana on pyritty selvittämään muun muassa ammatti-identiteetin syntymiseen vaikuttavia tekijöitä ja keinoja sen tukemiseen. Opiskelu ei muutaman kanttorin mukaan anna eväitä kanttori-identiteetin syntymiselle. Muutamat vastaajat korostavat seurakuntaharjoittelun ja erityisesti ohjaajan kanssa käytyjen keskustelujen merkitystä ammatillisen kasvun tukena. Opiskelu ei anna kaikkea työelämässä tarvittavaa osaamista. Tutkinnon suorittaminen antaa ”valtakirjan” työnhakuun ja sen myötä elinikäiseen työssäoppimiseen ja oman osaamisen kehittämiseen.

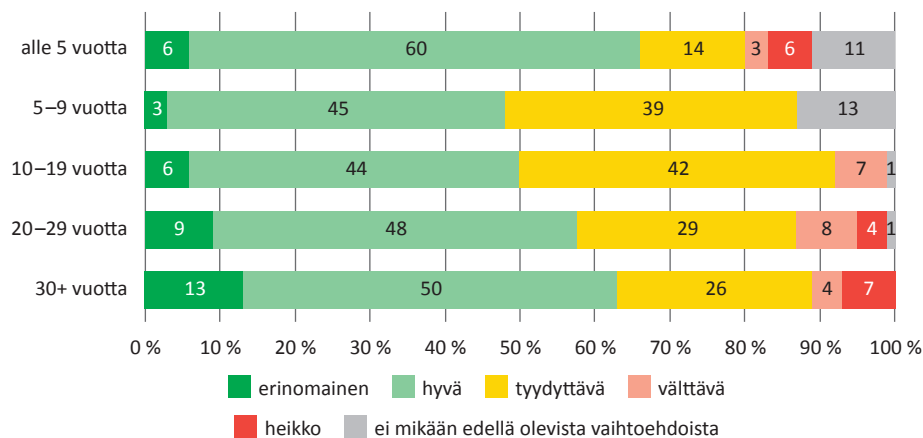
Osassa niistä alueista, joilla kanttorit kertovat opiskelujen antamien valmiuksien riittämättömyydestä työelämässä, hyvin ohjattu seurakuntaharjoittelu, perehdytys, mentorointi ja työelämään orientoivat koulutukset antavat tarvittavia eväitä. Kanttorit mainitsevat tarvitsevansa enemmän valmiuksia taloushallintoon, työn suunnitteluun ja työelämä- ja vuorovaikutustaitoihin. Nämä aihepiirit liittyvät työelämätaitoihin, joihin olisi hyvä perehdyttää ensimmäisessä työpaikassa tai hakeutua täydennyskoulutukseen Kirkon koulutuskeskukseen. Siellä järjestetään myös kirkollisen johtamisen erityiskoulusta, jota jotkut kanttorit toivoivat osaksi opiskeluaan. Työhyvinvointia ja työssä jaksamista tuetaan työterveyshuollon kautta, mutta apuna voi olla myös työnhajaus, jota jokaisessa hiippakunnassa on tarjolla.

3.2 Työn todellisuuden ja opiskeluaikaisten mielikuvien vastaavuus

Mielikuvan muodostuminen on jatkuva prosessi, jolla on vahva tunnepohja. Sen syntyminen vaatii mielikuvan kohteesta tarpeeksi vahvan muistikuvan, riittävän pitkän, positiivisen ja turvallisen kokemuksien sarjan. Kanttorit kertovat, että vanhempien kirkollinen ammatti, omat lapsuuden ja nuoruuden aikaiset kokemukset erilaisista seurakunnan toiminnoista sekä sijaisuudet ovat tukeneet työn todellisuuden ja mielikuvan vastaavuutta. Opiskelu itsessään antaa monien mielestä liian ruusuisen kuvan kanttorin ammatista eli seurakunnan musiikin ammattilaisena toimimisesta, jossa korostuvat soittaminen, laulaminen ja kuoronjohto.

Yli puolet kyselyyn vastanneista kanttoreista arvioi työn todellisuuden vastanneen opiskeluaikaisia mielikuviaan joko hyvin tai erinomaisesti. Vastaavuuden arvioi tyydyttäväksi tai välttäväksi 38 prosenttia ja heikoksi 3 prosenttia vastaajista. Kolme prosenttia vastaajista ei löytänyt sopivaa vaihtoehtoa kuvaamaan mielikuvien vastaavuutta työn todellisuuden kanssa. Sukupuoli ei vaikuta kovinkaan paljon vastauksiin. Naiset löytävät vastaavuutta hieman miehiä enemmän, parhaimmaksi ja heikoimmaksi vastaavuuden arvioivia on kuitenkin enemmän miesten kuin naisten joukossa.

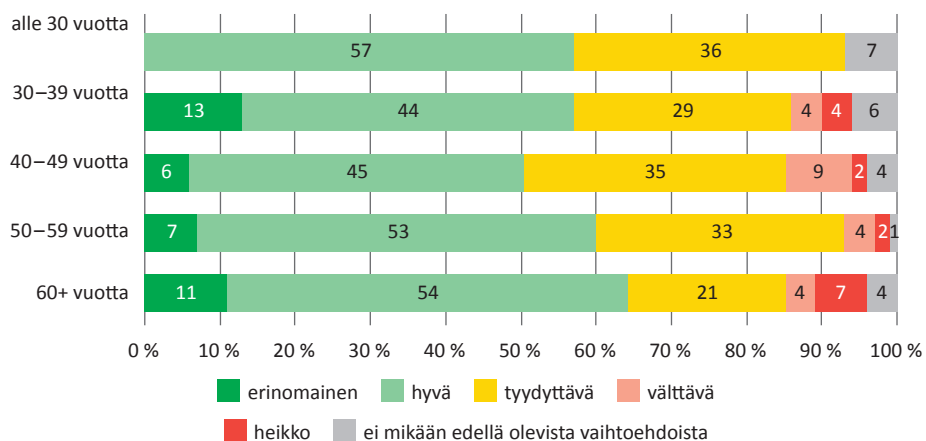
Kuvio 3.3 Arvio kanttorin työn todellisuuden ja opiskeluaikaisen mielikuvan vastaavuudesta, työvuosien mukaan.

Sekä lyhimmän aikaa että pisimpään kanttorin työssä olleista suurin osa on sitä mieltä, että mielikuvat vastaavat todellisuutta joko hyvin tai erinomaisesti. Samat ikäluokat arvioivat myös vastaavuuden heikoimmaksi. 5–9 vuotta virassa olleista 13 prosenttia ei löytänyt sopivaa vaihtoehtoa kuvaamaan omaa mielipidettään. Vaihtoehtojen hajonta on suurinta vanhimmassa ikäluokassa eli yli 60-vuotiaiden keskuudessa. Alle 30-vuotiaiden joukossa yli kolmasosa arvioi mielikuviansa ja työn todellisuuden vastaavuuden tyydyttäväksi. Heidän joukossaan on myös eniten

niitä, jotka eivät löytäneet sopivaa vastausvaihtoehtoa. Tässä kysymyksessä olisi ollut mielenkiintoista saada muuttujaksi myös vastanneiden koulutustausta ja se, ovatko he opiskeluaikanaan toimineet sijaiskanttoreina seurakunnissa.

Kuvio 3.4 Arvio kanttorin työn todellisuuden ja opiskeluaikaisen mielikuvan vastaavuudesta ikäryhmittäin.

Avoimissa vastauksissa kanttorit toivat esiin asioita, jotka ovat haastaneet opiskeluaikaisia mielikuvia työn keskellä. Suurin osa näistä vastauksista sisältää huomioita sellaisista osaamisalueista, joita opintosisällöissä ei ole ollut tai joihin ei ole saanut omasta mielestä työn kannalta riittävästi valmiuksia. Näitä on käsitelty jo aiemmin tässä luvussa. Vaikka kirkkomusiikin opiskelijoilla on mahdollisuus päästä tekemään ”oikeita töitä” seurakunnassa jo opiskeluaikanaan, työn sisällöllinen kokonaisuus yllättää monet. Mielikuvat muusikon työstä, jonka pääasiallisena sisältönä on soittaminen, laulaminen ja kuoronjohto, ovat useimpien nykyisten kirkkomusiikin opiskelijoiden ajatusmaailmasta kaukana. Tason putoaminen ammattimaisesta musiikin harjoittamisesta harrastajamuusikoiden ohjaamiseksi, klassisen musiikin rinnalle tuleva muu musiikki sekä työn laaja-alaisuus, monipuolisuus ja yhdessä tekeminen edustavat työn mukanaan tuomaa realismia. Taiteen tekeminen jää monen kanttorin työssä vähälle. Se mahdollistuu parhaiten useamman kanttorin seurakunnissa, joissa voidaan ottaa työnkuvissa huomioon seurakunnan musiikkitarpeita ja rekrytoinnissa kanttoreiden erilaista osaamista.

Seurakunnan koko, sijainti ja hengellinen toimintaympäristö vaikuttavat työn sisältöihin ja painopisteisiin. Kanttoreiden määrä suhteessa muiden työntekijöiden, erityisesti pappien, määrään ja kirkkorakennusten sekä muiden toimipisteiden määrään vaikuttaa puolestaan työn kuormittavuuteen.¹ Uudistukset uuvuttavat,

¹ Seurakunnissa on pappeja keskimäärin 2,3 kertaa enemmän kuin kanttoreita. Tilastokatsaus 2017.

ja muutokset niin työn sisällöissä kuin seurakuntien rakenteissa kuormittavat osaa pidempään virassa toimineista kanttoreista. Suurin osa vastaajista koki, että musiikki ei ole enää kanttorin työn ytimessä, vaan kokoukset, paperityöt, suunnittelu, laajeneva hallinto, tietotekniikka, tapahtumatuottaminen ja monet muut ulkomusiikilliset asiat vievät työaika. Työpäivistä tulee usein pitkiä ja vapaa-aikaa jää vähän, mikä lisää työn kuormittavuutta. Työtehtävien painottuminen viikonloppuihin ja iltoihin vaikuttaa henkilökohtaiseen sosiaaliseen elämään todellisuudessa enemmän kuin mihin mielikuvissa on valmistauduttu.

Työkokemus karttuu lyhyiden sijaisuuksien aikana, mutta työn sisällön kokonaisuus tulee näkyväksi vasta pidempikestoisen työsuhteen myötä. Työyhteisön jäseneksi liittyminen, perehtyminen yhteisiin toimintatapoihin ja -sääntöihin sekä verkostoituminen vaativat aikaa. Mielikuvat seurakunnasta työympäristönä ovat joidenkin kanttoreiden mukaan todellisuutta myönteisempiä. Seurakuntien työilmapiirissä, toisten työalojen ymmärtämisessä ja esimiehen toiminnassa on usein toivomisen varaa. Oma ääni on yksi kanttorin tärkeimmistä instrumenteista, joten työympäristöjen sisäilmaongelmat vaarantavat kanttorin terveyden lisäksi myös ammatin harjoittamisen. Työntekijöiden työyhteisötaitojen puute voi aiheuttaa riitaisuutta ja jopa epäasiallista kohtelua. Vaikutusmahdollisuudet omaan työhön vaihtelevat, ja jotkut kokevat ne varsin vähäisiksi. Kanttoreista jotkut kokevat, ettei musiikkia arvosteta ja että sen harjoittamiseen ja esittämiseen liittyviä asioita pitää avata, perustella ja puolustella, jotta muiden työntekijöiden ja esimiehen ymmärrys lisääntyisi musiikkityön tekemistä kohtaan.

3.3 Mitä osaamisalueita pitäisi opetuksessa ottaa enemmän huomioon?

Monet kanttorin työn hoitamisen kannalta tarpeellisiksi koetuista osaamisalueista on mainittu edellä: musiikillisissa taidoissa pitäisi saada enemmän opetusta rytmimusiikin alueella klassisen musiikin osaamisen siitä kärsimättä; mahdollisuus opiskella musiikkikasvatusta tai pop- ja jazz-musiikkia henkilökohtaisen opintosuunnitelman sisällä voisi tuoda uudenlaista osaamista tuleville kanttoreille; urkujen huollon opetusta toivotaan lisää ja myös kanttorin identiteetin rakentaminen ja oman spiritualiteetin tukeminen haluttaisiin opettavien kokonaisuuksien joukkoon.

Seurakuntatyössä tapahtuneet muutokset näkyvät myös uusien taitojen tai toimintatapojen osaamisen tarpeina. Nämä taidot liittyvät musiikilliseen osaamiseen, pedagogisiin taitoihin, tietotekniikan hallintaan, tapahtumatuottamiseen, yhteisön rakentamiseen ja verkostoitumiseen. Musiikillisen osaamisen puolella toivotaan erityisesti eri instrumenttien alkeiden, kanteleen, ukulelen, orkesteri- ja Orff-soittimien hallintaa. Pedagogisissa osaamistarpeissa näkyvät seurakunnan kuorotyön uudet ilmiöt, kuten laulamattomien kuoro tai wannabesingers-ryhmät.

Tarvetta on erityisesti kaikenikäisten kuoropedagogiikalle ja osaamiselle kuorolajien rekrytoinnissa. Hoivamusiikki ja musiikki sielunhoidon välineenä kuuluvat myös osaamistarpeisiin. Psykologisia ja vuorovaikutustaitoja toivotaan esimerkiksi erilaisten oppijoiden kanssa työskentelyyn ja surevien kohtaamiseen. Tietotekniikan alueella olisi osaamistarpeita toimisto-ohjelmistojen lisäksi myös nuotinkirjoitusohjelmien ja taitto-ohjelmien hallinnassa. Tapahtumatuottaminen vaatii muun muassa järjestelyyn, rekrytointiin, viestintään ja markkinointiin liittyvää osaamista, jota kaivataan myös opetukseen. Yhteisön rakentaminen kuuluu nykyään seurakuntien toiminnan tavoitteisiin. Tämän toteuttamiseen erityisesti jumalanpalveluselämän puolella toivotaan uudenlaista työtettä. Lisäksi verkostoitumiseen ja kolmannen sektorin kanssa tehtävään yhteistyöhön toivotaan opastusta.

3.4 Mitä opintoihin kuuluvaa ei ole tarvittu viranhoidossa

Suuri osa vastanneista toi jollain lailla esiin sen, että kaikesta opiskeluihin kuuluneesta on ollut hyötyä työssä, joka yleisesti koetaan kokonaisvaltaiseksi ja monipuoliseksi. Opintojen vaikuttavuutta on vaikea arvioida, mutta ainekokonaisuudet ovat antaneet hyvän pohjan kehittymiselle. Eri vuosikymmeniin ajoittuneet opinnot näkyvät esimerkiksi opetettavan aineksen painotuksissa ja kokemuksissa opintosisällöistä, joita ei ole opiskeluajan jälkeen tarvinnut. Monet kaipaavat opintoihin kuitenkin lisää valinnaisuutta tai henkilökohtaisessa opintosuunnitelmassa huomioitavia omia erityisiä kiinnostuksen kohteita. Vastausten joukosta löytyy myös turhautumista opiskelun kaikkiin sisältöihin.

Eniten kriittisiä kommentteja saivat solististen aineiden ohjelmistot, jotka vastaajien mielestä eivät sovellu seurakuntakäyttöön. Todellisuuden ja koulutuksen välinen suurin ero löytyy kuitenkin kuoronjohdosta, joka opetustilanteissa koostuu ammattimuusikoiden ohjaamisesta. Todellisuus seurakunnassa lasten, nuorten, vanhusten ja muiden harrastajien parissa vaatii vastaajien mielestä toisenlaista osaamista. Mielenkiintoista oli varsinkin instrumenttiopetuksessa se, että monet vastaajista kaipasivat erityisesti jonkun orkesterisoittimen, nokkahuilun- tai kitarransoittoa, mutta turhiksi koettujen oppiaineiden joukosta löytyivät nämä samat aineet.

Vastaajien opiskeluvuosikymmenet näkyvät myös niiden aineiden laajassa kirjossa, joita he eivät ole omasta mielestään tarvinneet työssään. Näitä aineita löytyi esimerkiksi kieliopintojen ja yleissivistävien aineiden – esimerkiksi yhteiskuntaopin tai kulttuurintuntemuksen tai musiikin teorian ja hahmotusaineiden – joukosta. Rippikoulusuunnitelmien uudistuminen 2000-luvun alussa näkyy maininnoissa, jotka koskevat kirkon K-ohjelmaa tai rippikoulun kymmenen musiikkitunnin sisältöjä. Tämä ja osa muistakin mainituista työn kannalta turhiksi koetuista sisällöistä on jo poistunut opiskeltavien aineiden joukosta.

Teologisten aineiden joukosta jumalanpalvelukseen ja kirkkovuoteen liittyvät asiat koetaan tärkeiksi, sillä niitä ei mainita hyödyttömien oppiaineiden joukossa. Liturgisen musiikin käytännön valmiuksiin liittyvät sisällöt, kuten liturgisen laulun hienoudet, vanhat introitukset, trio- ja koraalisointo sekä improvisaatio saavat omat satunnaiset mainintansa. Opintojen sisällöllinen laajuus, kuten esimerkiksi länsimaisen musiikin historia, koetaan turhaksi. Tähän on uusissa opintosuunnitelmissa tehty muutoksia. Tutkielmaa ja siihen liittyviä aineita pidetään työn kannalta turhina. Runonlausunta on yksi eniten kritiikkiä saanut aine. Vastajien erilainen suuntautuminen näkyy heidän kommentissaan, sillä mikä yhden vastaajan mielestä olisi erittäin tarpeellista, on toisen mielestä turhaa.

3.5 Yhteenveto

Kirkkomusiikinopiskelijoiksi hakeutuvien koulutustaustoissa ja osaamisessa on jo lähtökohtaisesti suuria eroja, kun toiset aloittavat opintonsa suoraan lukion jälkeen ja toiset ovat esimerkiksi alaansa vaihtavia ammattimuusikoita. Tämä edellyttäisi suurempaa valinnaisuutta, kun tehdään henkilökohtaisia opintosuunnitelmia. Suomessa kirkkomusiikkikoulutus on laaja-alaista ja korkeatasoista, ja sitä pyritään jatkuvasti kehittämään. Vahva instrumenttiosaamisen pohja ja kirkollisen toimintaympäristön, erityisesti jatkuvasti monipuolistuvan seurakunnan musiikki- ja jumalanpalveluselämän, tuntemus ja pedagoginen osaaminen on tärkeää saavuttaa opiskeluaikana.

Opetuksen sisällöt ja solististen aineiden ohjelmistot eivät aina vastaa seurakuntatyön muuttuvia käytännön tarpeita. Klassisen, usein solistisen musiikin rinnalle on noussut rytmimusiikki, jota toteutetaan yhdessä harrastajamuusikoiden kanssa. Opiskeluaikana totutaan toimimaan toisten ammattimuusikoiden kanssa. Kirkkomuusikot saattavat kokea melkoisen musiikillisen kulttuurishokin joutuessaan ensimmäistä kertaa ohjaamaan amatöörimuusikoita, jolloin ihmisten kohtaamiseen ja vuorovaikutukseen liittyvät taidot muodostuvat usein musiikillisia ambitioita tärkeämmiksi. Vuorovaikutustilanteiden hallinta, vapaaehtoisten innostaminen ja oman mukavuusalueen ulkopuolelle uskaltautuminen vaativat rohkeutta ja heittäytymiskykyä, johon tarvitaan vahvaa luottamusta omaan osaamiseen ja hyvää ammatillista identiteettiä.

Mielikuvien muodostumisen merkitys kannattaa muistaa kaikessa seurakunnan toiminnassa. Imagonluomisen, brändäyksen ja tuotteistamisen oppeja voidaan hyödyntää, kun kohdataan lapsia ja nuoria, sillä tulevaisuuden kanttorit saattavat tällä hetkellä olla mukana muskareissa, kuoroissa, bändeissä tai koulukirkkoissa. Seurakunnissa on myös syytä kiinnittää huomiota seurakuntaharjoittelujen ohjaamiseen mahdollisimman laadukkaasti ja moniammatillisesti sekä uusien, erityisesti vastavalmistuneiden viranhaltijoiden hyvään perehdytykseen. Tämä mahdollistaa realistisen kuvan syntyvän kanttorin työstä kirkon musiikin ammattilaisena ja

hengellisen työn tekijänä. Realistiseen kuvaan liittyy myös sen tiedostaminen, että musiikin rinnalla työ sisältää paljon toimisto- ja tietoteknistä työtä, tapahtumatuottamista ja viestintää.

Kirkkomusiikkiopinnot painottuvat kanttorin ydinsaamisalueisiin eli musiikillisiin taitoihin ja niiden soveltamiseen jumalanpalveluselämässä ja seurakuntatyössä. Hyvällä perehdyttämisellä ja lisäkoulutuksella opitaan työelämässä tarvittavia muita taitoja.

4 KANTTOREIDEN MUSIIKILLINEN OSAAMINEN

Kanttorin ammatin keskeistä pääomaa on hänen musiikillinen osaamisensa. Siihen liittyvät kysymykset niin teknisestä osaamisesta (soitto/ laulu/ musiikinjohtotaito) kuin esimerkiksi ohjelmiston laajuudesta ja monipuolisuudesta. Periaatteessa kaikki kanttorit ovat opiskelleet ainakin laulua, kuoronjohtoa sekä urkujen- ja pianonsoittoa. Useimmat ovat suorittaneet myös jonkun muun instrumentin opintoja esimerkiksi lapsuudessaan tai sivusoittimena kirkkomusiikin opintoihin liittyen.

Koska kanttorinvirkojen kelpoisuusvaatimukset ovat vaihdelleet vuosikymmenien saatossa, on vähimmäisvaatimusten taso esimerkiksi instrumenttiopinnoissa sen myötä myös hiukan vaihdellut. Toisaalta kanttorinvirkojen ylimpään kelpoisuuteen on lähes aina edellytetty korkeinta mahdollista musiikillista perustutkintosuoritusta eli niin sanottua diplomitutkintoa tai A-tasosuoritusta. Käytännössä kanttoreiden instrumenttitaidot voivat olla hyvinkin vaihtelevia riippuen siitä, mistä ja milloin on valmistunut, mikä on ollut opintojen pääinstrumentti ja myös siitä, millainen työnkuva kanttorilla on.

4.1 Instrumenttiosaaminen ja eri instrumenttien käyttö työssä

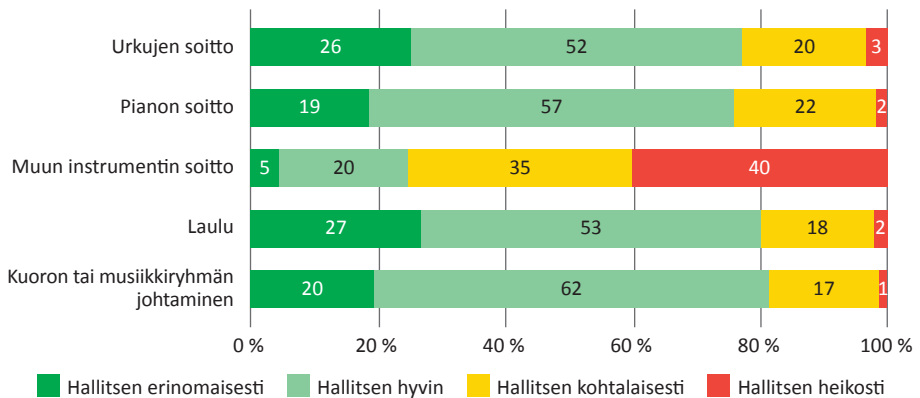
Urut on ainakin toistaiseksi vielä kanttorin työssä keskeisin instrumentti, jota kanttori soittaa säännöllisesti ainakin jumalanpalveluksissa ja kirkollisissa toimituksissa. Kartoitettaessa kanttoreiden omaa arviota instrumentinhallintataidoistaan 77 prosenttia arvioi hallitsevansa urkujensoiton vähintään hyvin. Tulee toki ottaa huomioon, että kyseessä on vastaajan oma subjektiivinen arvio suhteessa työtehtäviin, jotka voivat olla eri seurakunnissa hyvinkin eri tasoisia vaatimuksiltaan.

Laulaminen on kanttorin työssä hyvin monimuotoista; työhön saattaa kuulua tehtäviä esilaulajana toimimisesta aina vaativiin solistisiin tehtäviin saakka. Usein kanttori samanaikaisesti myös soittaa esimerkiksi urkuja tai pianoa eli käyttää kahta instrumenttia yhtä aikaa. Kanttori joutuu ainakin pienimuotoisesti toimimaan myös laulupedagogina, esimerkiksi harjoittaessaan kuoroa tai opastaessaan muita seurakunnan työntekijöitä äänenkäytössä. Vastaajista 80 prosenttia kokeekin hallitsevansa laulamisen vähintään hyvin.

Kuoron tai musiikkiryhmän johtaminen ei välttämättä kuulu jokaisen kanttorin työhön, mutta kuitenkin 81 prosenttia vastaajista kokee osaavansa sen vähintään hyvin. Pianonsoitto, joka on ollut monen kanttorin uran alku ammattiin, jää yllättävästi vähintään hyvän hallitsemisen osalta vain 76 prosenttiin, vaikka sen voisi kuvitella olevan lähtökohtaisesti tutuin instrumentti kanttorikunnalle.

Kanttoreista 60 prosenttia ilmoittaa osaavansa soittaa edellä mainittujen soitimien lisäksi myös vähintään kohtalaisesti jotakin muuta instrumenttia, joten kaiken kaikkiaan voidaan todeta, että moni kanttori toteuttaa jo nyt nykyajan vaatimukset monipuolisesta muusikosta.

Kuvio 4.1 Instrumenttien osaaminen.

Mielenkiintoista on havaita, että osaamisen tasoa kysyttäessä miehet vastaavat useammin kuin naiset hallitsevansa kyseisen instrumentin erinomaisesti. Ainoa poikkeus on pianonsoitto, jonka erinomainen hallinta on oman arvion mukaan hieman yleisempää naisilla (19 % / 18 %). Suurin ero on urkujen hallinnassa: 34 prosenttia miehistä ilmoittaa hallitsevansa urkujensoiton erinomaisesti, naisilla vastaava luku on 20 prosenttia. Naiset puolestaan arvioivat oman osaamisen tasonsa hyväksi huomattavasti useammin kuin miehet, ja yhteenlaskettuna naisten osaamisen taso on kaikissa kategorioissa heidän oman arvionsa mukaan selkeästi parempi kuin miehillä (esimerkiksi pianonsoitossa vähintään hyväksi oman osaamisensa arvioi 81 % naisista ja 67 % miehistä).

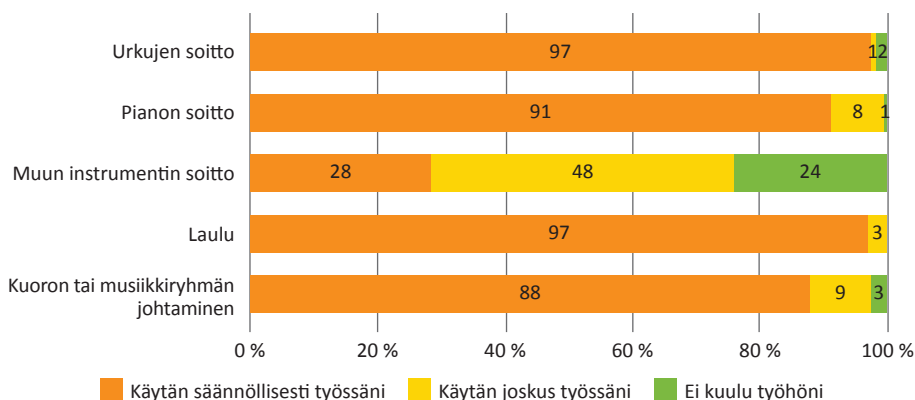
Erityisesti urkujen hallinnassa on havaittavissa, että työvuosien määrä vaikuttaa omaan instrumentinhallinnan tunteeseen: mitä enemmän vastaajalla on työvuosia, sitä enemmän löytyy niitä, jotka hallitsevat urkujensoiton mielestään erinomaisesti. Emme tiedä, onko ennen saatu enemmän urkuopetusta, onko opetus muuttunut niin paljon, että vastavalmistuneet eivät enää osaa asioita yhtä hyvin kuin 30 vuotta sitten valmistuneet, vai ovatko viime vuosina valmistuneiden opiskelijoiden musiikilliset taustat niin erilaisia kuin 30 vuotta sitten valmistuneiden. Ehkä tästä uskaltaa kuitenkin päätellä, että kanttorin työ antaa erinomaisen mahdollisuuden kehittää musiikillisia taitojaan.

Sama kehittymisen tendenssi on havaittavissa myös kuoronjohtossa. Sen sijaan pianonsoitossa ja laulussa ei vastausten perusteella tapahdu yhtä selvää kehittymistä, mutta kokonaisuudessaan kanttoreiden musiikillisen osaamisen taso on (luonnollisestikin) 30 virkavuoden jälkeen korkeampi kuin uran alussa.

Kysyttäessä edellä mainittujen instrumenttien käytöstä työssä 97 prosenttia kertoo soittavansa urkuja säännöllisesti työtehtävissä. Käytännössä sama määrä eli 97 prosenttia ilmoittaa myös laulavansa säännöllisesti. Pianoa soittaa säännöllisesti 91 prosenttia ja kuoroja tai muuta musiikkiryhmää johtaa säännöllisesti 88 prosenttia. Huomattavaa on, että kukaan ei vastannut, että laulaminen ei kuulu työtehtäviin, ja vain 2 prosenttia vastanneista ilmoittaa, että urkujen soittaminen ei kuulu työtehtäviin. Kolme neljästä (76 %) ilmoittaa soittavansa näiden lisäksi vielä jotakin muuta instrumenttia työtehtävissään vähintään joskus.

Verrattaessa muun instrumentin käyttöä (76 %) muun instrumentin hallintaan (60 % hallitsee vähintään kohtalaisesti) voidaan saaduista vastauksista todeta, että jonkin muun instrumentin käyttäjiä on enemmän kuin niitä, jotka ilmoittavat hallitsevansa vähintään kohtalaisesti jonkin muun instrumentin. Kanttorit ovat siis joko erittäin kriittisiä omaa osaamistaan kohtaan, ja todellinen taitotaso on parempi kuin he itse arvioivat, tai sitten he käyttävät rohkeasti työssään myös sellaisia soittimia, joiden hallinta ei heidän kriteeriateikossaan ole kovin korkealla tasolla, ja osoittavat näin menevänsä myös omien mukavuusalueidensa ulkopuolelle tilanteen niin vaatiessa.

Kuvio 4.2 Instrumenttien käyttö työtehtävissä.

Vastausten perusteella monet kokevat, että heidän instrumenttiosaamisensa on joko opiskelujen jäljiltä vielä vajaata tai sitten työvuosien varrella rapistunut. Jälkimmäinen tuntemus liittyy todennäköisesti erityisesti ohjelmasisällöllisiin kysymyksiin: enää ei välttämättä hallitse esimerkiksi niin vaativia urkukappaleita, joita on opiskellessaan soittanut. Jatkuvaa taitojen ylläpitoa korostetaan paljon ja todetaan, että uuden opiskeluun ei välttämättä ole riittävästi aikaa. Todetaan myös, että usein ajautuu käyttämään vain itselleen vahvaa instrumenttia, ja sivu-soitintaidot jäävät helposti kehittämättä ja ylläpitämättä.

Omaan instrumenttivalikoimaan toivotaan useimmiten vahvistusta kitaran/ukulelen tai harmonikan opettelulla, mutta toisaalta kaivataan vielä (klassisen)

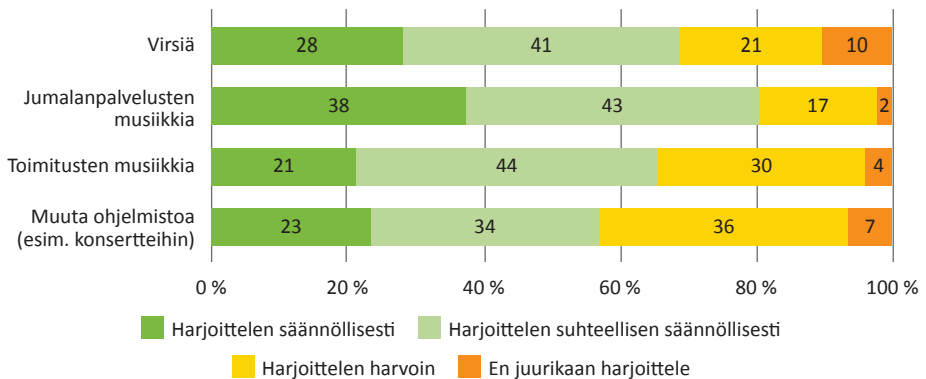
laulun, urkujensoiton ja kuoronjohdonkin kehittämistä. Myös vapaa säestys ja bändisoittimien hallinta mainitaan kehittämistarpeena. Monissa vastauksissa todetaankin, että kanttorin ammatissa ei ole koskaan valmis, vaan omaa osaamistaan voi kehittää koko työuran ajan.

4.2 Harjoittelu

Keskeinen osa ammattimuusikon työtä on harjoittelu. Harjoittelussa sekä pidetään yllä jo hankittua ammattitaitoa että parhaassa tapauksessa vielä kehitetään taitoja lisää. Harjoittelu on myös uuden ohjelmiston oppimisen ja hallinnan kannalta keskeistä: harva muusikko pystyy soittamaan uuden kappaleen ”virheettömästi” ilman minkäänlaista etukäteistutustumista ja edes auttavaa harjoittelua.

Kartoituksen harjoitteluun liittyviä kysymyksiä ei ollut eritelty instrumenteittain vaan harjoitettavan ohjelmiston mukaan. Vastausten perusteella käy ilmi, että lähes 69 prosenttia kanttoreista harjoittelee vähintään suhteellisen säännöllisesti virsiä ja 80 prosenttia jumalanpalveluksen musiikkia. Toimitusten musiikkia ilmoittaa harjoittelevansa ainakin suhteellisen säännöllisesti noin 65 prosenttia ja muuta ohjelmistoa (esim. konsertteihin) harjoittelee vähintään suhteellisen säännöllisesti 57 prosenttia. Tästä käy hyvin ilmi kanttorin työn jumalanpalveluskeskeisyys ja myös se, että kanttorit satsaavat jumalanpalveluksiin ja suunnittelevat niiden musiikit tilaisuuskohtaisesti. Voidaan myös kenties kyseenalaistaa sitkeässä olevaa käsitystä siitä, että kanttori on vain taiteilija, jota ei seurakuntatyö kiinnosta.

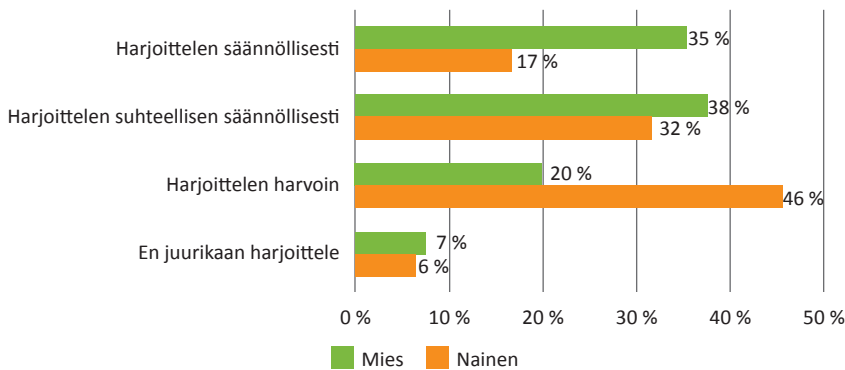
Kuvio 4.3 Kuinka usein kanttorit harjoittelevat eri ohjelmistoja.

Tarkasteltaessa vastauksia sukupuolittain nähdään, että naisten ja miesten harjoittelumäärät ovat hyvin samankaltaisia. Naiset ehkä kokonaisuudessaan harjoittelevat hiukan enemmän kuin miehet, paitsi mitä tulee muuhun ohjelmistoon: siinä vähintään suhteellisen säännöllisen harjoittelun ero on miesten hyväksi yli 25 prosenttiyksikköä (miehet 73 %, naiset 47 %). Yksi selitys tälle löytyy ainakin

naisten ja miesten erilaisista vastauksista kysymykseen siitä, miten usein työssä on solistisia tehtäviä (laulu/ musiikinjohto/ urkujensoitto/ joku muu instrumentti) normaalien kanttorin tehtävien lisäksi. Käytännössä tämä voi tarkoittaa esimerkiksi konsertointia. Mieskanttoreista neljäsosalla on tällaisia tehtäviä usein, naisista reilulla kymmenesosalla. Toisinaan solistisia tehtäviä on miehistä 42 prosentilla ja naisista 36 prosentilla.

Kuvio 4.4 Muun ohjelmiston harjoittelu sukupuolittain.

Harjoitteluun liittyvien vastausten ikäjakaumasta puolestaan nähdään, että erityisesti virsiä ja jumalanpalvelusten musiikkia harjoittelevat nuoret, vastavalmistuneet kanttorit ja toisaalta myös jo lähempänä eläkeikää olevat. Kaiken kaikkiaan eniten harjoittelevat 60-vuotiaat ja sitä vanhemmat. Vastausten perusteella on myös nähtävissä, että harjoitteluaktiivisuus kasvaa 50–59-vuotiaiden ikäryhmässä, kun se puolestaan on alimmillaan 30–39-vuotiailla.

Kanttorit olivat hyvin avoimia kertoessaan harjoittelustaan, ja avovastauksista käy hyvin selkeästi ilmi muun muassa, että monilla harjoittelu on se, josta ensimmäisenä karsitaan, kun aika ei riitä kaikkeen. Monet kertovat harjoittelevansa lähinnä aamulla ennen jumalanpalveluksia ja toimituksia tai vapaapäivinä. Samoin useat toteavat, että jos harjoitteluaikaa ei merkitse kalenteriin, sitä ei myöskään tahdo löytyä. Monilla harjoittelu on kausittaista ja toisaalta tarpeesta nousevaa ja lyhytjänteistä. Monet harjoittelevat säännöllisemmin lähinnä seurakuntalaisilta tulevia toimitusmusiikkitoiveita. Myös työolosuhteet saattavat olla sellaiset, että mielekäs harjoittelu ei onnistu: kirkko on liian kylmä tai talvella poissa käytöstä ja instrumenttia ei silloin ole käytettävissä; saattaa olla myös, että virret ja musiikkitoiveet toimitetaan kanttorille niin myöhään, että niitä ei ehdi harjoittelemaan tarpeeksi. Vastauksissa kerrotaan myös, että tukea harjoittelulle ei seurakunnasta välttämättä saa: työtehtäviä saatetaan määrätä niin, että harjoitteluaikaa ei pysty järjestämään. Monissa vastauksissa todettiin myös, että jos ei ehdi päivittämään ja pitämään omaa ammattitaitoaan yllä, on suuri kynnys lähteä opastamaan muita, esimerkiksi kirkkokuorolaisia äänenkäytössä tai nuoria bändisoittimien parissa.

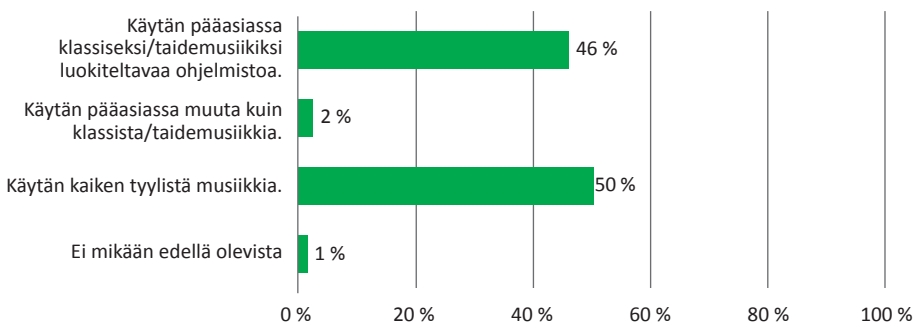
Kanttoreiden vastausten perusteella onkin selvää, että yksi isoimmista haasteista kanttorin työssä on ajan löytäminen ja järjestäminen harjoittelulle. Vastaajista 85 prosenttia on ainakin osittain samaa mieltä väittämästä ”harjoitteluun ei tunnu jäävän riittävästi aikaa”. Lähinnä kyse lienee harjoittelun määrästä, sillä kuten kuvioista 4.3 näemme, kanttorit kyllä harjoittelevat, mutta harjoittelun määrä suhteessa sisältöön ei välttämättä aina ole heidän omien toiveidensa ja tarpeidensa mukaista vaan muiden tekijöiden sanelemaa. Harjoittelusta puhuttaessa nouseekin usein helposti esiin monen kokema ristiriita erikoistuneen, huippuunsa koulutetun ammattimuusikon ja seurakunnan palveluammattissa toimivan moniosaajan välillä. Kärjistetysti esimerkkinä voitaisiin sanoa, että Sibelius-Akatemian tutkintosuorituksiin harjoitellut laajamuotoiset urkukappaleet eivät välttämättä ole toteutettavissa oman työseurakunnan uruilla, teosten esityskuntoisena pitämiseen ei riitä aikaa tai niiden soittamiselle ei löydy luontevaa tilannetta työtehtävissä.

4.3 Musiikkityylit

Viime vuosikymmenien aikana seurakunnissa käytettävän musiikin kirjo on laajentunut yhä enemmän myös niin sanotun klassisen kirkkomusiikin ulkopuolelle. Kyselyssä kartoitettiin kanttoreiden eri musiikkityylien käyttöä seurakunnan tilaisuuksissa ja toisaalta musiikkityylien tuntemusta. Musiikkityylit oli määritelty suoratoistopalvelu Apple musicin Genret-listaa väljästi noudattaen.

Musiikkityylien määrittämisen hankaluus on oma lukunsa, mutta yleisesti voitaneen todeta, että kanttoreiden työssään käyttämä musiikki voi olla nykypäivänä yhä useammin tyyliään lähes mitä vain. Puolet vastaajista ilmoittaa käyttävänsä kaiken tyylistä musiikkia, ja lähes yhtä suuri osa, 46 prosenttia, pääasiassa klassiseksi/ taidemusiikiksi luokiteltavaa ohjelmistoa. Tämäkin vastaus pitää siis sisällään sen, että toisinaan, tilanteen niin vaatiessa, esitetään muutakin musiikkia.

Kuvio 4.5 Musiikkityylien käyttö.

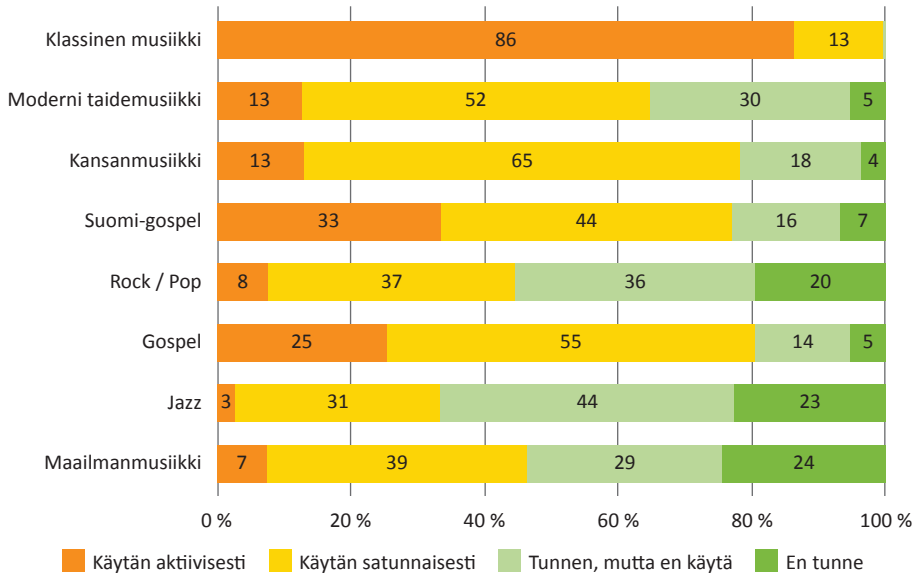

Tutkittaessa kysymykseen vastanneiden ikäjakaumaa huomataan – varsin odotetusti – että pääasiassa klassista/ taidemusiikkia käyttävien osuus kasvaa selvästi sen mukaan, mitä vanhempi vastaaja on. Alle 30-vuotiaista vastaajista 57 prosenttia kertoo käyttävänsä kaiken tyylistä musiikkia, yli 60-vuotiaista vastaajista kaiken tyylistä musiikkia käyttää vain 39 prosenttia. Pääasiassa klassista/ taidemusiikkia käyttää yli 60-vuotiaista 61 prosenttia, kun vastaava luku alle 30-vuotiailla on 36 prosenttia. Se, missä määrin on kyse esimerkiksi kanttoreiden koulutuksen sisällön muutoksesta tai nykyisten alle 30-vuotiaiden kanttoreiden musiikillisen maailmankuvan suuremmasta moninaisuudesta, ei selviä tästä kyselystä.

Avovastauksista käy hyvin ilmi, kuinka muiden musiikkityylien käyttäminen liittyy usein erityisesti kirkollisiin toimituksiin tai tilanteisiin, jotka järjestetään yhteistyössä seurakunnan ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Kanttorit noudattavat siis hyvän asiakaspalvelun henkeä ja menevät näissä tilanteissa usein oman vahvuusalueensa ulkopuolelle toteuttaakseen seurakuntalaisten toiveita. Ne kanttorit, jotka ilmoittavat käyttävänsä lähinnä klassista musiikkia, perustelevat sitä pääasiallisesti omalla osaamisella ja koulutuksellaan, mutta toteavat myös usein, etteivät lähtökohtaisesti arvota musiikkia tyyllilajien perusteella hyvään ja huonoon tai oikeaan ja väärään. Monissa seurakunnissa kanttorit jakavat myös työtehtäviä musiikin tyyllilajien perusteella (”kollega hoitaa viihdepuolen”).

Erityisesti kuorotoiminnassa käytetään paljon muuta kuin klassista musiikkia, kun taas uruilla soitetään (ymmärrettävästi) pääasiassa perinteistä uruille sävellettyä klassista musiikkia. Poikkeuksena tästä toimii kirkollisten toimitusten musiikki, joka voi olla seurakuntalaisten toiveiden perusteella lähes mitä vain. Kanttorit näkevätkin usein paljon vaivaa sovittaessaan ja harjoitellessaan seurakuntalaisten toivekappaleita uruille.

Tyylisuunnista käytetään klassisen musiikin jälkeen eniten gospelia/ suomi-gospelia, jota noin 80 prosenttia kanttoreista käyttää vähintään satunnaisesti. Kansanmusiikki on myös lähes 80 prosentilla ohjelmistossa ainakin satunnaisesti, samoin toisaalta lähes kaksi kolmesta (65 %) käyttää vähintään satunnaisesti modernia taidemusiikkia.

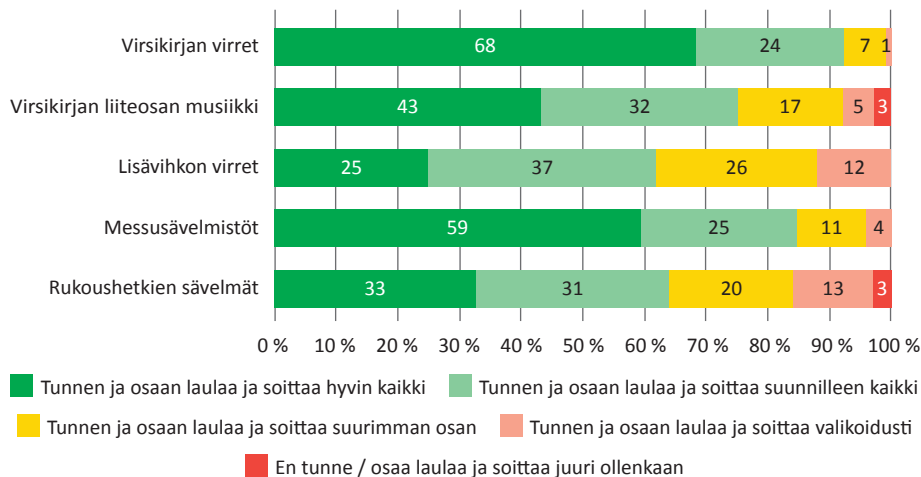
Kuvio 4.6 Musiikin tyylien tunteminen ja käyttö.

4.4 Keskeisen ohjelmiston hallinta

Kanttoreiden musiikillisen osaamisen yhtenä osa-alueena kartoitettiin myös keskeisen seurakunnallisen musiikkimateriaalin hallintaa. Vastaajia pyydettiin arvioimaan osaamistaan toisaalta liturgisen musiikin ja toisaalta muun keskeisen seurakunnassa käytettävän ohjelmiston osalta. Kuten oli odotettavissakin, virsikirjan virret ja messusävelmistön musiikki on kanttoreilla hallussa hyvin; 93 prosenttia tuntee ja osaa laulaa ja soittaa vähintään suunnilleen kaikki virret, ja 85 prosenttia tuntee ja osaa soittaa vähintään suunnilleen kaikki messusävelmät.

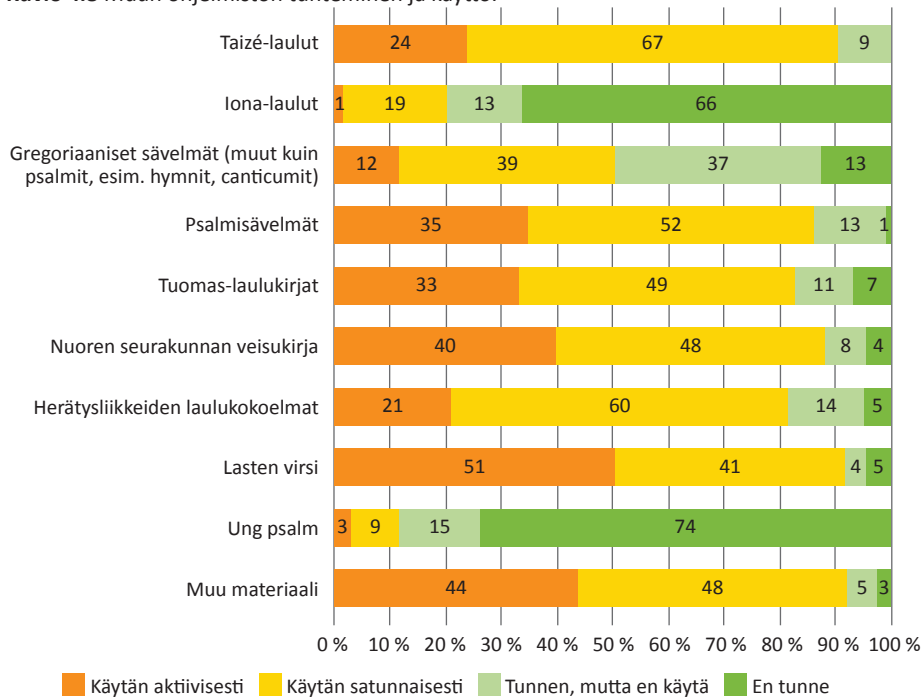
Virsikirjan liiteosa ja lisävihkovirret sekä rukoushetkien sävelmät ovat hiukan vieraampia, mutta niidenkin osaamisen voidaan katsoa olevan hyvällä tasolla. Lisävihkovirsien osaaminen on varmasti jo muuttunut, kun ne ovat olleet käytössä kyselyn ajankohtaan nähden jo lähes vuoden kauemmin. Toki on muistettava, että osaamista ei varsinaisesti mitattu mitenkään vaan vastaaja itse arvioi osaamistaan ja sen tasoa, joten kyseessä on näin ollen enemmän tunne omasta osaamisesta kuin faktaperusteinen asia.

Kuvio 4.7 Liturgisen musiikin osaaminen.

Ohjelmiston osaamisesta kysyttiin myös listaamalla erilaista muuta keskeistä ohjelmistoa. Erilaisista muista kokoelmista selkeästi käytetyimpiä (käytetään joko aktiivisesti tai vähintään satunnaisesti) ovat Taizé-laulut, Lasten virsi, Nuoren seurakunnan veisukirja sekä psalmisävelmät. Käytetyin näistä on Lasten virsi, jota noin puolet kantoreista kertoo käyttävänsä aktiivisesti.

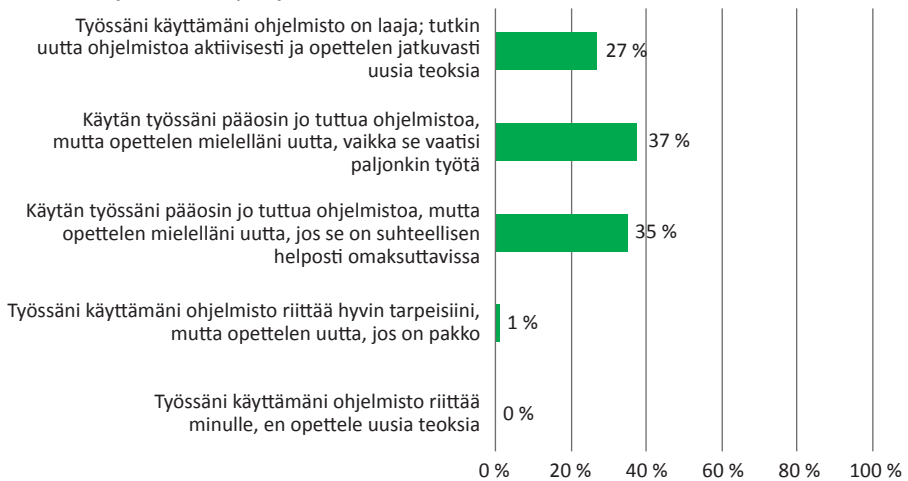
Kuvio 4.8 Muun ohjelmiston tunteminen ja käyttö.

4.5 Ohjelmiston käyttö ja kehittäminen

Varsin moni kanttori kertoo avovastauksissa käyttävänsä ”iloisesti sekaisin” kaikkia musiikkityylejä, kuten kuvioista 4.5 on pääteltävissä (”käytän kaiken tyylistä musiikkia” 50 % vastauksista). Moni myös ilmoittaa itse säveltävänsä ja sovittavansa, jos sopivaa materiaalia ei muuten tunnu löytyvän. Vastauksista nähdään, että kanttorit ovat myös muun työn ohessa valmiita ja halukkaita kehittämään omaa osaamistaan ja laajentamaan ohjelmistoaan aina työuransa loppuun saakka, vaikka jo hallussa oleva perusrepertuaari on luonnollisestikin monilla työn lähtökohta.

Kuvio 4.9 Ohjelmiston käyttö ja kehittäminen.

Kysyttäessä kanttoreiden omaa näkemystä musiikillisesta ohjelmistostaan on havaittavissa selkeästi joitakin jakolinjoja. Osa kanttoreista vetoaa klassiseen koulutukseensa ja kertoo pitäytyvänsä klassisessa musiikissa. Poikkeuksen muodostavat vain omaisilta toimituksiin mahdollisesti tulevat muun tyylliset toiveet. Jotkut kanttorit rinnastavat rytmimusiikin suoraan ”maalliseen” viihdemusiikkiin, oli kyse sitten suomi-gospelista tai afrikkalaisesta hengellisestä laulusta. Suuri joukko puolestaan kertoo ajattelevansa, että nykyseurakunnassa musiikin pitää olla moninaista ja kuvastaa seurakunnan yhä enenevää moninaisuutta. Osa kanttoreista kokee roolikseen erityisesti ”perinteen säilyttämisen, luterilaisen kirkkomusiikin vaalimisen” ja kantaa huolta siitä, että ”kirkkomusiikin korkea taso on vaarassa kadota, jos seurakunnan musiikki halutaan muuttaa enemmän vastaamaan ihmisten maallisia toiveita”. Hyvin moni heistäkin kuitenkin toteaa, että lähtökohtaisesti ei ole olemassa yksiselitteisesti oikeaa ja väärää musiikkityyliä, mutta myös, että kaiken musiikin paikka ei ole kirkossa tai etenkin jumalanpalveluksessa.

Ohjelmiston ja musiikkigenren valintaa kanttorit tekevät usein luonnollisestikin ikäryhmän mukaan; lapsikuorossa ja rippikoulussa käytetään ensisijaisesti erilaista

musiikkia kuin esimerkiksi kirkkokuorossa tai vanhainkotivierailulla. Myös tilaisuuden luonne ratkaisee musiikkityylin käytön. Tästä poikkeuksen muodostavat kirkolliset toimitukset, joissa kanttori seurakuntalaisen toiveesta joskus jopa vastoin omaa näkemystään esittää myös sellaista musiikkia, jota ei muuten kyseiseen tilaisuuteen valitsisi. Monet tuovat esiin sen, että haluavat musiikin kautta ja musiikki-
valinnoillaan joissakin tilanteissa erityisesti ”puhua seurakuntalaisille heidän omalla kielellään”, ja siksi ovat valmiita – tietyissä rajoissa toki – tekemään kompromisseja vaikkapa omassa osaamisessaan ja omissa musiikillisissa näkemyksissään.

4.6 Yhteenveto

Kanttori on jo koulutuksensa puolesta monipuolinen musiikin ammattilainen, joka hallitsee useita instrumentteja ja on usein valmis vielä laajentamaan ja kehittämään omaa musiikillista osaamistaan seurakunnassa tarpeelliseksi katsottuun suuntaan. Puheissa usein esiintyvä mielikuva siitä, että kanttorit käyttävät työssään vain klassista musiikkia, ei tämän kartoituksen perusteella pidä paikkaansa; puolet kanttoreista ilmoittaa käyttävänsä kaiken tyylistä musiikkia ja vajaa puolet pääasiassa klassiseksi luokiteltavaa musiikkia.

Kanttorin ammatti antaa parhaimmillaan erinomaisen mahdollisuuden toteuttaa omaa muusikkouttaan, mutta on olemassa myös tekijöitä, jotka rajoittavat tätä. Kanttorin työn moninaisista vaatimuksista johtuen harjoittelumahdollisuudet eivät ole useinkaan optimaaliset oman kehittymisen tai edes työtehtävien hoitamisen kannalta. Myös fyysiset olosuhteet saattavat vaikeuttaa tai jopa estää säännöllisen harjoittelun.

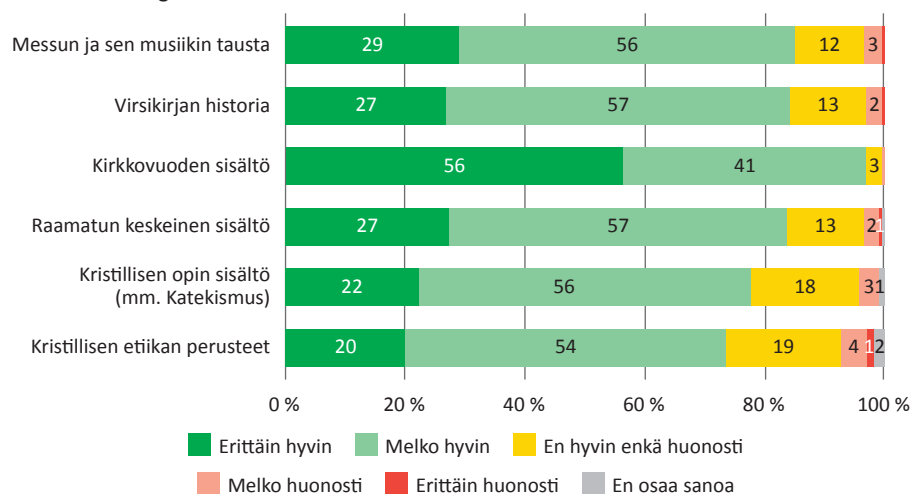
5 TEOLOGINEN OSAAMINEN KANTTORIN TYÖSSÄ

5.1 Teologinen osaaminen

Kirkon hengellisen työn työntekijäryhmille on laadittu ammattien yhteinen ydinosaamiskuvaus. Kirkon työntekijöillä katsotaan olevan sellaista ydinosaamista, joka erottaa heidät yhteiskunnan vastaavissa tehtävissä työskentelevistä. Jokaisella hengellisen työn viralla on oma erityinen tehtävänsä, jonka ”osaaminen edellyttää kirkon uskon, Raamatun ja kirkon muiden perustavien dokumenttien tuntemista sekä kykyä soveltaa niiden antia seurakunnan työhön”.¹

Kanttoreilta kysyttiin, kuinka hyvin he omasta mielestään tuntevat teologian eri osa-alueita: liturgiikkaa, hymnologiaa, eksegetiikkaa, dogmatiikkaa ja etiikkaa. Jumalanpalveluksissa eletään kirkkovuotta, joka suoraan peilautuu kanttorin työn sisältöihin. Yli puolet kanttoreista arvioi tuntevansa kirkkovuoden sisällön erittäin hyvin. Varmuus lisääntyy sekä iän että kokemuksen myötä, tosin kriittisimmin omaan osaamiseensa suhtautuvat 30–39-vuotiaat ja 5–9 vuotta työskennelleet kirkkomuusikot. Kaikilla muilla teologian alueilla kanttorit arvioivat osaamisensa melko hyväksi. Mitä kauemmas liturgisen musiikin kentästä edetään, sitä enemmän epäillään omaa osaamista, mikä välittyy erityisesti nuorimpien ja vähiten kokemusta omaavien kanttoreiden vastauksista.

Kuvio 5.1 Teologian eri osa-alueiden tunteminen.

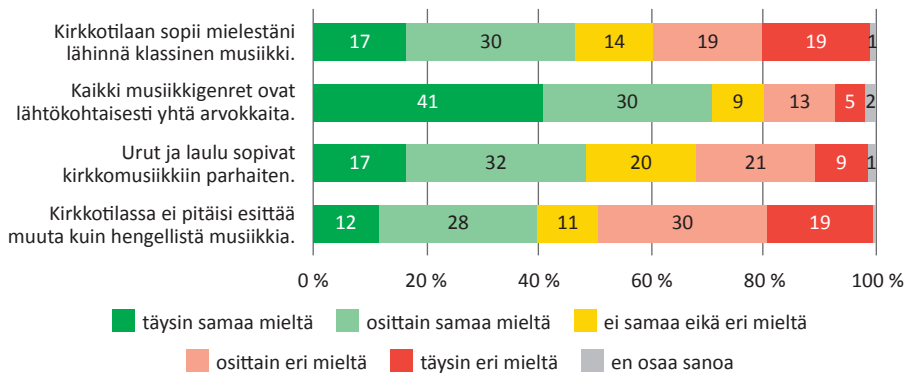

1 Kirkon hengellisen työn työntekijän ydinosaaminen 2010.

5.2 Kirkkomusiikki ja kirkkotila

Musiikkityylien kirjo laajenee koko ajan. Toimitusten musiikkitoiveet herättävät somekeskusteluja, rajanvetämistä ja osaamistarpeita. Klassisen tai perinteisen kirkkomusiikin rinnalle on noussut erilaisia musiikillisia genrejä käyttävää hengellistä musiikkia. Kysymykset kirkkotilan merkityksestä siellä esitetylle musiikille mittaavat kantoreiden mielipiteitä, asenteita ja arvojakin. Vastausten hajonta eri muuttujilla kuvastaa myös musiikin monityylisyyttä. Elämän- ja työkokemus näkyvät jonkin verran vastauksissa. Vanhemmat ikäluokat ja pitkän työuran tehneet arvostavat enemmän klassista musiikkia. Reilu kolmannes alle 30-vuotiaista vastaajista on täysin eri mieltä lähinnä klassisen musiikin sopivuudesta kirkkotilaan. Sama suuntaus näkyy myös eri musiikkigenrejä koskeneessa väittämässä, josta suuri osa kantoreista on samaa mieltä (”kaikki musiikkigenret ovat lähtökohtaisesti yhtä arvokkaita”). Kriittisimmin asiaan suhtautuvat vanhinta ikäluokkaa edustavat ja 20–29 vuoden työkokemuksen omaavat.

Kuvio 5.2 Näkemykset musiikkityyliin soveltumisesta kirkkomusiikkiin ja kirkkotilaan.

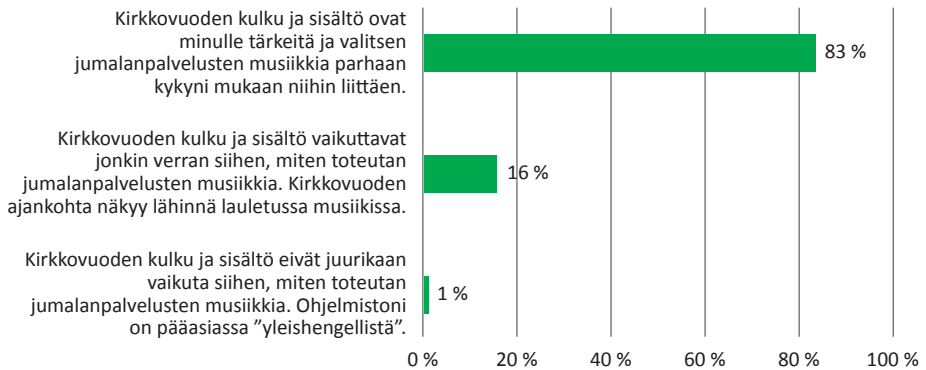
Urkujensoitto ja laulu kuuluvat keskeisesti kirkkomuusikon osaamisalueisiin. Kantoreilta kysyttiin mielipidettä siitä, sopivatko urut ja laulu kirkkomusiikkiin parhaiten. Vastauksissa on jälleen paljon hajontaa. Lähes neljäsosa 5–9 vuoden työkokemuksen omaavista on eri mieltä väittämästä, kun yli 60-vuotiaat ovat eniten joko täysin tai osittain samaa mieltä.

Väittämään ”kirkkotilassa ei pitäisi esittää muuta kuin hengellistä musiikkia” suhtautumisessa ollaan edellisten kysymysten linjoilla. Huomattavaa on kuitenkin, että 5–9 vuotta työskennelleet ovat väittämästä selkeästi enemmän eri mieltä kuin muut ryhmät. Yli 60-vuotiaat ovat väittämästä eniten osittain tai täysin samaa mieltä. Seurakunnan koolla ei näyttäisi olevan paljoakaan merkitystä vastauksissa näihin väittämiin. Kaikkein pienimmissä seurakunnissa toimivien kantoreiden vastaukset väittämiin poikkeavat kuitenkin eniten vastausten keskiarvoista.

5.3 Kirkkovuoden merkitys ohjelmistovalinnassa

Kirkkovuosi vaikuttaa merkittävästi kanttoreiden ohjelmistovalintoihin. Kanttorit valitsivat kolmesta väittämästä sen vaihtoehdon, joka kuvaa parhaiten heidän toimintaansa jumalanpalvelusmusiikin valintatilanteessa. Vastausten mukaan suurin osa kirkkomuusikoista noudattaa parhaan kykynsä mukaan valinnoissaan sisältölähtöisyyden periaatetta, joka edesauttaa jumalanpalveluksen muodostumista yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Noin kuudesosa kaikista kanttoreista vastasi kirkkovuoden vaikuttavan jonkin verran erityisesti laulettavan jumalanpalvelusmusiikin valintaan. Yksi prosentti vastaajista kertoo toteuttavansa jumalanpalveluksen musiikkia ilman, että kirkkovuoden sisältö vaikuttaisi siihen suuresti, sillä heidän ohjelmistonsa koostuu pääosin yleishengellisestä musiikista.

Kuvio 5.3 Kirkkovuoden vaikutus kanttoreiden ohjelmistovalintoihin.

5.4 Yhteenveto

Jumalanpalvelusten sisältö nousee kirkkovuoden Raamatun teksteistä. Kanttoreiden teologinen osaaminen onkin vahvinta kirkkovuoden sisällön tuntemisessa. Lähes sata prosenttia vastanneista kokee tuntevansa kirkkovuoden sisällön erittäin tai ainakin melko hyvin. Muiden teologisten aihepiirien osaamisessa koetaan enemmän epävarmuutta. Työ- ja ikävuodet vaikuttavat kokemukseen teologian hallinnasta, jota seurakuntatyön kokemus vahvistaa. Näissä tuloksissa näkyvät myös kirkkomusiikin peruskoulutuksen sisällöissä ja painotuksissa vuosikymmenten aikana tapahtuneet muutokset. Pidempään kanttorin virkaa hoitaneet ovat usein osallistuneet myös ajankohtais-, täydennys- tai erityiskoulutuksiin, joiden avulla omaa osaamista voidaan kehittää ja syventää.

Kanttoreiden koulutuspolkujen ja kirkkomusiikkiopintojen sisältöjen moninaisuus kuvastuu erityisen hyvin niissä avoimissa vastauksissa, joissa kyselyyn vastanneet kertovat osaamistarpeistaan tai niistä peruskoulutukseensa liittyneistä

opintosisällöistä, joita eivät ole työssään tarvinneet. Muutamat kanttorit mainitsivat osaamistarpeikseen teologian yleensä ja erityisesti dogmatiikan ja etiikan. Tarpeettomiksi on koettu erityisesti eksegetiikkaan ja yleiseen teologiaan mutta myös hymnologiaan liittyviä opintosisältöjä.

Kanttoreiden jumalanpalvelusmusiikin valintoihin vaikuttavat yhtäältä osaaminen ja toisaalta arvot ja asenteet. Yli 80 prosenttia vastaajista kokee kirkkovuoden ajankohdan ja sisällön tärkeiksi ja jumalanpalvelusmusiikin valintaa ohjaaviksi tekijöiksi. Kanttoreiden keskuudessa sitoutuminen messuun on vahvaa, ja messumusiikin toteuttaminen mahdollisimman hyvin on heille tärkeä tavoite.

6 PEDAGOGINEN OSAAMINEN KANTTORIN TYÖSSÄ

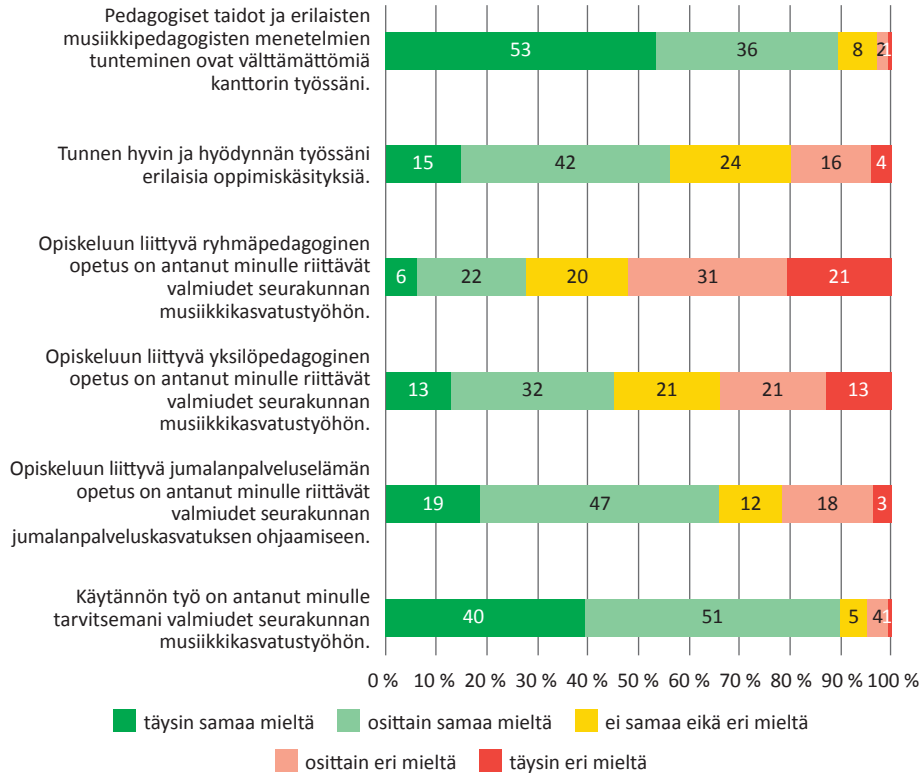
6.1 Ryhmä- ja yksilöpedagoginen osaaminen sekä erilaiset oppimiskäsitteet

Kirkkomusiikin perusopintoihin kuuluu erilaisia aineita, jotka antavat tuleville kanttoreille seurakunnan musiikkikasvatustyössä tarvittavia pedagogisia valmiuksia. Näiden opintojen laajuudet riippuvat sekä kunkin kanttorin koulutuksesta, syventymiskohteesta että mahdollisista jatko-opinnoista. Lähes 90 prosenttia vastaajista pitää pedagogisia taitoja ja erilaisten musiikkipedagogisten menetelmien tuntemista välttämättömänä kanttorin työssä, mutta enää 56 prosenttia vastanneista kertoo olevansa osittain tai täysin samaa mieltä väittämästä ”tunnen hyvin ja hyödynnän työssäni erilaisia oppimiskäsitteitä”. Tässä kysymyksessä oman kokemuksen määrittely tuo haasteita 24 prosentille vastanneista. Käytännön työ tukee ja antaa kanttoreille valmiuksia seurakunnan musiikkikasvatustyöhön. Jopa 93 prosenttia alle 30-vuotiaista ja 81 prosenttia alle viiden vuoden työkokemuksen omaavistakin on väittämästä täysin tai osittain samaa mieltä. Yli 60-vuotiailla ja yli 30 vuoden työkokemuksen omaavilla prosenttiluku nousee sataan.

Kanttoreiden kokemukset siitä, millaisia pedagogisia valmiuksia seurakunnan musiikkikasvatustyöhön opiskelu on heille antanut, vaihtelevat paljon eri osaamisalueilla.¹ Jumalanpalveluselämä on kanttorin työn ytimessä. 66 prosenttia kaikista vastanneista kokee saaneensa tähän riittävästi tarvitsemiaan valmiuksia opiskeluaikanaan. Alle 30-vuotiaistakin osittain samaa mieltä on 50 prosenttia vastanneista. Osalla kanttoreista instrumentti- tai laulopedagogiikka on kuulunut opintoihin. Seurakunnan musiikkikasvatusta ajatellen riittävästi valmiuksia yksilöpedagogisen opetuksen alueella on kokenut saaneensa 45 prosenttia vastaajista. Osaamisvaje näkyy kuitenkin ryhmäpedagogisen opetuksen alueella. Vastaajista 31 prosenttia on osittain eri mieltä ja 26 prosenttia täysin eri mieltä väittämästä. 10–19 vuoden työkokemuksen omaavat suhtautuvat kriittisemmin ryhmäpedagogisen opetuksen antamiin, seurakunnan musiikkikasvatuksessa tarvittaviin valmiuksiin.

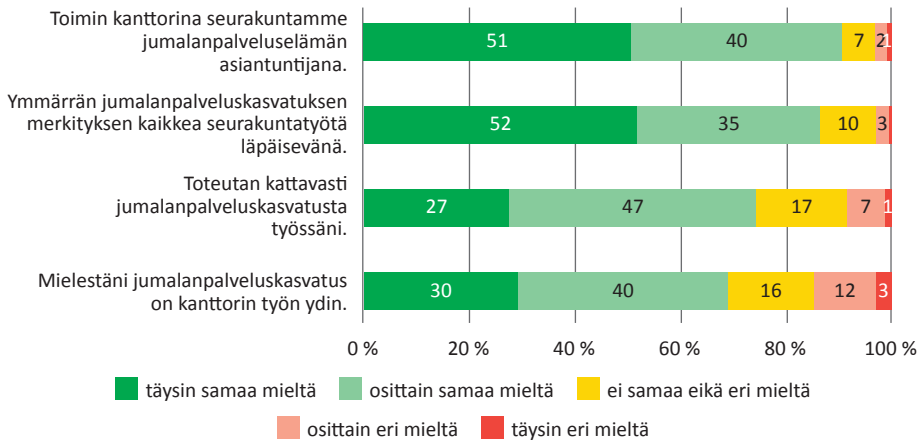
1 Vrt. luku 3.1 kirkkomusiikin opintojen ja kanttorin tehtävien vastaavuudesta.

Kuvio 6.1 Pedagoginen osaaminen ja siihen saadut valmiudet.

6.2 Jumalanpalveluskasvatus

Jumalanpalveluskasvatusta koskevat kysymykset osoittavat, että kanttorit ymmärtävät sen merkityksen kaikessa seurakuntatyössä. Kokemus toteutuksesta ja ajatukset jumalanpalveluskasvatuksen asemasta omassa tehtävänkuvassa ovat kuitenkin vaihtelevia. Kaikilla kanttoreilla, iästä ja työkokemuksesta riippumatta, on vahva kokemus asiantuntijuudesta jumalanpalveluselämän alueella. Tämä kokemus syvenee työkokemuksen karttuessa.

Kuvio 6.2 Jumalanpalveluskasvatus osana työtä.

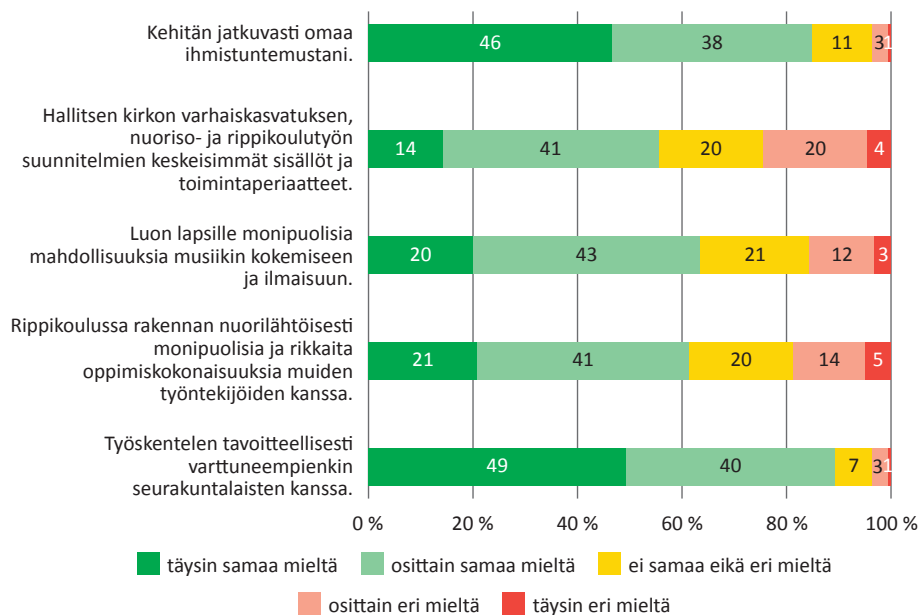
Elämän- ja työkokemuksen karttuminen lisää myös jumalanpalveluskasvatuksen merkityksen ymmärtämistä. Kyselyyn vastanneista alle 30-vuotiaista 21 prosenttia ja yli 60-vuotiaista 64 prosenttia on väittämstä täysin samaa mieltä. Seurakuntien koko ja vastaajien sukupuoli vaikuttavat jonkin verran näkemykseen siitä, miten kattavasti vastaajat toteuttavat jumalanpalveluskasvatusta omassa työssään. Naisista 79 prosenttia ja miehistä 61 prosenttia kertoo olevansa väittämstä ”toteutan kattavasti jumalanpalveluskasvatusta työssäni” joko osittain tai täysin samaa mieltä. Seurakunnissa, joiden jäsenmäärä on 2 001–4 000, kanttorit kokevat toteuttavansa kattavimmin jumalanpalveluskasvatusta verrattuina muihin. Tämä selittyy osaltaan sillä, että näissä seurakunnissa yksi kanttori hoitaa seurakunnan kaikkia musiikki-tehtäviä. Suurissa, yli 24 000 jäsenen seurakunnissa on eniten niitä kanttoreita, jotka ovat väittämstä täysin eri mieltä tai eivät osaa arvioida asiaa tarkemmin. Tämän taustalla saattaa olla se, että suurissa seurakunnissa kanttorit voivat jakaa keskenään vastuualueita ja työtehtäviä. 40–49-vuotiaiden ikäryhmä suhtautuu kriittisimmin väittämään ”jumalanpalveluskasvatus on kanttorin työn ydin”. Yli 60-vuotiaista suurin osa on väitteestä samaa mieltä, ja alle 30-vuotiaiden vastauksista voidaan havaita jonkinasteista epävarmuutta. Naiset pitävät jumalanpalveluskasvatusta hieman merkityksellisempänä kuin miehet.

6.3 Eri-ikäisten musiikkikasvatus

Kanttorit työskentelevät seurakunnissa kaiken ikäisten ihmisten parissa. Kanttoreista 85 prosenttia haluaa aktiivisesti kehittää ihmistuntemustaan, naiset hieman miehiä enemmän. Alle 30-vuotiaista 64 prosenttia kokee tämän alueen kehittämisen itselleen tärkeäksi. Varttuneemmat seurakuntalaiset osallistuvat aktiivisimmin seurakuntien eri toimintoihin, kuten kuoroihin. Kanttoreista 89 prosenttia kertoo toimivansa tavoitteellisesti myös heidän kanssaan.

Lasten ja nuorten parissa tapahtuva musiikkikasvatus jakaa kanttoreiden kokemuksia omasta osaamisestaan enemmän, vaikka yli puolet kyselyyn vastanneista suhtautuikin myönteisesti väittämiin lapsi- ja nuorilähtöisestä musiikkikasvatuksesta. Osa vastaajista on valmistunut ennen kuin varhaisiän musiikkikasvatuksen opetus on tullut osaksi kirkkomusiikin koulutusta. Varhaiskasvatuksen ja rippikoulusuunnitelmien sisältöjen ja toimintaperiaatteiden hallinnassa vajaa puolet kanttoreista kokee epävarmuutta. Tämä voi selittyä sillä, että yhtäältä seurakuntien musiikkileikkikoulu- eli muskaritoiminta on yleistynyt ja laajentunut 1980-luvulta lähtien, toisaalta sekä varhaisiän musiikkikasvatus- että rippikoulusuunnitelmat ovat uudistuneet parin viime vuoden aikana.

Kuvio 6.3 Toiminta eri ikäisten seurakuntalaisten musiikkikasvattajana.

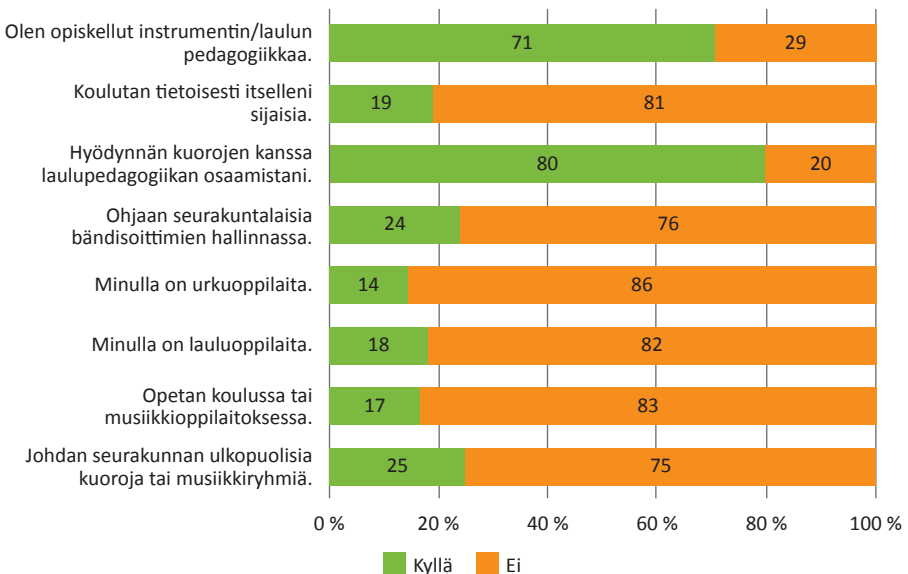
Ikä ja työkokemus vaikuttavat vastaajien kokemuksiin musiikkikasvatuksesta eri-ikäisten seurakuntalaisten parissa. Alle 30-vuotiaat ja alle 10 vuotta virassa olleet kanttorit tekevät ilmeisesti enemmän työtä lasten ja nuorten parissa. Vanhimmat ja eniten kokemusta omaavat kanttorit ovat todennäköisemmin eri mieltä väitelauseista. Seurakuntien koollakin näyttää olevan merkitystä, sillä pienimpien seurakuntien kanttorit osallistuvat suhteessa enemmän musiikin varhaiskasvatukseen ja rippikoulutyöhön kuin suurempien seurakuntien kanttorit. Useamman kanttorin seurakunnassa voidaan tehtäväkuvia määritellä sellaisiksi, että lasten ja nuorten musiikkikasvatus kuuluu tietyille työntekijöille.

Avoimilla kysymyksillä kanttoreilta tiedusteltiin muun muassa koulutuksen ja työn vastaavuutta, mitä työtehtävien hoitamisen kannalta tarpeellisia osaamisalueita pitäisi opetuksessa ottaa enemmän huomioon sekä heidän omia kehittämistarpeitaan. Monissa vastauksissa nostetaan esiin pedagogiset taidot, erityisesti varhaisiän sekä lasten ja nuorten musiikkikasvatus ja rippikoulu. Myös ryhmäpedagogiikan ja -psykologian osaamista kaivataan.

6.4 Instrumentin/ laulun pedagogiikka

Lähes kolme neljäsosaa kanttoreista on opiskellut instrumentti- tai laulupedagogiikkaa. Sukupuolten välillä ei ole suurtakaan eroa. Sitä vastoin ikä, työkokemuksen määrä ja seurakuntien jäsenmäärä vaikuttavat enemmän vastauksiin. Eniten pedagogiikkaa ovat opiskelleet 40–49-vuotiaat ja yli 30 vuotta virassa olleet kanttorit, vähiten puolestaan alle 30-vuotiaat ja 10–19 vuotta työssä olleet. Alle 2 000 jäsenen seurakunnissa toimivista kanttoreista vain 33 prosentilla on instrumentin tai laulun pedagogiikan opintoja takanaan. Tämä selittyy sillä, että pienissä seurakunnissa kanttorin virat ovat usein tasoltaan muuta Kirkkohallituksen hyväksymää tutkintoa edellyttäviä, jolloin viranhaltijoiden opintoihin ei ole sisällytynyt laajemmin eri instrumenttien pedagogiikkaa, tai sillä, että kanttorin virkaa hoitaa henkilö, jolla ei ole kirkkomusiikin koulutusta. Lauluopetuksen taitojaan kanttorit hyödyntävät erityisesti kuorojen äänenmuodostuksessa, naiset hieman aktiivisemmin kuin miehet.

Kuvio 6.4 Instrumentti- ja laulupedagogiikan hyödyntäminen työssä.

Turun tuomiokirkkoon 1680-luvulla urkuriksi palkatun Christian Kellnerin työsopimuksessa on kohta, jossa määrätään, että urkurin tulee ”opettaa nuori henkilö käyttämään urkujen sormiota ja jalkiota hänen sijastaan, hänen itsensä sairastuessa tai muun esteen sattuessa”.² Vain vajaa viidesosa kanttoreista kertoo kouluttavansa itselleen sijaista. Naiset ovat tässä kohdin 10 prosenttiyksikköä aktiivisempia kuin miehet. Ikä tai työkokemus eivät vaikuta kovinkaan paljon sijaisten opastamiseen. Seurakunnissa, joissa on 4 001–8 000 jäsentä, kanttorit kouluttavat vapaapäivä- ja lomasijaisia eniten (27 %), vähiten sijaisia harjoitutetaan seurakunnissa, joissa on 16 001–24 000 jäsentä (12 %). Tulevaisuudessa myönteisen mielikuvan luominen kanttorin työstä on entistä tärkeämpää ammatin vetovoimaisuuden ja tulevaisuuden kannalta. Sijaisten kouluttaminen antaa tähän hyvän mahdollisuuden.

Virassa olevilla kanttoreilla on hyvin erilaisia valmiuksia ohjata seurakuntalaisia bändisoitinten käyttöön. Yli kolme neljäsosaa kyselyyn vastanneista tuntee osaamisvajetta bändisoittoon liittyvissä kysymyksissä. Eniten bändisoittajia ohjaavat 5–9 vuoden työkokemuksen omaavat ja vähiten yli 60-vuotiaat kanttorit. Miehet ovat hieman aktiivisempia kuin naiset. Kanttorit ohjaavat bändejä eniten kaikkein pienimmissä ja kaikkein suurimmissa seurakunnissa.

Miehet opettavat sekä yksityisesti että kouluissa ja musiikkioppilaitoksissa hieman naisia enemmän. Yli 60-vuotiaat toimivat laulun- ja urkujensoitonopettajina selvästi muita vähemmän. Aktiivisimpia ovat nuorimpiin ikäryhmiin kuuluvat, pienimpien seurakuntien kanttorit, jotka saattavat olla paikkakuntiansa ainoita ammattimuusikoita. Vajaa viidesosa vastaajista opettaa joko koulussa tai musiikkioppilaitoksessa yleisimmin keskisuurten seurakuntien alueella. 30–39-vuotiaat kanttorit toimivat aktiivisimmin opettajina ja yli 60-vuotiaat opettavat vähiten. Iän ja työkokemuksen karttumisen lisää myös verkostoja, mikä näkyy siten, että vanhimman ikäluokan kanttorit johtavat seurakunnan ulkopuolisia kuoroja eniten. Nuorimmilla kanttoreilla on vähiten kuoroja seurakunnan ulkopuolella. Erityisesti pienemmillä paikkakunnilla kanttoreiden kuoronjohtotaidoilla on kysyntää myös seurakuntatyön ulkopuolella.

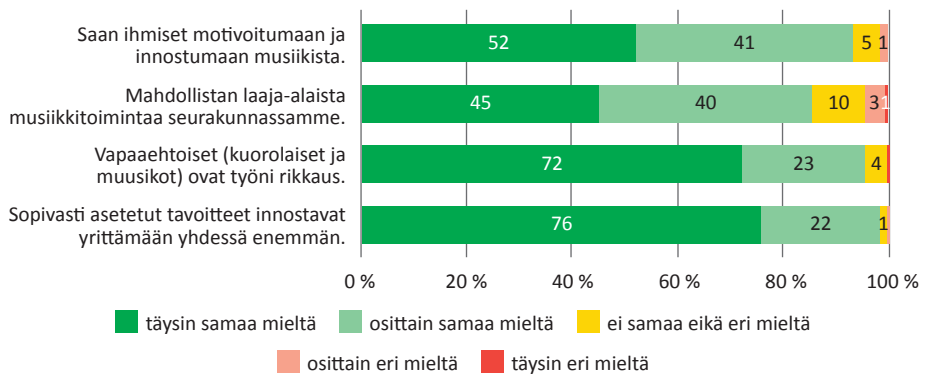
6.5 Osaaminen innostajana, ohjaajana ja mahdollistajana

Vapaaehtoisten merkitys on viime vuosina korostunut ja noussut julkiseen keskusteluun niin seurakunnissa, järjestöissä kuin ympäröivässä yhteiskunnassa. Kanttorit ovat vuosikymmenien ajan organisoineet tätä toimintaa ohjaamalla seurakuntien perinteisesti suurinta vapaaehtoisten ryhmää, kuorolaisia. Seurakunnan yhteislaulun ja kuorojen johtaminen kuuluu kirkkomuusikoiden ydintehtäviin, mikä otetaan huomioon myös peruskoulutuksessa. Kanttoreilla on vahva kokemus omasta osaamisestaan seurakuntalaisten innostajana ja motivoijana iästä ja työkokemuksesta riippumatta.

2 Pajamo & Tuppurainen 2004, 117.

Perinteisten kuorojen rinnalle on viime vuosina syntynyt matalan kynnyksen musiikkitoimintaa, kuten esimerkiksi laulamattomien kuoroja ja pop up -kuoroja. Näiden ohjaaminen vaatii uudenlaista osaamista. Kokemus laaja-alaisen musiikki-toiminnan mahdollistamisesta on vastaajilla hieman vähäisempää. Musiikkityön vapaaehtoiset rikastuttavat kanttoreiden työtä ja innostavat heitä yhteiseen tavoitteelliseen toimintaan.

Kuvio 6.5 Innostamisen ja motivoinnin osuus työssä.

6.6 Yhteenveto

Tämän kyselyn perusteella kirkkomusiikin koulutus antaa kanttoreille suhteellisen hyvät yksilöpedagogiikkaan liittyvät valmiudet, joita voi soveltaa myös ryhmien kanssa. Seurakuntien laajassa musiikkikasvatustyössä tarvittavissa ryhmäpedagogisissa valmiuksissa kanttoreilla on kuitenkin kokemuksensa mukaan osaamisvajetta, joka liittyy erityisesti varhaisiän musiikkikasvatukseen, rippikouluun, eri-ikäisten kuorotoimintaan, jatkuvasti monipuolistuvaan musiikkiryhmätoimintaan ja uutena alueena myös hoivamusiikkiin.

Kouluttavissa laitoksissa tulisi pedagogisia opintoja edelleen kehittää siten, että ne ottaisivat paremmin huomioon seurakuntien musiikkikasvatustyön laajenemisen ja uudet osaamistarpeet. Nämä tarpeet näkyvät erityisesti pienemmillä paikkakunnilla, joilla kanttori on usein ainoana musiikin ammattilaisena merkittävä musiikkitoiminnan mahdollistaja. Avoimissa vastauksissa kanttorit miettivät mahdollisuutta ottaa musiikkikasvatusta kirkkomusiikkiopintojen syventymiskohteeksi.

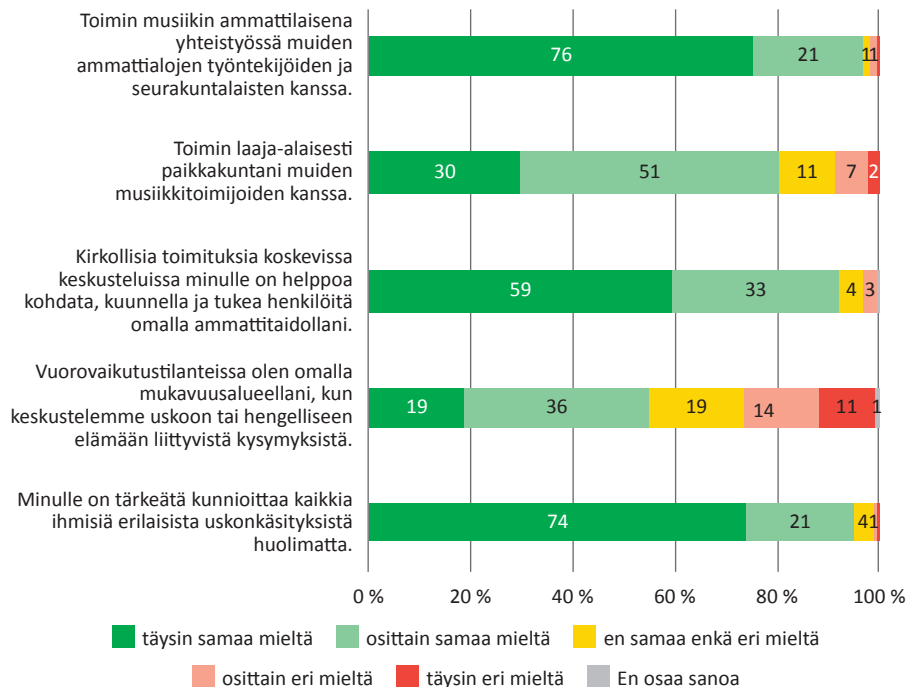
Työkokemuksen karttuminen tukee kanttoreiden pedagogista osaamista ja antaa valmiuksia myös seurakunnan monipuoliseen musiikkikasvatukseen. Kanttorit ovat kehittäneet osaamistaan tällä alueella ammatillisen lisä- ja täydennyskoulutuksen avulla. Muuttuva maailma ja seurakuntien monimuotoistuva musiikkitoiminta haastavat kanttoreita elinikäiseen oppimiseen ja oman pedagogisen osaamisen jatkuvaan kehittämiseen.

7 YHTEISÖLLINEN JA KEHITTÄMISOSAAMINEN

7.1 Vuorovaikutus- ja kohtaamistaidot, ryhmätyöosaaminen

Kanttoreille moniammatillinen yhteistyö sekä seurakunnan muiden työntekijöiden että seurakuntalaisten kanssa on pääosin hyvin luontevaa. He luottavat varsin vahvasti omaan ammattitaitoonsa myös toimituskeskusteluissa, joissa tehtävänä on kohdata, kuunnella ja tukea eri elämäntilanteissa olevia seurakuntalaisia. Yli 90 prosenttia vastaajista kokee tämänkaltaiset tehtävät itselleen helpoiksi. Myöskään erilaisten uskonkäsitusten kunnioittaminen ei tuota ongelmia kuin pienelle osalle. Kun tarkastelu siirtyy uskoon tai hengelliseen elämään liittyviin kysymyksiin vuorovaikutustilanteissa, enää reilu puolet kanttoreista kokee olevansa omalla mukavuusalueellaan. Iän karttuminen kuitenkin kasvattaa niiden kanttoreiden osuutta, jotka ovat ainakin osittain samaa mieltä väittämästä (reilu 40 % alle 30-vuotiaista, mutta 70 % yli 60-vuotiaista). Tämä liittyy myös työkokemuksen määrään, sillä heikoimmin hengellisten kysymysten käsittelyä katsovat hallitsevansa alle viisi vuotta työssä olleet kanttorit.

Kuvio 7.1 Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot.

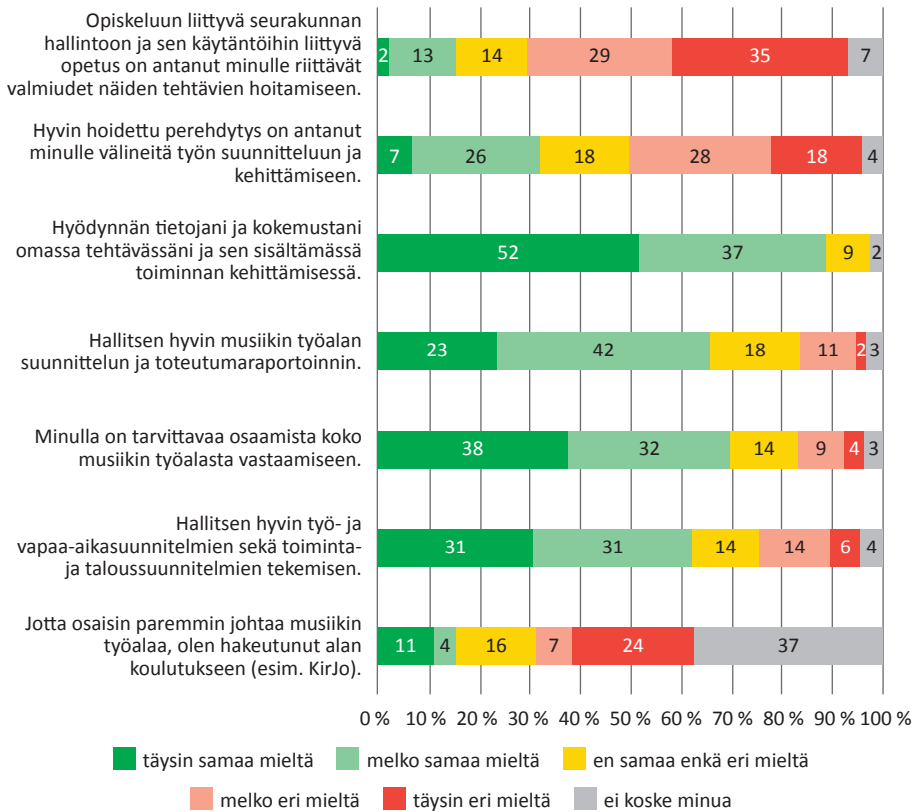
Kanttoreiden kokema musiikin ammattilaisuus korostuu siis seurakunnan sisäisessä toiminnassa, mutta yhteistyö paikkakunnan muiden musiikkitoimijoiden kanssa ei kuulu yhtä laajasti kaikkien kanttoreiden toimintarepertuaariin. Enemmistö kanttoreista kuitenkin on ainakin osittain samaa mieltä väitteestä koskien laaja-alaista yhteistyötä muiden musiikkitoimijoiden kanssa. Eniten yhteistyövalmiuksia seurakunnan ulkopuolelle on 30- ja 40-vuotiailla kanttoreilla. Tämänkin yhteistyön osaaminen yleensä lisääntyy työvuosien myötä. Seurakunnan koolla ja kanttorinvirkojen lukumäärällä seurakunnassa ei näytä olevan vaikutusta seurakunnan ulkopuoliseen yhteistyöhön.

7.2 Suunnittelu- ja raportointiosaaminen, kehittämis- ja johtamisosaaminen sekä taloushallinnon osaaminen

Kysymykset taloushallinnollisesta suunnittelusta sekä työn kehittämisestä ja johtamisesta osoittivat ensinnäkin sen, että monet kanttorit kokevat opiskeluiden sekä työhön perehdyttämisen valmentaneen melko heikosti tällaisiin tehtäviin. Yli kolmasosa vastaajista on täysin eri mieltä siitä, että opiskeluihin liittyvä seurakunnan hallinnon ja sen käytäntöjen opetus olisi antanut riittäviä valmiuksia. Varsin moni on myös eri mieltä siitä, että työhön perehdytys olisi antanut välineitä työn suunnitteluun ja kehittämiseen. Näkemykset alan opintojen tai työhön perehdyttämisen antamista valmiuksista ovat varsin samanlaisia ikäryhmästä ja työkokemuksesta riippumatta, poikkeuksena lähinnä alle 30-vuotiaat ja alle viisi vuotta töissä olleet, jotka arvioivat valmiutensa kaikista heikoimmiksi.

Heikoiksi koetuista evästyksistä huolimatta noin kaksi kolmasosaa kanttoreista katsoo kuitenkin hallitsevansa musiikin työalan suunnittelun ja raportoinnin hyvin, ja saman suuruinen osuus kokee osaamisensa riittävän koko työalasta vastaamiseen. Suunnittelu- ja raportointiosaaminen sekä luottamus omaan osaamiseen työalan johtamisessa kasvavat selvästi iän ja työkokemuksen myötä. Monet kanttorit ovat vastausten perusteella turhautuneita toimistotehtävien lisääntymiseen, kun se tapahtuu muun työn kustannuksella. Lähes kaksi kolmasosaa kanttoreista arvioi kuitenkin hallitsevansa nämä tehtävät, kuten työsuunnitelmat sekä toiminta- ja taloussuunnitelmat, jokseenkin hyvin. Muun suunnitteluosaamisen tavoin myös työ-, toiminta- ja taloussuunnitelmien hallinta on sitä parempaa, mitä pidempi elämäkokemus ja työkokemus kanttoreilla on. Miehet arvioivat osaamisensa tässä hieman paremmaksi kuin naiset.

Kuvio 7.2 Näkemykset työn suunnittelun ja hallinnon osaamisesta.

Valtaosa kanttoreista sanoo hyödyntävänsä tietojaan ja kokemustaan työtehtäviinsä sisältyvässä toiminnan kehittämisessä. Ensimmäinen tulkinta tästä on toki se, että tietojen ja kokemusten hyödyntäminen omassa työtehtävässä koetaan itsestään selväksi osaksi työidentiteettiä ja toiminnan kehittämistä riippumatta kokemuksen määrästä tai laadusta. Tätä vahvistaa myös se havainto, että omien tietojen ja kokemusten hyödyntäminen ei ole iästä tai työkokemuksesta riippuvaista. Toinen päätelmä on se, että kanttoreiden näkökulmasta oman toiminnan kehittämisessä hyödynnettävien tietojen ja kokemuksen lähde on valtaosin muualla kuin koulutuksessa ja työhön perehdyttämisessä. Tämä näkyy myös kysymyksessä musiikin työalan johtamisesta, vaikka asia ei koskekaan kaikkia kanttoreita. Niistä, joiden työhön kuuluu musiikin työalan johtaminen, suuri osa ei ole hakeutunut alan koulutukseen, kuten esimerkiksi kirkollisen johtamisen Kirjo-koulutuksiin.

7.3 Oman osaamisen kehittäminen

Kanttorit osoittavat kyselyn mukaan melko vahvaa motivaatiota oman osaamisen kehittämiseen ja koulutuksiin osallistumiseen. Suurin osa vastaajista (83 %) kertoo saavansa jokseenkin itsenäisesti ja oman kiinnostuksen pohjalta päättää, mihin koulutuksiin hakeutuu. Muita vähemmän tällaisia mahdollisuuksia on ehkä hieman yllättäen kanttoreilla, jotka työskentelevät suurimmissa yli 24 000 jäsenen seurakunnissa (75 %) sekä työyhteisöissä, joissa on neljästä viiteen kanttoria (73 %). Tätä voi selittää se, että seurakunnan koulutusresursseja pitää jakaa useammalle kanttorille. Yli puolet vastaajista sanoo osallistuvansa säännöllisesti syventäviin, täydentäviin ja ajankohtaisiin koulutuksiin. Aktiivisimpia koulutuksiin osallistujia ovat 30–39-vuotiaat kanttorit ja erityisesti naiset.

Henkilökohtaisen kehittymisen ja ammatillisen kasvun arviointi on tuttua lähes kolmelle neljästä kanttorista. Selkeimmin tähän vaikuttaa työkokemus kanttorina: yli 30 vuotta työskennelleistä lähes kaikki katsovat osaavansa arvioida kehittymistään jokseenkin hyvin. Eniten epävarmuutta esiintyy alle viisi vuotta työssä olleilla, mutta myös 10–19 vuotta työskennelleet suhtautuvat osaamiseensa tässä suhteessa muita kriittisemmin. Merkittävä asia oman kehittymisen arvioinnin kannalta on myös esimiehen tuki. Noin kaksi kolmasosaa kanttoreista kokee saavansa omaan kehittymiseensä esimieheltä tukea ainakin melko hyvin, mutta ongelmat paikantuvat esimerkiksi pieniin, alle 4 000 jäsenen ja yhden kanttorin seurakuntiin. Niissä on suhteellisesti eniten kanttoreita, jotka ovat tyytymättömiä esimiehen antamaan tukeen henkilökohtaiselle kehityssuunnitelmalle.

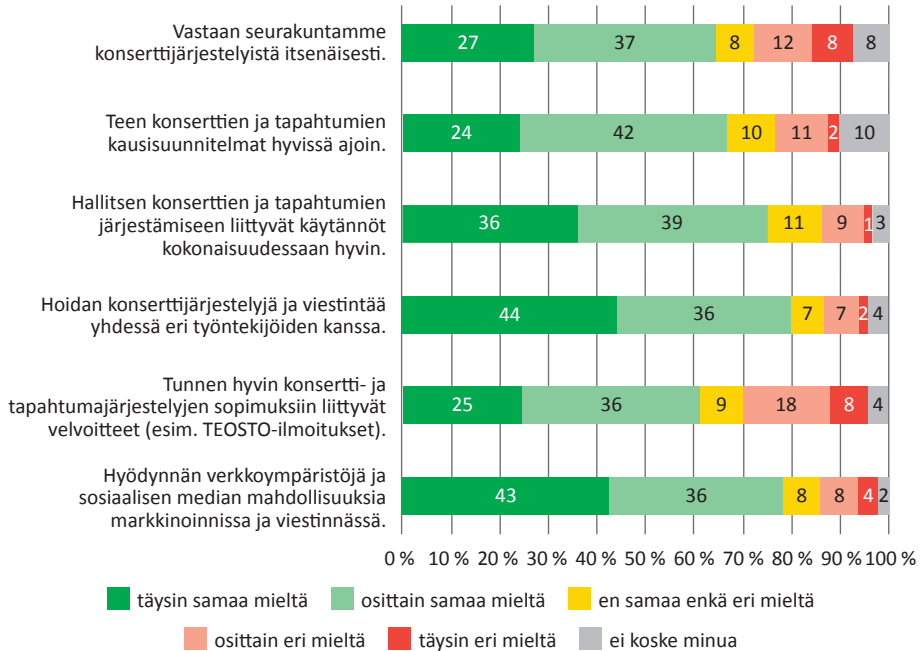
Työntekijöiden kehityssuunnitelmien tekeminen yhteisesti ei ole kovinkaan yleistä seurakunnissa. Käytäntö on tutuinta yli kuuden kanttorin seurakunnassa työskenteleville, mutta on myös merkittävän paljon suuria seurakuntia, joissa näin ei tehdä. Vaikuttaa siltä, että kehityssuunnitelmat mielletään pääosin henkilökohtaisen vastuun alle kuuluviksi, ja kanttoreiden näkökulmasta tärkeämpää on esimieheltä saatava tuki.

7.4 Projektinhallinta, konsertti- ja tapahtumajärjestelyt

Musiikkityöntekijöinä kanttoreiden vastuulla on itse musiikin tekemisen ohella yleensä myös erilaisten konserttien ja musiikkitapahtumien organisointi. Lähes kaksi kolmasosaa kertoo vastaavansa seurakuntansa konserttijärjestelyistä pääosin itsenäisesti. Näin kertovat erityisesti seurakuntansa ainoat kanttorit (91 % samaa mieltä väittämästä), kun taas yli kuuden kanttorin seurakunnissa työskentelevistä alle puolet (43 %) vastaa konserttijärjestelyistä itsenäisesti. Käänteisesti kanttoreiden lukumäärä vaikuttaa myös siihen, miten paljon konserttijärjestelyjä ja viestintää hoidetaan yhteistyössä eri työntekijöiden kanssa. Seurakuntansa ainoista kanttoreista joka kolmas ja yli kuuden kanttorin seurakunnissa työskentelevistä

yli puolet (57 %) on täysin samaa mieltä yhteistyöväittäjästä. Toisaalta kuviosta 6.3 havaitaan, että yhteistyö konserttijärjestelyissä ja viestinnässä on koko vastaajajoukossa yleisempää kuin itsenäisen vastuun. Myös yhden kanttorin seurakunnissa yhteistyötä konserttijärjestelyissä siis tehdään muiden työalojen työntekijöiden kanssa.

Kuvio 7.3 Projektihallintaa, konsertti- ja tapahtumajärjestelyjä koskevat näkemykset.

Kanttorit kokevat hallitsevansa konserttien ja tapahtumien järjestämiseen liittyvät käytännöt kaiken kaikkiaan hyvin, ja suurin osa heistä myös hyödyntää verkkoympäristöjä ja sosiaalista mediaa tapahtumien markkinoinnissa ja viestinnässä. Ikä ja työkokemus vaikuttavat kuitenkin selkeästi siihen, miten ennakoivasti kanttorit tekevät konserttien ja tapahtumien kausisuunnitelmat sekä miten hyvin he tuntevat tapahtumajärjestelyjen sopimuksiin liittyvät veloitteet, kuten Teosto-ilmoitukset. Näissä asioissa osaaminen kasvaa kokemuksen ja iän karttuessa.

Varsinkin sosiaalisen median käyttöön ottamisen myötä ajatus siitä, että kaikki ammattilaiset ovat oman alansa viestijöitä, on lyönyt läpi kanttoreidenkin keskuudessa. Verkko-osaaminen ei ole kyselyn perusteella kasautunut vain nuoremmille kanttoreille, sillä ikäryhmien välillä ei ole kovinkaan suuria eroja verkkoympäristöjen ja sosiaalisen median käytössä konserttimarkkinointiin ja -viestintään. Myös kanttorit, jotka ovat aloittaneet työuransa selkeästi ennen mobiiliaikakautta ja jopa ennen verkkoympäristöjen käyttöönottoa, ovat ottaneet työssään nämä menetelmät ja alustat haltuun.

7.5 Kehittymis- ja koulutustarpeet

Kanttoreilta kysyttiin, mitkä yhteisöllisen ja kehittämisosaamisen osa-alueista ovat sellaisia, joilla he haluaisivat eniten kehittää osaamistaan. Kysymyksessä oli mahdollista valita kolme tärkeintä. Ensimmäisenä vaihtoehtona yleisin on vuorovaikutustaitojen ja sosiaalisten taitojen osaaminen, jonka on valinnut viidesosa kanttoreista. Osaamistarve on yhtä keskeinen kaikissa ikäryhmissä. Erityisesti vuorovaikutuksen ja sosiaalisten taitojen osaamistarve korostuu naispuolisilla kanttoreilla (23 %). Miehillä taas ensimmäisenä osaamistarpeena erottuu työalan kehittämis- ja johtamisosaaminen (28 %), joka on koko kanttorijoukossa toiseksi yleisin osaamistarve. Talouden ja toiminnan suunnitteluun sekä etenkin projektinhallintaan konsertti- ja tapahtumajärjestelyissä liittyvät osaamistarpeet nousevat myös listalla korkealle, koska niitä varsinkin nuoremmat kanttorit painottavat. Alle viisi vuotta alalla työskennelleillä kanttoreilla talouden ja toiminnan suunnittelu on selkeästi yleisin kehittämistä kaipaava osa-alue.

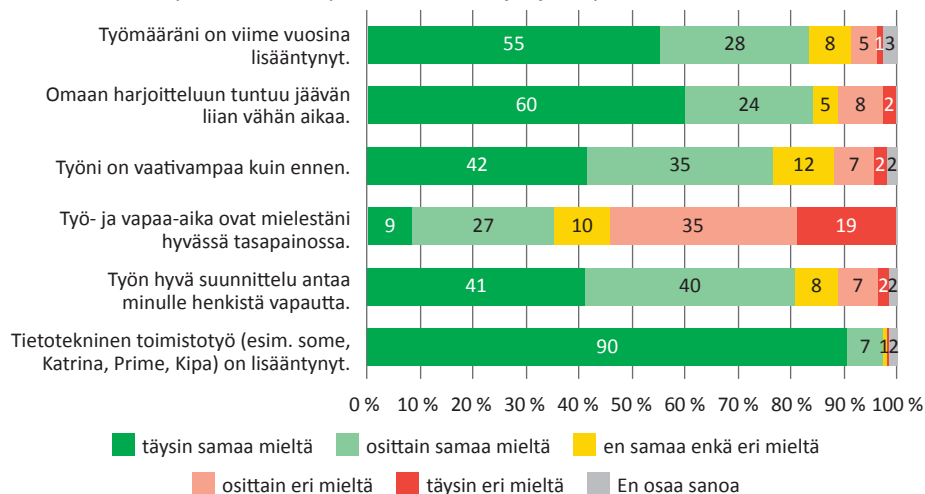
Avoimella kysymyksellä tiedusteltiin lisäksi, minkälaisesta koulutuksesta olisi hyötyä yhteisölliselle ja kehittämisosaamiselle ja minkälaiseen koulutukseen kanttorit haluaisivat osallistua. Melko harvat kanttorit kuvailivat enää tarkemmin koulutustarpeitaan. Yleisimpänä koulutuksena nousee esiin johtamiskoulutus (esim. Kirjo) ja sen ohella talousarvioon ja toiminnan suunnitteluun liittyvä koulutus. Monta mainintaa saa myös tapahtumatuottamiseen liittyvä koulutus. Nämä ovat myös osa-alueita, jotka nousevat esiin yleisinä osaamisen kehittämistarpeina.

7.6 Ajankäytön hallinta

Kirkon Akateemisten jäsentutkimus kertoo kanttoreiden lisääntyneestä tyytymättömyydestä työhön.¹ Osaamiskartoituskysely osoittaa muutamia kohtia, joihin tyytymättömyys vaikuttaa paikantuvan. Yli 80 prosenttia kanttoreista kokee omaan harjoitteluun jäävän työssä liian vähän aikaa. Lähes yhtä moni on myös samaa mieltä väittämästä, että työmäärä on viime vuosina lisääntynyt. Noin kolme neljäsosaa kokee työnsä olevan vaativampaa kuin ennen. Työn vaativuus voidaan nähdä myönteisenäkin muutoksena, mutta kyselyn tämän osion muiden vastausten valossa vaativuus viittaa pääosin omaehtoisen suunnittelun ja vaikutusmahdollisuuksien vähenemiseen ja kiristyneeseen työtahtiin. Vain noin kolmannes kanttoreista on edes osittain samaa mieltä siitä, että työ ja vapaa-aika ovat hyvässä tasapainossa.

¹ Tervo-Niemelä 2018, 52–53.

Kuvio 7.4 Näkemykset koetusta työkuormituksesta ja ajankäytön hallinnasta.

Jotkut työn kuormittavuuden kokemukset ovat ikäsidonaisia, jotkut taas yleisiä kaikille kanttoreille. Esimerkiksi työmäärän lisääntymisestä raportoi valtaosa kaikenikäisistä kanttoreista. Harjoitteluajan riittämättömyys on ongelma erityisesti alle 30-vuotiaille ja 30–39-vuotiaille kanttoreille, kun taas työn aiempaa suuremmasta vaatavuudesta kertovat erityisesti yli 60-vuotiaat kanttorit. Toisaalta työn ja vapaa-ajan tasapainon kokevat hyväksi vanhemmat ja pidempään työelämässä olleet kanttorit.

Työnkuvassa keskeisin muutos, josta suurin osa vastaajista on yhtä mieltä, on tietoteknisen toimistotyön lisääntyminen erilaisten tietojärjestelmien, kuten Katrinan ja Primen, sekä myös sosiaalisen median parissa. Vanhimmat kanttorit ovat sataprosenttisesti samaa mieltä tästä muutoksesta, ja myös nuoremmat ovat pääosin samoilla linjoilla. Toinen kysymys on se, kokevatko kanttorit toimistotyön vievän nimenomaan vaikkapa harjoitteluun jäävää aikaa. Todennäköisesti tietojärjestelmien ja somen kanssa työskentely on nuoremmille kanttoreille kiinteä osa työelämää jo valmiiksi, siinä missä aiemmin työuransa aloittaneet ovat joutuneet sopeutumaan tieto- ja viestintäteknologian tulemiseen osaksi kanttorin työtä.

7.7 Yhteenveto

Kanttoreille seurakuntatyö näyttäytyy eri alojen ammattilaisten yhteistyönä, jossa heidän vahvuutensa musiikin ammattilaisina pääsevät esille ainakin seurakuntalaisten kohtaamisissa, toimituksissa sekä konsertti- ja tapahtumajärjestelyissä. Useimmat kanttorit ovat omaksuneet suunnittelun ja raportoinnin osaksi työtään, mutta tähän saavat valmiudet koulutuksen ja työhön perehdyttämisen kautta koetaan varsin vähäisiksi. Käytännössä osaaminen niin taloushallinnossa, työalan

johtamisessa kuin oman kehittymisen arvioinnissa lisääntyy työvuosien myötä. Koska kehityssuunnitelmia harvoin tehdään seurakunnissa yhteisesti, esimiehen tuki on erityisen tärkeää. Tähän nähden on myönteistä, että kanttorit kertovat voivansa jokseenkin itsenäisesti päättää esimerkiksi koulutuksista, joihin hakeutuvat.

Työn vaativuuden ja kuormittavuuden kokemus on yleinen ilmiö nykypäivän työelämässä. Kanttoreilla sitä lisäävät varsinkin oman työn kehittämisen kannalta tärkeälle harjoittelulle jäävän ajan vähäisyys, työn ja vapaa-ajan rajaamisen vaikeus sekä tietoteknisen toimistotyön lisääntyminen. Nämä ovat pitkälti myös työn johtamisen kysymyksiä, joita tulisi ratkoa yhteistyössä kanttoreiden kanssa.

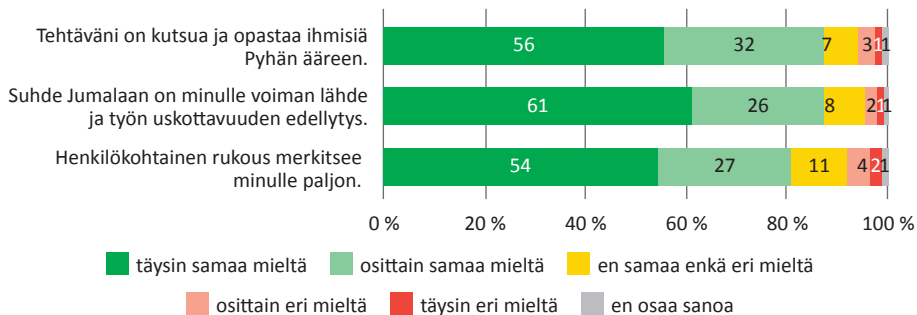
8 HENGELLISYYS OSANA KANTTORIN TYÖTÄ

8.1 Hengellisyiden merkitys

Osaamiskartoituksessa haluttiin selvittää kanttoreiden teologisen osaamisen ohella myös hengellisyiden merkitystä ja kanttoreiden näkemystä itsestään hengellisinä työntekijöinä. Uskoon ja hengellisyyteen liittyvien kysymysten käsittely vuorovaikutustilanteissa ei ole läheskään kaikille kanttoreille omalla mukavuusalueella toimimista, kuten toisaalla tässä raportissa todetaan.¹ Toisaalta ihmisten kohtaaminen ja myös hengellisten kysymysten käsittely voivat kanttoreiden työssä saada toisenlaisia muotoja.

Kyselyn tulokset osoittavat, että valtaosalle kanttoreista henkilökohtainen usko ja rukous ovat merkityksellisiä asioita. Yli 60 prosenttia on täysin samaa mieltä väittämästä, jossa todetaan suhteen Jumalaan olevan voiman lähde ja työn uskottavuuden edellytys. Yli puolet on myös täysin samaa mieltä siitä, että henkilökohtainen rukous merkitsee itselle paljon. Hengellisyys ei kuitenkaan jää kanttoreiden työssä vain henkilökohtaiselle tasolle. Moni mieltää tehtäväkseen ihmisten kutsun ja opastamisen Pyhän ääreen. Tämän sanamuodon abstraktius jättää toki tehtävän toteuttamiselle erilaisia mahdollisuuksia. Seurakuntatyön hengellinen ulottuvuus on läsnä hyvin monella tavalla, ja siinä missä pappien luontevimpana ilmaisumuotona on puhe tai keskustelu ja diakoneilla auttaminen, kanttoreilla on tärkeänä ilmaisukanavana musiikki.

Kuvio 8.1 Hengellisyiden merkitys työssä ja henkilökohtaisessa elämässä.

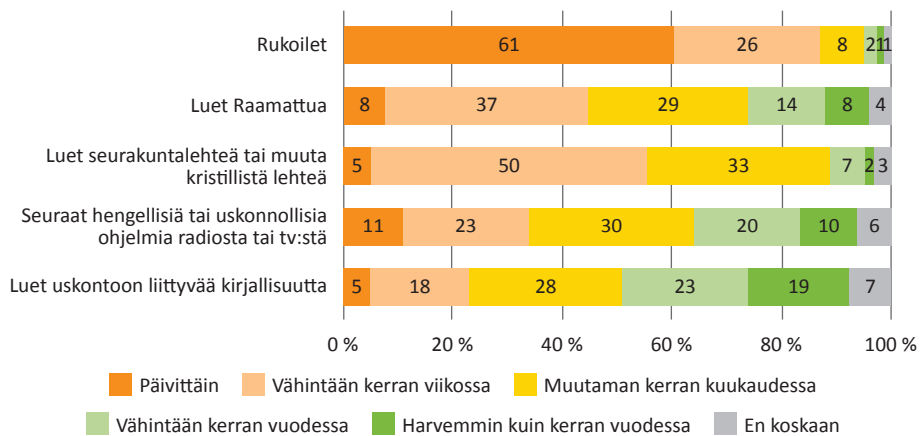
¹ Ks. luku 7.1.

Kanttorit ovat mieltäneet ”Pyhän ääreen kutsumisen” kenties vastaavalla tavalla kuin valtaosa Diakoniabarometriin 2018 vastanneista diakoniatyöntekijöistä mieltä työnsä kristillisen orientaation. Diakoniabarometrissä kolme neljästä vastaajasta katsoi toteuttavansa lähes aina kristillistä uskoa työssään, vaikka sanaa Jeesus ei mainita. Muuten aloitteellinen hengellinen toiminta asiakkaiden kanssa jäi huomattavasti vähäisemmäksi.² Rooli hengellisenä työntekijänä on kanttoreilla samalla tavalla hienovarainen kuin diakoniatyöntekijöillä.

Naiset ovat yleensä uskonnollisempia kuin miehet, ja sama on havaittavissa myös kanttorikyselyssä. Naispuoliset vastaajat erottuvat miehistä erityisesti kysymyksessä rukouksen merkityksestä. Lisäksi kaikki hengellisyyden merkitystä kartoittavat tekijät ovat sitä yleisempiä, mitä vanhemmista kanttoreista on kysymys. Myös uskonnollisuuden ikäsidonaisuus ilmenee siis tässä vastaajajoukossa. Työkokemuksella ei vastaavaa itsenäistä vaikutusta ole.

Kanttoreilta tiedusteltiin myös yksityisestä uskonnonharjoituksesta eli rukoilemisesta, Raamatun lukemisesta, seurakuntalehden tai muun kristillisen lehden lukemisesta, hengellisten tai uskonnollisten televisio- ja radio-ohjelmien seuraamisesta sekä uskontoon liittyvän kirjallisuuden lukemisesta. Rukoileminen nousee näissä kysymyksissä selkeästi yleisimmäksi hengellisyyden harjoittamiseksi. Rukoilemista koskevat tulokset mukailevat vahvasti Kirkon tutkimuskeskuksen vuonna 2015 tekemää työntekijäkyselyä, jossa 58 prosenttia kaikista työntekijöistä sanoi rukoilevansa vähintään päivittäin.³ Kanttorit osoittautuvat jopa hieman aktiivisemmiksi rukoilijoiksi kuin työntekijät keskimäärin, sillä vähintään kerran viikossa rukoilevia on 87 prosenttia kanttoreista, kun kaikista työntekijöistä heitä oli 82 prosenttia.

Kuvio 8.2 Kanttoreiden yksityinen uskonnonharjoitus.

² Lehmusmies 2018, 84–85.

³ Kirkon työntekijöiden ja luottamushenkilöiden profiilit 2017.

Muissa henkilökohtaisen hengellisyyden muodoissa näkyy pieni joukko, joka sanoo tekevänsä mainittuja asioita päivittäin, mutta merkittävä osa kanttoreista harjoittaa henkilökohtaista hengellisyyttä kerran viikossa tai muutaman kerran kuukaudessa. Harvinaisinta on uskontoon liittyvän kirjallisuuden lukeminen tai uskonnollisten ohjelmien seuraaminen televisiosta tai radiosta. Raamatun ja uskonnollisen kirjallisuuden lukeminen ovat selkeimmin ikäsidonnoisia ja yleistyvät vanhemmilla kanttoreilla, kun taas esimerkiksi rukoilemisen yleisyys ei ole ikään sidoksissa. Verrattaessa yksityisen uskonnollisuuden harjoittamista kaikkien suomalaisten uskonnollisuuteen vuoden 2015 *Gallup Ecclesiastica* -kyselyssä ero on huomattava: suomalaisten aktiivisuus painottuu pääosin yleisyystasolle ”kerran vuodessa tai harvemmin”.

8.2 Yhteenveto

Hengellisyyden merkitys kanttorin työssä liittyy sekä työn luonteeseen kirkkomuusikkona että oman identiteetin hahmottamiseen osana kristillistä työyhteisöä. Gothóni ja Juntunen puhuvat työyhteisön spiritualiteetista viitaten tapaan, jolla työyhteisö toimii käytännön tasolla ja suuntaa toimintaansa suhteessa omiin arvoihinsa.⁴ Tämä kysely ei selvittänyt työyhteisön spiritualiteettia, mutta kanttoreiden voidaan tulosten perusteella tulkita olevan siihen varsin sitoutuneita.

Työ kirkkomusiikin parissa on kristillisen uskon sanoittamista musiikin kielellä. Pyhän läsnäolo työssä voi tarkoittaa soitettavan tai laulettavan musiikin kytkeytymistä kirkon ydinsanomaa, mutta myös pyhyiden kokemista kanttorin palvelutehtävässä seurakuntalaisten kanssa. Kanttorit kokevat pääosin olevansa tehtävässä, jossa kutsutaan ja opastetaan ihmisiä tähän pyhyteen. Olennaista kanttoreiden hengellisessä työtöteessä on myös henkilökohtainen elämänalue, jossa rukous ja suhde Jumalaan muodostavat tärkeän osan. Henkilökohtaisella hengellisyydellä on paljon merkitystä kanttorin työn tekemisen kannalta, vaikka se ei tarkoitaakaan uskon tai hengellisyyden voimakasta ilmenemistä omassa työroolissa.

4 Gothóni & Juntunen 2016, 53–56.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

9.1. Koulutus

Avoimien kanttorinvirkojen hakuilmoituksista voi päätellä, millaisia osaamisvaatimuksia seurakunnat kanttoreille asettavat. Tuleviltä viranhaltijoilta odotetaan monipuolisia musiikillisia ja muita taitoja: sekä perinteisen kirkkomusiikin että rytmimusiikin tyylien hallintaa, sosiaalisuutta, hyviä vuorovaikutus-, yhteistyö- ja verkostoitumistaitoja, organisointikykyä, oma-aloitteisuutta, ammatillista työtettä ja sujuvia tietoteknisiä taitoja. Tässä tutkimuksessa on selvitetty sitä, mitä kanttorin työhön tänä päivänä sisältyy, millaisia valmiuksia kirkkomusiikkikoulutus antaa kanttoreille, millaisia osaamistarpeita heillä on ja miten osaamisen kehittämistä voidaan tukea.

Kirkkomusiikkikoulutuksen sisältöjä suunniteltaessa on kouluttavien laitosten otettava huomioon kirkon virkaan vaadittavat kelpoistavat opinnot, joiden tulee sisältyä tutkintoon. Näiden lisäksi on pyritty pitämään huolta siitä, että koulutuksen aikana syntyisi mahdollisimman hyvä musiikillinen osaamistaso eri instrumenttien hallinnassa. Monet kanttorit kokevatkin, että kirkkomusiikkikoulutus valmistaa hyvin korkeatasoisen ja erikoistuneen kirkkomusiikin toteuttamiseen, jossa oma esittäminen painottuu. Nykyisessä kirkkomusiikkikoulutuksessa on kiinnitetty aiempaa enemmän huomiota osallistavaan, yhteisölliseen musisointiin. Kyselyyn vastanneiden kanttoreiden mielestä heidän saamassaan koulutuksessa ei vielä otettu tarpeeksi huomioon sitä, että kanttorit toimivat useimmiten harrastajamusikoiden kanssa, jolloin työotteen pitäisi olla käytännönläheisempää ja musiikillisen ohjelmiston helpompaa. Valmiuksia ei myöskään saada työn todellisuuden kohtaamiseen, jossa yllättävät työn laaja-alaisuus, jatkuva muutos, ulkopuolelta tulevat odotukset ja vaatimukset sekä kuormittavat kohtaamiset surevien, pettyneiden tai kirkosta vieraantuneiden kanssa.

Peruskoulutus antaa heikosti eväitä hallinnolliseen osaamiseen, tapahtumatuottamisen erilaisiin kysymyksiin, viestintään ja projektinhallintaan. Rytmimusiikin ja bändisoiton valmiudet koettiin yleisesti puutteellisiksi. Kyselyyn vastanneet kanttorit kaipasivat myös enemmän pedagogista osaamista erityisesti varhaisiän, lasten ja nuorten musiikkikasvatukseen sekä rippikouluun. Työelämä tukee verkostoitumista, ja yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja voi harjoitella käytännön tilanteissa työyhteisön sisällä.

Kanttoreiden osaamis- ja koulutustarpeet ovat hyvin laaja-alaisia ja riippuvat paljon muun muassa kunkin henkilökohtaisista vahvuuksista, opiskelujen laajuudesta

ja syventymiskohteista. Jokaisen opiskelijan toiveita ja tarpeita on mahdotonta ottaa huomioon, mutta valinnaisuuden lisäämistä olisi syytä miettiä. Kanttoreiden ammattikunnassa on suuri määrä sellaisia henkilöitä, jotka hakeutuvat aktiivisesti sekä kehittämään omia vahvuusalueitaan että oppimaan jotakin uutta. Toisaalta on olemassa joukko, joka ei syystä tai toisesta halua osallistua koulutuksiin lainkaan. Niukkenevien taloudellisten resurssien aikana seurakunnissa olisi hyvä yhdessä miettiä niitä alueita, joilla yhteisö tarvitsee uutta osaamista. Kehityskeskustelut antavat mahdollisuuden tuoda esiin sekä yksilön henkilökohtaisia koulutustarpeita että seurakunnan osaamistarpeita.

Kirkkomusiikkikoulutus niin Taideyliopiston Sibelius-Akatemiassa kuin ammattikorkeakouluissa on korkeatasoista ja laaja-alaista. Koulutuksen sisältöjä pyritään kehittämään työelämän tarpeita vastaavaksi. Niitä ei voida kuitenkaan määrättömästi laajentaa, eivätkä ne voi tuottaa kaikkea muuttuvassa työelämässä tarvittavaa osaamista. Tutkinon suorittaminen antaa eräänlaisen ”valtakirjan” työnhakuun ja sen myötä elinikäiseen oppimiseen, oman osaamisen, työotteen ja työelämätaitojen kehittämiseen.

Kirkkomusiikinopiskelijasta kirkon musiikin ammattilaiseksi kasvamisen tueksi tarvitaan ohjausta ja täydentävää koulutusta. Seurakuntia haastetaan ohjaamaan harjoitteluun tulevia opiskelijoita erityisen hyvin ja moniammatillisesti. Samaa huolellisuutta tarvitaan myös uusien työntekijöiden perehdyttämisessä. Muutama kyselyyn vastanneista kanttoreista korosti harjoittelunohjaajan kanssa käytyjen keskustelujen suurta merkitystä oman ammatillisen kasvun tukena. Kirkkomusiikinopiskelijoille ja vastavalmistuneille kanttoreille voisi olla tueksi kuvaus koulutuksen polusta, johon sisältyisivät hiippakuntien orientoitumiskoulutus, mahdollinen mentorointi tai työnohjaus, monipuolisesti osaamisen eri alueita kehittävä ja täydentävä koulutus Kirkon koulutuskeskuksessa tai muualla. Koulutukset avaavat hyviä väyliä verkostojen luomiselle ja vertaistuen saamiselle, samalla kun ne antavat eväitä seurakunnan työntekijänä kasvamiseen ja työssä jaksamiseen. Seurakuntaelämän monipuolistuminen lisää jatkuvasti vaatimuksia kirkkomuusikkojen osaamiselle. Muutaman vuoden työssä olleille on tarjolla kirkon musiikin, jumalanpalveluselämän, johtamisen ja työnohjauksen erityiskoulutuksia, jotka antavat uusia eväitä työhön ja mahdollisuuden kehittää sekä omaa osaamista että seurakunnan toimintaa.

Kirkon ja koulutusten järjestäjien on syytä miettiä sitä, miten kirkkomusiikkikoulutus ja kanttorin virka saadaan vetovoimaisemmiksi. Yhtenä vetovoimatekijänä saattaisi olla mahdollisuus edetä urallaan. Juuri nyt, kun ammattikorkeakoulutuksen kirkkomusiikkikoulutuksen järjestäminen suomenkielellä on päättymässä, on aika vaikuttaa koulutuksen kokonaisuuteen. Samalla on syytä pohtia tulevaisuuden kanttoreiden osaamistarpeita ja proaktiivisesti yrittää löytää ratkaisuja kirkkomusiikkikoulutuksen haasteisiin. Kirkon musiikin ammattilaisilta itseltään vaaditaan myös muutosten ennakkointia ja suostumista oman osaamisen jatkuvaan päivittämiseen. Samalla virassa olevia kanttoreita haastetaan kertomaan omasta

työstään lapsille ja nuorille ja luomaan mahdollisuuksia soittaa urkuja tai johtaa kuoroa. Sijaisten kouluttaminen perinteisellä mestari–kisälli-menetelmällä antaa tähän hyvän mahdollisuuden ja lisää positiivista kuvaa kanttorin työstä ja siten ammatin vetovoimaisuutta.

9.2. Kirkon musiikin ammattilaisuus: muusikko/kirkkomuusikko

Kanttorin on töidensä perusteella (virasta ja työnkuvasta toki riippuen) hallittava lähtökohtaisesti ammattimaisesti ainakin neljä instrumenttia ja kyettävä vaihtamaan roolia solistin, säestäjän, kapellimestarin ja pedagogin välillä. Vastaavaa monimuotoisuutta ei kovin monesta muusikon ammatista löydy. Vahvinta kanttoreiden instrumenttiosaaminen on laulussa ja urkujensoitossa, jotka ovat musiikillisesti keskiössä ajateltaessa jumalanpalveluksia ja kirkollisia toimituksia. Näiden lisäksi pianonsoitto ja jonkinlainen musiikinjohtaminen kuuluvat lähes jokaisen kanttorin perustoihin. Kaikissa näissä hän ei välttämättä ole alansa solistisia huippuja, mutta kuitenkin sellainen ammattilainen, joka pystyy uskottavasti opastamaan ja opettamaan muita.

Tästä huolimatta sekä kanttorit itse että muut seurakuntien työntekijät nostavat jatkuvasti esiin sen, että erityisesti musiikillisesti pitäisi osata ja kyetä vielä enemmän. Tämä muodostaa helposti ristiriidan kanttorin koulutuksessaan saaman muusikkoidentiteetin ja käytännön työn vaatiman ”sekatyöläismuusikon” välille. Monet kanttorit kokevat, että korkeasti koulutettuina musiikin ammattilaisina he joutuvat usein menemään yli siitä, missä aita on matalin, tai ainakin tekemään kompromisseja omassa muusikkoudessaan. Ongelmallisena näyttäytyvät usein myös kanttoreiden itse itselleen asettamat osaamiskriteerit. Korkeakoulukoulutuksen saanut ammattimuusikko ei välttämättä halua lähteä julkisesti esittämään sellaista, joka ei omasta mielestä ole riittävän hyvin hallinnassa, vaikka tietäisikin, että seurakuntalaiset eivät kuuntele yhtä kriittisellä korvalla.

Musiikillisen osaamisen koulutushaasteena nousee esiin riittävien valmiuksien saaminen kaikkiin erilaisiin kanttorintyön sisältämiin muusikkorooleihin. Erityisesti seurakuntansa ainoana kanttorina työskentelevät joutuvat usein ohjaamaan hyvin eri tasoisia ja eri-ikäisiä harrastajamuusikoita. Ottamalla tämä koulutuksessa entistä paremmin huomioon voitaisiin kenties hiukan ehkäistä nuoren kanttorin mahdollisesti kokemaan turhautumista ja kokemusta siitä, että ei ole riittäviä valmiuksia kohdata esimerkiksi ikääntyviä kirkkokuorolaisia.

Kysely tuo myös selkeästi esiin sen, että nykyiset kanttorin viran hoitamiseen liittyvät instrumenttiopinnot olisi syytä päivittää monimuotoisemmiksi. Vaikka urut on edelleen keskeinen instrumentti seurakunnan jumalanpalveluselämässä, voisi olla aika todeta, että vaikkapa hyvän pianonsoittotaidon rinnalle vaihtoehdoksi voisi nostaa jonkin muun säestysinstrumentin, esimerkiksi kitaran tai harmonikan

hallinnan. Tämä on asia, jota lienee syytä pohtia myös päivitetessä kanttorien kelpoisuusvaatimukseen sisältyviä kelpoistavia opintoja.

9.3 Seurakunta kanttorin työympäristönä

Tässä tutkimuksessa on havainnollistettu sitä, että kanttorit ovat hengellisen työn tekijöitä, jotka kohtaavat merkittävän osuuden seurakuntalaisista messuissa, toimituksissa ja muissa tilaisuuksissa. Valtaosa mieltää luontevasti yhdeksi tehtäväkseen kohdata, kuunnella ja tukea eri elämäntilanteissa olevia seurakuntalaisia. Kanttorit ovat myös muusikoita, jotka työssään sovittavat kirkkovuoden ja liturgisen musiikin asettamissa raameissa yhteen omia taiteellisia näkemyksiään ja seurakuntalaisten toiveita esimerkiksi toimitusten musiikkivalinnoissa. Kyselyn tulokset kertovat kanttoreiden olevan muun työn ohessa valmiita ja halukkaita kehittämään omaa osaamistaan ja laajentamaan ohjelmistoaan, vaikka jo hallussa oleva ohjelmisto on useimmilla työn lähtökohta.

Kanttorin rooli musiikin ammattilaisena on seurakuntatyössä ainutlaatuinen, ja hänen keskeistä ammatillista pääomaansa on musiikillinen osaaminen. Tämän tutkimuksen kyselyyn vastanneista kanttoreista neljännes työskentelee seurakuntansa ainoana kanttorina. Tämä voi usein tarkoittaa sitä, että kanttori on samalla seurakuntansa ainoa musiikin ammattilainen ja siten paljon vartijana. Hän voi myös joutua kohtaamaan ammattilaisuuteensa liittyvää tietämättömyyttä tai jopa väheksyntää. Toisaalta kanttoriin kohdistetut odotukset seurakuntatyössä kertovat myös kanttorin monialaisen osaamisen arvostamisesta.

Osa kanttoreista saattaa siis tehdä työtään konkreettisesti yksin, mutta kysymys oman ammattitaidon ja osaamisen hyödyntämisestä koskee niin seurakuntansa ainoita kuin laajemmista tiimeissä toimivia kanttoreita. Kysely osoitti, että seurakunnan sisäinen yhteistyö muiden työalojen työntekijöiden kanssa on kanttoreilla yleisempää kuin paikkakunnan muiden musiikkitoimijoiden kanssa tehtävä yhteistyö. Siihen ei myöskään vaikuta se, kuinka monta kanttoria seurakunnassa toimii.

Olennaista vaikuttaa olevan se, miten omasta työstä viestitään. Valtaosa kyselyyn vastanneista kanttoreista kertoo hoitavansa konserttijärjestelyjä ja viestintää yhteistyössä eri työntekijöiden kanssa. Tapahtumatuottajan ja viestijän rooli on siis osittain kanttoreiden harteilla. Kanttorit ymmärtävät usein parhaiten esimerkiksi musiikkitalaisuuksien luonteen ja vaatimukset. Tämä haastaa hyvässä mielessä kanttoreita tuomaan ammattitaitoaan esille ja hyödyntämään sitä seurakunnan musiikkitoiminnan hyväksi. Tällainen tehtäväkenttä on kuitenkin myös kuormittava, mikä on huomioitava seurakunnan sisäisessä työnjaossa.

Kanttoreiden määrä on vähentynyt jonkin verran viime vuosina. Vähennyistä on tapahtunut merkittävästi vaikkei yhtä paljon kuin esimerkiksi varhaiskasvatuksen työntekijöillä ja nuorisotyöntekijöillä: kymmenen vuoden tarkastelujaksolla vuosina 2007–2016 kirkkomuusikoiden määrä on kirkon henkilöstötilastojen

mukaan laskenut lähes kymmenen prosenttia.¹ Seurakuntien määrän ja niiden väestön vähentyessä on myös kanttoreiden määrää voitu vähentää, mutta tämä ei ole suorassa suhteessa työmäärään. Seurakuntaliitosten myötä alueet ja samalla kanttorin vastuualueet kasvavat, jos seurakunnat esimerkiksi säilyttävät edelleen kirkkorakennuksensa. Henkilöstötilastot kertovat myös sen, että seurakunnissa on keskimäärin 2,3 pappia yhtä kanttoria kohden. Kanttoreiden vastuulla on siis suuri määrä tilaisuuksia ja toimituksia, ja ammattikunnan pienentyessä tämä tarkoittaa suurempaa kuormitusta.

Kanttorit kuvasivat tässä kyselyssä työkuormitusta työn lisääntyneenä vaativuutena. Tähän liittyy omaehtoisen suunnittelun ja vaikutusmahdollisuuksien vähentyminen ja kiristynyt työtahti. Konkreettisesti tämä ilmenee esimerkiksi harjoitteluun käytettävissä olevan ajan vähenemisenä. Muut työtehtävät vievät suunnittelu- ja valmistautumisaikaa, ja selkeästi eniten näistä hiertävät lisääntyneet tietotekniset toimistotehtävät. Nykyajan työntekijältä voidaan edellyttää valmiutta omaksua välttämättömät toimistosovellukset ja käyttää niitä esimerkiksi omien työaikojen kirjaamiseen tai tilavarauksiin. Tässä on kuitenkin syytä löytää mielekkäämpiä ratkaisuja erityisesti palvelutehtävissä toimiville seurakunnan työntekijöille. Kanttorit samoin kuin papit ja diakonit tekevät pääasiallisen työnsä kohdatessaan seurakuntalaisia, ja tätä asetelmaa tulisi myös tietohallinnon ymmärtää.

Kanttoreiden itse ilmaiset kehitymis- ja koulutustarpeet yhteisöllisen ja kehittämisosaamisen osa-alueilla liittyvät ennen kaikkea vuorovaikutustaitoihin sekä työalan kehittämis- ja johtamisosaamiseen. Tiimityö ja moniammatillinen yhteistyö korostuvat kanttorin työssä, ja olennainen osa tätä on myös vapaaehtoisten eli esimerkiksi kuorojen ja muiden seurakuntalaisten muodostamien musiikkiryhmien johtajana toimiminen. Parhaimmillaan tämä voi vahvistaa kanttorin roolia musiikkityön moniosaajana.

1 Kirkon tilastollinen vuosikirja 2016.

KIRJALLISUUSLUETTELO

Ammatillisen koulutuksen raportti 2017

- 2018 Ammatillisen koulutuksen raportti 2017. Helsinki: Kirkkohallitus.
[http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/0E54AF7B07E82663C225781600371761/\\$FILE/AKR_RAPORTTI%202017%20-%20final.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/0E54AF7B07E82663C225781600371761/$FILE/AKR_RAPORTTI%202017%20-%20final.pdf) (viitattu 28.9.2018).

Gothóni, Raili & Juntunen, Elina

- 2016 Työn merkityksellisyys ja spiritualiteetti Diakin työyhteisöissä. – Muutosvoimaa – tutkielmia Diakista ja teologiasta. Toim. Raili Gothóni, Mikko Malkavaara & Minna Valtonen. Diak Puheenvuoro 3. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu. 53–78.

Kanttorikoulutuksen seurantaryhmän koulutusraportti 2017

- 2018 Kanttorikoulutuksen seurantaryhmän koulutusraportti 2017. Julkaisematon raportti.

Kanttorin ydinosoaminen

- 2010 Kanttorin ydinosoaminen. Kirkkohallitus. [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/F69989152F5F3B0AC2257744002BF5ED/\\$FILE/kanttorin_yo.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/F69989152F5F3B0AC2257744002BF5ED/$FILE/kanttorin_yo.pdf) (viitattu 28.9.2018).

Kirkon hengellisen työn työntekijän ydinosoaminen

- 2010 Kirkon hengellisen työn työntekijän ydinosoaminen. Kirkkohallitus. [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/F69989152F5F3B0AC2257744002BF5ED/\\$FILE/hengellinen_yo.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/F69989152F5F3B0AC2257744002BF5ED/$FILE/hengellinen_yo.pdf) (viitattu 1.10.2018).

Kirkon tilastollinen vuosikirja 2016

- 2016 Kirkon tilastollinen vuosikirja 2016: Kirkon henkilöstö. Kirkkohallitus. <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content240FFA> (viitattu 28.9.2018).

Kirkon työntekijöiden ja luottamushenkilöiden profiilit

- 2017 Kirkon työntekijöiden ja luottamushenkilöiden profiilit. Tilastovisualisointi. – Kirkontutkimuskeskus.fi. <https://www.kirkontutkimuskeskus.fi/viz?id=64> (viitattu 19.6.2018).

Lehmusmies, Johanna

- 2018 Diakoniatyöntekijöiden ja työyhteisöjen kristillinen orientaatio. – Päivi Isomäki & Johanna Lehmusmies & Päivi Salojärvi & Veera Wallenius: Diakoniabarometri 2018. Yksinäisyyden monet kasvot. Kirkon tutkimuskeskuksen verkkojulkaisuja 56. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus. 80–102. [http://sakasti.evl.fi/julkaisut.nsf/06C1D4C467FB78BCC22582FD00359765/\\$FILE/KKH_Diakoniabarometri_2018_verkko_18_08_14.pdf](http://sakasti.evl.fi/julkaisut.nsf/06C1D4C467FB78BCC22582FD00359765/$FILE/KKH_Diakoniabarometri_2018_verkko_18_08_14.pdf) (viitattu 14.11.2018).

- Muukkonen, Minna & Pesonen, Mirka & Pohjannoro Ulla (toim.)
2011 Muusikko eilen, tänään ja huomenna. Näkökulmia musiikkialan osaamistarpeisiin. Musiikkialan toimintaympäristöt ja osaamistarve - Toive, loppuraportti. Sibelius-Akatemian selvityksiä ja raportteja 13/2011. Helsinki: Sibelius-Akatemia.
- Ohjeistusta kanttoreiden kelpoisuuksien tutkintaan
Ohjeistusta kanttoreiden kelpoisuuksien tutkintaan. – Sakasti. Kirkkohallitus. <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content4F4F51> (viitattu 25.10.2018).
- Pajamo, Reijo & Tuppurainen, Erkki
2004 Suomen musiikin historia. Kirkkomusiikki. Helsinki: WSOY.
- Tervo-Niemelä, Kati
2018 Kutsumuksen imu ja työn todellisuus. Pappien, teologien ja kanttoreiden suhde työhön, työhyvinvointi ja suhtautuminen ajankohtaisiin kysymyksiin Kirkon akateemisten jäsentutkimuksessa 2018. Kirkon tutkimuskeskuksen verkkojulkaisuja 58. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus. [http://sakasti.evl.fi/julkaisut.nsf/81BBB4DEE8481DE4C22583200034A744/\\$FILE/Kutsumuksen_imu_ja_tyon_todellisuus_18_10_02_verkko.pdf](http://sakasti.evl.fi/julkaisut.nsf/81BBB4DEE8481DE4C22583200034A744/$FILE/Kutsumuksen_imu_ja_tyon_todellisuus_18_10_02_verkko.pdf) (viitattu 14.11.2018).
- Tiitu, Leena
2009 Kanttorin ammattikuva. Kanttoreiden käsitys ammatistaan ja siihen kohdistuvasta ulkopuolisesta vaikutuksesta. Diss. Helsinki: Sibelius-Akatemia.
- Tilastokatsaus 2017
2018 Tilastokatsaus 2017. Kirkon työmarkkinailaitos 1.3.2018. Helsinki: Kirkkohallitus. [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/285EE5EA0AD49F05C22578A000419FAB/\\$FILE/Tilastokatsaus%202017.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/285EE5EA0AD49F05C22578A000419FAB/$FILE/Tilastokatsaus%202017.pdf) (viitattu 28.9.2018).

LIITE: KYSELYLOMAKE JA SAATEKIRJE

Arvoisa kanttori,

Kanttorin työ on ollut jo pidemmän aikaa muutoksessa, aivan kuten kovin moni muukin kirkon ammatti. Tällä kyselyllä pyrimme selvittämään tämän hetkistä tilannetta: erityisesti kanttorin työn suhdetta koulutukseen, niiden vastaavuutta ja kohtaamista. Pyrimme myös yleisesti kartoittamaan, mitä kaikkea kanttorit työssään tekevät. Käytämme kyselyn kautta saamamme tietoa lisäksi pohdittaessa kanttorin viran tulevaisuutta ja kirkkomusiikin koulutuksen suuntaviivoja.

Kyselyn tekijänä on Kirkkohallitus ja toteuttajana Kirkon tutkimuskeskus. Kysely on osa *Kirkon musiikin ammattilaisena kasvaminen* -tutkimushanketta, jonka keskiössä on ammatillinen identiteetti. Tutkimustuloksia käytetään pohjamateriaalina mm. pohdittaessa kanttorien kelpoisuusehtoja ja kirkkomusiikin koulutuksen tulevaisuutta. Tällä hetkellä työssä olevien kanttoreiden ammatillisen osaamisen ja näkemysten selvittäminen on tämän pohdinnan kannalta erittäin tärkeää.

Toivommekin, että voit käyttää osan työajastasi vastaamalla tähän kyselyyn ja auttaa meitä selvittämään kanttorin työnkuvaa ja sisältöä. Vastaavanlaista kyselyä ei ole tehty aiemmin ja saamme sen myötä arvokasta tietoa kanttorin viran ja työn tämänhetkisestä tilanteesta. Tämä kysely on lähetetty kaikille seurakunnassa syksyllä 2017 töissä oleville kanttoreille ja kirkkomusikoille.

Kaikki vastaukset käsitellään anonyymisti eikä tutkimuksesta saatuja tietoja voida yhdistää yksittäisiin henkilöihin. Tutkimusmateriaali tulee vain hankkeen käyttöön eikä sitä luovuteta kirkkohallituksen ulkopuolelle.

Lisätietoa kyselystä:

Katarina Engström, Kirkon koulutuskeskus, katarina.engstrom@evl.fi
Teija Tuukkanen, Kirkon jumalanpalvelus ja yhteiskunta, teija.tuukkanen@evl.fi
Veli-Matti Salminen, Kirkon tutkimuskeskus, veli-matti.salminen@evl.fi

KANTTORIEN OSAAMISKARTOITUSKYSELY 2017

1) * Miten koet kirkkomusiikin opintojen antaneen valmiuksia kanttorin työhösi?

- erinomaisesti
- hyvin
- tyydyttävästi
- välttävästi
- heikosti
- ei mikään edellä olevista vaihtoehdoista

2) Voit kuvailla kirkkomusiikin opintojesi ja kanttorin tehtävien vastaavuutta tarkemmin tähän:

3) * Miten arvioisit kanttorin työn todellisuuden vastaavuutta verrattuna opiskeluaikaiseen mielikuvaasi?

- erinomainen
- hyvä
- tyydyttävä
- välttävä
- heikko
- ei mikään edellä olevista vaihtoehdoista

4) Voit kuvailla kanttorin työn todellisuuden ja opiskeluaikaisen mielikuvasi vastaavuutta tarkemmin tähän:

5) Mitä kanttorin tehtävien hoitamisen kannalta tarpeellisia osaamisalueita pitäisi opetuksessa ottaa enemmän huomioon?

6) Mitä kirkkomusiikin opintoihisi sisältyvää et ole toistaiseksi tarvinnut viranhoidossasi?

7) Kuvaile, miten kirkkomusiikinopiskelu on antanut sinulle valmiuksia toimia hengellisenä työntekijänä.

I MUSIIKILLINEN OSAAMINEN

8) Kanttorin työssä tarvitsee usein hallita useampia instrumentteja. Vastaa, miten koet hallitsevasi eri instrumentteja ja miten usein käytät niitä työssäsi.

	Osaaminen				Käyttö työssä		
	Hallitsen erinomaisesti	Hallitsen hyvin	Hallitsen kohtalaisesti	Hallitsen heikosti	Käytän säännöllisesti työssäni	Käytän joskus työssäni	Ei kuulu työhöni
Urkujen soitto	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Pianon soitto	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Muun instrumentin soitto	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Laulu	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kuoron tai musiikkiryhmän johtaminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

9) Millä alueella haluaisit erityisesti kehittää instrumenttiosaamistasi?

Kanttoreiden perustyötehtävät

Kanttorin perustyötehtäviä ovat muun muassa virsilaulun johtaminen sekä jumalanpalvelusten ja toimitusten musiikin toteuttaminen.

10) Kuinka usein harjoittelet omien taitojesi ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi?

	Harjoittelen		En	
	Harjoittelen säännöllisesti	suhteellisen säännöllisesti	Harjoittelen harvoin	juurikaan harjoittele
Virsiä	☐	☐	☐	☐
Jumalanpalvelusten musiikkia	☐	☐	☐	☐
Toimitusten musiikkia	☐	☐	☐	☐
Muuta ohjelmistoa (esim. konsertteihin)	☐	☐	☐	☐

11) Mitä seuraavia asioita teet harjoitellessasi?

	Silloin		En	
	Usein	tällöin	Harvoin	lainkaan
Opiskelen musiikkia, jota aion esittää (esim. tekstianalyysi, rakenne, partituurin lukeminen)	☐	☐	☐	☐
Kuuntelen eri esittäjien tulkintoja harjoittelemistani teoksista	☐	☐	☐	☐
Teen teknisiä harjoituksia (esim. ääni-, jalkio-, sormi- tai johtamisteknisiä harjoituksia)	☐	☐	☐	☐

12) Muuta harjoitteluun liittyvää:

Solistiset tehtävät

Kanttorit joutuvat usein työssään "esiintymään" yksin esimerkiksi esilaulajana, urkurina, laulaessaan hautajaisissa omaisten toivekappaleita jne. Monet kanttorit toimivat solisteina myös konserteissa esittäen esimerkiksi laajamuotoisia teoksia normaalien työtehtävien lisäksi.

13) Kuinka usein sinulla on työssäsi solistisia tehtäviä (laulu/musiikinjohto/urkujensoitto/joku muu instrumentti) normaalien kanttorin tehtävien lisäksi?

	Usein	Toisinaan	Harvoin tai ei lainkaan
Laajamittaisia solistisia tehtäviä	☐	☐	☐
Pienimuotoisia solistitehtäviä	☐	☐	☐

Liturgisen musiikin osaaminen / Esilaulu- ja säestystaidot

14) * Vastaa kunkin sävelmätyypin osalta erikseen.

	Tunnen ja osaan laulaa ja soittaa hyvin kaikki	Tunnen ja osaan laulaa ja soittaa suunnilleen kaikki	Tunnen ja osaan laulaa ja soittaa suurimman osan	Tunnen ja osaan laulaa ja soittaa valikoidusti	En tunne / osaa laulaa ja soittaa juuri ollenkaan
Virsi- ja laulukirjan virret	☐	☐	☐	☐	☐
Virsi- ja laulukirjan liiteosan musiikki	☐	☐	☐	☐	☐
Lisävihkon virret	☐	☐	☐	☐	☐
Messusävelmistöt	☐	☐	☐	☐	☐
Rukousohjelmien sävelmät	☐	☐	☐	☐	☐

15) Seuraavat väittämät kuvaavat näkemyksiä toimituksen musiikista keskustelemisesta seurakuntalaisten kanssa. Arvioi, oletko samaa vai eri mieltä väittämien kanssa.

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
Kirkon musiikin ammattilaisena minulla on enemmän asiantuntemusta kuin seurakuntalaisilla siitä, millainen musiikki kirkkoon sopii.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kirkon musiikin ammattilaisena esittelen seurakuntalaisille, millaisia musiikillisia vaihtoehtoja on olemassa. Keskustellen pääsemme yhteisymmärrykseen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kaikki musiikki käy, mutta yritän päästä mahdollisimman vähällä vaivalla ja käyttää jo olemassa olevaa ohjelmistoani.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Pyrin toteuttamaan seurakuntalaisten toiveet, koska on kyse heidän ainutkertaisesta juhlastaan. Vain musiikillisesti ylivoimaiset toiveet jäävät toteuttamatta (vaikeus tai soittimien/musiikin asettamat rajoitteet).	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Seurakuntalaisten toiveet ovat kaikki kaikessa, joten pyrin ne toteuttamaan, vaikka se vaatisi nuottien etsimistä, sovittamista tai kirjoittamista kuullun perusteella, paljon vaivannäköä ja harjoittelua.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Muun ohjelmiston tunteminen ja käyttö

16) Vastaa, miten käytät tai tunnet kutakin materiaalia.

	Käytän aktiivisesti	Käytän satunnaisesti	Tunnen, mutta en käytä	En tunne
Taizé-laulut	☐	☐	☐	☐
Iona-laulut	☐	☐	☐	☐
Gregoriaaniset sävelmät (muut kuin psalmit, esim. hymnit, canticumit)	☐	☐	☐	☐
Psalmissävelmät	☐	☐	☐	☐
Tuomas-laulukirjat	☐	☐	☐	☐
Nuoren seurakunnan veisukirja	☐	☐	☐	☐
Herätysliikkeiden laulukokoelmat	☐	☐	☐	☐
Lasten virsi	☐	☐	☐	☐
Ung psalm	☐	☐	☐	☐
Muu materiaali	☐	☐	☐	☐

17) Kuvaile muun ohjelmiston tuntemista ja käyttöä tarkemmin tähän:

Ohjelmiston käyttö ja kehittäminen

18) Mikä seuraavista kuvaa parhaiten sinun tilannettasi?

- Työssäni käyttämäni ohjelmisto on laaja; tutkin uutta ohjelmistoa aktiivisesti ja opettelen jatkuvasti uusia teoksia
- Käytän työssäni pääosin jo tuttua ohjelmistoa, mutta opettelen mielelläni uutta, vaikka se vaatisi paljonkin työtä
- Käytän työssäni pääosin jo tuttua ohjelmistoa, mutta opettelen mielelläni uutta, jos se on suhteellisen helposti omaksuttavissa
- Työssäni käyttämäni ohjelmisto riittää hyvin tarpeisiini, mutta opettelen uutta, jos on pakko
- Työssäni käyttämäni ohjelmisto riittää minulle, en opettele uusia teoksia

Työssä käytettävä ohjelmisto: eri musiikkityylien tunteminen ja käyttö**19) Vastaa, miten käytät työssäsi tai tunnet kutakin musiikkityyliä.**

	Käytän aktiivisesti	Käytän satunnaisesti	Tunnen, mutta en käytä	En tunne
Klassinen musiikki	☐	☐	☐	☐
Moderni taidemusiikki	☐	☐	☐	☐
Kansanmusiikki	☐	☐	☐	☐
Suomi-gospel	☐	☐	☐	☐
Rock / Pop	☐	☐	☐	☐
Gospel	☐	☐	☐	☐
Jazz	☐	☐	☐	☐
Maailmanmusiikki	☐	☐	☐	☐

20) * Mikä seuraavista väittämistä vastaa lähinnä omaa näkemystäsi musiikillisesta ohjelmistostasi?

- Käytän pääasiassa klassiseksi/taidemusiikiksi luokiteltavaa ohjelmistoa.
- Käytän pääasiassa muuta kuin klassista/taidemusiikkia.
- Käytän kaiken tyylistä musiikkia.
- Ei mikään edellä olevista.

21) Kuvaile näkemystäsi musiikillisesta ohjelmistostasi tarkemmin tähän:

Soittimien huolto ja hankinta**22) Mikä seuraavista kuvaa parhaiten sinun tilannettasi?**

- Tunnen työinstrumenttieni toiminnan hyvin ja osaan tarvittaessa huoltaa niitä sen verran kuin itse voi tehdä
- Tunnen työinstrumenttieni toiminnan suunnilleen ja tietyt pikkuviat osaan korjata itse
- Tunnen työinstrumenttieni toiminnan jotenkuten, mutta en lähde korjaamaan vikoja
- En oikeastaan osaa tehdä työinstrumentteilleni mitään

23) Viritätkö itse seurakuntasi urut?

- Kyllä, säännöllisesti viikoittain / tietyn ajanjakson välein
- Kyllä, ainakin silloin kun on tulossa jokin juhlavampi tilaisuus tai isompi konsertti
- Kyllä, satunnaisesti muutaman kerran vuodessa
- En viritä urkujamme
- Seurakuntamme urkuja ei voi/ei tarvitse viritellä

24) Jos vastasit edelliseen kysymykseen "En viritä urkujamme", miksi et?

25) Vastaatko sinä seurakuntasi soittimien hankinnasta?

- Kyllä, yhdessä muiden viranhaltijoiden kanssa
- Kyllä, se kuuluu työtehtäviini keskinäisessä työnjaossamme
- Kyllä, olen ainoa kanttori
- En, sen hoitavat muut seurakuntamme työntekijät
- Muu hankintajärjestely, kuvaile tähän:

II TEOLOGINEN OSAAMINEN

26) * Kuinka hyvin mielestäsi tunnet seuraavat asiat?

	En hyvin				En osaa sanoa	
	Erittäin hyvin	Melko hyvin	enkä huonosti	Melko huonosti	Erittäin huonosti	En osaa sanoa
Messun ja sen musiikin tausta	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Virsi- ja laulukirjan historia	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kirkkovuoden sisältö	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Raamatun keskeinen sisältö	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kristillisen opin sisältö (mm. Katekismus)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kristillisen etiikan perusteet	☐	☐	☐	☐	☐	☐

27) Vastaa näkemyksesi mukaan seuraaviin väittämiin.

	en samaa					
	täysin samaa mieltä	osittain samaa mieltä	enkä eri mieltä	osittain eri mieltä	täysin eri mieltä	En osaa sanoa
Tehtäväni on kutsua ja opastaa ihmisiä Pyhän ääreen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Suhde Jumalaan on minulle voiman lähde ja työn uskottavuuden edellytys.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Henkilökohtainen rukous merkitsee minulle paljon.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

28) Kuinka usein teet seuraavia asioita?

	Päivittäin	Vähintään kerran viikossa	Muutaman kerran kuukaudessa	Vähintään kerran vuodessa	Harvemmin kuin kerran vuodessa	En koskaan
Rukoilet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Luet Raamattua	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Luet seurakuntalehteä tai muuta kristillistä lehteä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Seuraat hengellisiä tai uskonnollisia ohjelmia radiosta tai tv:stä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Luet uskontoon liittyvää kirjallisuutta	☐	☐	☐	☐	☐	☐

29) Vastaa näkemyksesi mukaan seuraaviin väittämiin.

	ei		samaa			
	täysin samaa mieltä	osittain samaa mieltä	eikä eri mieltä	osittain eri mieltä	täysin eri mieltä	En osaa sanoa
Kirkkotilaan sopii mielestäni lähinnä klassinen musiikki.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kaikki musiikkigenret ovat lähtökohtaisesti yhtä arvokkaita.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Urut ja laulu sopivat kirkkomusiikkiin parhaiten.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kirkkotilassa ei pitäisi esittää muuta kuin hengellistä musiikkia.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

30) Valitse seuraavista väittämistä se, joka kuvaa parhaiten kirkkovuoden merkitystä valitessasi ohjelmistoa.

- Kirkkovuoden kulku ja sisältö ovat minulle tärkeitä ja valitsen jumalanpalvelusten musiikkia parhaan kykyni mukaan niihin liittäen.
- Kirkkovuoden kulku ja sisältö vaikuttavat jonkin verran siihen, miten toteutan jumalanpalvelusten musiikkia. Kirkkovuoden ajankohta näkyy lähinnä lauletuksessa musiikissa.
- Kirkkovuoden kulku ja sisältö eivät juurikaan vaikuta siihen, miten toteutan jumalanpalvelusten musiikkia. Ohjelmistoni on pääasiassa ”yleishengellistä”.

III PEDAGOGINEN OSAAMINEN

Arvioi seuraavassa eri osaamisalueisiin liittyvät väittämät.

31) * Ryhmä- ja yksilöpedagoginen ja musiikkipedagoginen osaaminen sekä erilaisten oppimiskäsitysten hallinta

	ei		samaa			
	täysin samaa mieltä	osittain samaa mieltä	eikä eri mieltä	osittain eri mieltä	täysin eri mieltä	
Pedagogiset taidot ja erilaisten musiikkipedagogisten menetelmien tunteminen ovat välttämättömiä kanttorin työssäni.	☐	☐	☐	☐	☐	
Tunnen hyvin ja hyödynnän työssäni erilaisia oppimiskäsityksiä.	☐	☐	☐	☐	☐	

	ei samaa				
	täysin samaa mieltä	osittain samaa mieltä	eikä eri mieltä	osittain eri mieltä	täysin eri mieltä
Opiskeluun liittyvä ryhmäpedagoginen opetus on antanut minulle riittävät valmiudet seurakunnan musiikkikasvatustyöhön.	☐	☐	☐	☐	☐
Opiskeluun liittyvä yksilöpedagoginen opetus on antanut minulle riittävät valmiudet seurakunnan musiikkikasvatustyöhön.	☐	☐	☐	☐	☐
Opiskeluun liittyvä jumalanpalveluselämän opetus on antanut minulle riittävät valmiudet seurakunnan jumalanpalveluskasvatuksen ohjaamiseen.	☐	☐	☐	☐	☐
Käytännön työ on antanut minulle tarvitsemäni valmiudet seurakunnan musiikkikasvatustyöhön.	☐	☐	☐	☐	☐

Jumalanpalveluskasvatus sisältää jumalanpalveluksen kaikkien elementtien (esim. virret, liturgia, ehtoollinen, kirkkovuosi) esillä pitämistä seurakuntalaisten, työntekijöiden ja yhteistyötahojen kanssa.

32) * Arvioi seuraavat jumalanpalveluskasvatukseen liittyvät väittämät.

	ei samaa				
	täysin samaa mieltä	osittain samaa mieltä	eikä eri mieltä	osittain eri mieltä	täysin eri mieltä
Toimin kanttorina seurakuntamme jumalanpalveluselämän asiantuntijana.	☐	☐	☐	☐	☐
Ymmärrän jumalanpalveluskasvatuksen merkityksen kaikkea seurakuntatyötä läpäisevänä.	☐	☐	☐	☐	☐
Toteutan kattavasti jumalanpalveluskasvatusta työssäni.	☐	☐	☐	☐	☐
Mielestäni jumalanpalveluskasvatus on kanttorin työn ydin.	☐	☐	☐	☐	☐

33) Eri-ikäisten musiikkikasvatus

	ei samaa				
	täysin samaa mieltä	osittain samaa mieltä	eikä eri mieltä	osittain eri mieltä	täysin eri mieltä
Kehitän jatkuvasti omaa ihmistuntemustani.	☐	☐	☐	☐	☐
Hallitsen kirkon varhaiskasvatuksen, nuoriso- ja rippikoulutyön suunnitelmien keskeisimmät sisällöt ja toimintaperiaatteet.	☐	☐	☐	☐	☐
Luon lapsille monipuolisia mahdollisuuksia musiikin kokemiseen ja ilmaisuun.	☐	☐	☐	☐	☐
Rippikoulussa rakennan nuorilähtöisesti monipuolisia ja rikkaita oppimiskokonaisuuksia muiden työntekijöiden kanssa.	☐	☐	☐	☐	☐
Työskentelen tavoitteellisesti varttuneempienkin seurakuntalaisten kanssa.	☐	☐	☐	☐	☐

34) Instrumentin/laulun pedagogiikka

	Kyllä	Ei
Olen opiskellut instrumentin/laulun pedagogiikkaa.	☐	☐
Koulutan tietoisesti itselleni sijaisia.	☐	☐
Hyödynnän kuorojen kanssa laulupedagogiikan osaamistani.	☐	☐
Ohjaan seurakuntalaisia bändisoittimien hallinnassa.	☐	☐
Minulla on urkuoppilaita.	☐	☐
Minulla on lauluoppilaita.	☐	☐
Opetan koulussa tai musiikkioppilaitoksessa.	☐	☐
Johdan seurakunnan ulkopuolisia kuoroja tai musiikkiryhmiä.	☐	☐

35) Osaaminen innostajana ja ohjaajana, mahdollistajana

	ei samaa				
	täysin samaa mieltä	osittain samaa mieltä	eikä eri mieltä	osittain eri mieltä	täysin eri mieltä
Saan ihmiset motivoitumaan ja innostumaan musiikista.	☐	☐	☐	☐	☐
Mahdollistan laaja-alaista musiikkitoimintaa seurakunnassamme.	☐	☐	☐	☐	☐
Vapaaehtoiset (kuorolaiset ja muusikot) ovat työni rikkaus.	☐	☐	☐	☐	☐
Sopivasti asetetut tavoitteet innostavat yrittämään yhdessä enemmän.	☐	☐	☐	☐	☐

36) Mitkä edellisistä pedagogisen osaamisen alueista koet sellaisiksi, joissa haluat eniten kehittää osaamistasi? Valitse kolme tärkeintä.

- Ryhmä- ja yksilöpedagoginen osaaminen
- Musiikkipedagoginen osaaminen
- Erilaisten oppimiskäsitysten hallinta
- Jumalanpalveluskasvatus
- Eri-ikäisten musiikkikasvatus
- Instrumentin/laulun pedagogiikan osaaminen
- Osaaminen innostajana ja ohjaajana, mahdollistajana

37) Millaisesta koulutuksesta olisi sinulle hyötyä? Millaiseen koulutukseen haluaisit osallistua?

IV YHTEISÖLLINEN JA KEHITTÄMISOSAAMINEN

Arvioi seuraavassa osaamisalueisiin liittyvät väittämät.

38) * Vuorovaikutus-, sosiaaliset ja sielunhoidollisen kohtaamisen taidot, ryhmätyöosaaminen

	en samaa					
	täysin samaa mieltä	osittain samaa mieltä	enkä eri mieltä	osittain eri mieltä	täysin eri mieltä	En osaa sanoa
Toimin musiikin ammattilaisena yhteistyössä muiden ammattilojen työntekijöiden ja seurakuntalaisten kanssa.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Toimin laaja-alaisesti paikkakuntani muiden musiikkitoimijoiden kanssa.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kirkollisia toimituksia koskeissa keskusteluissa minulle on helppoa kohdata, kuunnella ja tukea henkilöitä omalla ammattitaidollani.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vuorovaikutustilanteissa olen omalla mukavuusalueellani, kun keskustelemme uskoon tai hengelliseen elämään liittyvistä kysymyksistä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Minulle on tärkeitä kunnioittaa kaikkia ihmisiä erilaisista uskonkäsityksistä huolimatta.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Kirkon hallinnon tuntemus

39) Suunnittelu- ja raportointiosaaminen, työalan kehittämisen ja johtamisosaaminen, talouden ja toiminnan suunnitteluosaaminen

	en samaa					
	täysin samaa mieltä	melko samaa mieltä	enkä eri mieltä	melko eri mieltä	täysin eri mieltä	ei koske minua
Opiskeluun liittyvä seurakunnan hallintoon ja sen käytäntöihin liittyvä opetus on antanut	☐	☐	☐	☐	☐	☐

	en samaa					
	täysin samaa mieltä	melko samaa mieltä	enkä eri mieltä	melko eri mieltä	täysin eri mieltä	ei koske minua
minulle riittävät valmiudet näiden tehtävien hoitamiseen.						
Hyvin hoidettu perehdytys on antanut minulle välineitä työn suunnitteluun ja kehittämiseen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hyödynnän tietojani ja kokemustani omassa tehtävässäni ja sen sisältämässä toiminnan kehittämisessä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hallitsen hyvin musiikin työalan suunnittelun ja toteutumaraportoinnin.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Minulla on tarvittavaa osaamista koko musiikin työalasta vastaamiseen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hallitsen hyvin työ- ja vapaa-aikasuunnitelmien sekä toiminta- ja taloussuunnitelmien tekemisen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jotta osaisin paremmin johtaa musiikin työalaa, olen hakeutunut alan koulutukseen (esim. Kirjo).	☐	☐	☐	☐	☐	☐

40) * Projektinhallinta / Konsertti- ja tapahtumajärjestelyt

	en samaa					
	täysin samaa mieltä	osittain samaa mieltä	enkä eri mieltä	osittain eri mieltä	täysin eri mieltä	ei koske minua
Vastaan seurakuntamme konserttijärjestelyistä itsenäisesti.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Teen konserttien ja tapahtumien kausisuunnitelmat hyvissä ajoin.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hallitsen konserttien ja tapahtumien järjestämiseen liittyvät käytännöt kokonaisuudessaan hyvin.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

	en samaa					
	täysin samaa mieltä	osittain samaa mieltä	enkä eri mieltä	osittain eri mieltä	täysin eri mieltä	ei koske minua
Hoidan konserttijärjestelyjä ja viestintää yhdessä eri työntekijöiden kanssa.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tunnen hyvin konsertti- ja tapahtumajärjestelyjen sopimuksiin liittyvät velvoitteet (esim. TEOSTO-ilmoitukset).	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hyödynnän verkkoympäristöjä ja sosiaalisen median mahdollisuuksia markkinoinnissa ja viestinnässä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

41) Oman osaamisen kehittäminen

	en samaa					
	täysin samaa mieltä	osittain samaa mieltä	enkä eri mieltä	osittain eri mieltä	täysin eri mieltä	En osaa sanoa
Osaan itsenäisesti toteuttaa henkilökohtaista kehityssuunnitelmaani ja arvioida ammatillista kasvuani työssä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Saan esimieheltäni tukea, kun mietin henkilökohtaista kehityssuunnitelmaani.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Seurakunnassamme suunnitellaan työntekijöiden kehityssuunnitelmat yhteisesti.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Osallistun säännöllisesti syventäviin, täydentäviin ja ajankohtaisiin koulutuksiin.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Saan itsenäisesti ja oman kiinnostukseni pohjalta päättää, mihin koulutuksiin hakeudun.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

42) Mitkä edellisistä kohdista tai muista mahdollisista työelämän vaatimuksista koet sellaisiksi, joissa haluat eniten kehittää osaamistasi? Valitse kolme tärkeintä.

Vuorovaikutustaidot, sosiaaliset taidot
 Sielunhoidollisen kohtaamisen taidot
 Ryhmätyöosaaminen
 Suunnittelu- ja raportointiosaaminen
 Työalan kehittämis- ja johtamisaaminen
 Talouden ja toiminnan suunnitteluosaaminen
 Projektinhallinta / Konsertti- ja tapahtumajärjestelyt

43) Millaisesta koulutuksesta olisi sinulle hyötyä? Millaiseen koulutukseen haluaisit osallistua?

44) * Ajankäytön hallinta (kiire - lepo)

	täysin samaa mieltä	osittain samaa mieltä	en samaa mieltä	osittain eri mieltä	täysin eri mieltä	En osaa sanoa
Työmääräni on viime vuosina lisääntynyt.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Omaan harjoitteluun tuntuu jäävän liian vähän aikaa.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Työni on vaativampaa kuin ennen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Työ- ja vapaa-aika ovat mielestäni hyvässä tasapainossa.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Työn hyvä suunnittelu antaa minulle henkistä vapautta.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tietotekninen toimistotyö (esim. some, Katrina, Prime, Kipa) on lisääntynyt.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

TAUSTATIEDOT

45) * Työtehtävä

46) Suorittamasi kanttorin kelpoisuuteen liittyvä tutkinto ja sen syventymiskohde (jos useampia, luettele kaikki)

Koulutus 1

Koulutus 2

Koulutus 3

47) Työvuosien määrä

48) Hiippakunta

Borgå Espoo Helsinki Kuopio Lapua Mikkeli Oulu Tampere Turku

49) Seurakunnan koko, hlöä

- alle 2000
- 2001-4000
- 4001-8000
- 8001-16000
- 16001-24000
- yli 24000

50) Itsenäinen seurakunta vai seurakuntayhtymä

- Itsenäinen seurakunta
- Seurakuntayhtymä

51) Kanttorin virkojen lukumäärä seurakunnassa

52) Onko esimiehesi...

- lähiesimies (kanttori)
- lähiesimies (joku muu kuin kanttori)
- kirkkoherra

53) * Ikä

54) Sukupuoli

Mies

Nainen

Tämä raportti kokoaa yhteen evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnissa työskenteleville kanttoreille vuonna 2017 tehdyn osaamiskartoituskyselyn havainnot. Tarkastelun kohteena on se, minkälaiseksi oma osaaminen koetaan, sekä se, miten koulutuksen ja opiskeluaikaisten mielikuvien koetaan vastaavan kanttorin työn todellisuutta. Raportissa käydään läpi kanttorien musiikillista, teologista ja pedagogista osaamista sekä työyhteisöön, työtapoihin ja kehittävään työotteeseen liittyvää osaamista. Myös kanttorin tehtävää hengellisenä työntekijänä käsitellään. Lisäksi tarkastellaan sitä, minkälaisiksi kanttorit kokevat työtään koskevat vaatimukset ja mitkä asiat kuormittavat heitä työssä.

Raportin taustalla on *Kirkon musiikin ammattilaisena kasvaminen* -tutkimushanke. Tutkimus vastaa tarpeeseen yhtäältä kanttoreiden osaamisen ja koulutustarpeiden selvittämiseksi ja toisaalta kanttoreiden ammatillisen identiteetin ja ammattiin kasvamisen prosessin valottamiseksi. Tutkimus toteutetaan vuosina 2016–2019 Kirkon koulutuskeskuksen, Taideyliopiston Sibelius-Akatemian, Kirkon tutkimuskeskuksen, Kirkkohallituksen Jumalanpalvelus ja yhteiskunta -yksikön sekä Itä-Suomen ja Jyväskylän yliopistojen yhteistyönä.

Raportin ovat kirjoittaneet MuM, kanttori ja työnohjaaja Katarina Engström, YTT, tutkija Veli-Matti Salminen sekä MuM, kanttori ja jumalanpalveluselämän asiantuntija Teija Tuukkanen.

KIRKON TUTKIMUSKESKUS⁺

ISBN 978-951-693-386-6

**SUOMEN⁺
EV. LUT.
KIRKKO**